

Алексей Федотов

Семирамида

Повесть

Иваново

2015

Alexey Fedotov

ალექსეი ფედოტოვი

Semiramide

სემირამიდა

Novel

მოთხრობა

Ivanovo

2015

ББК 84-5
Ф34

Федотов, А.А.

Ф34 Семирамида : повесть / А.А. Федотов. – Иваново, 2015. –
156 с.

Повесть посвящена трудной судьбе женщины, среди всех жизненных испытаний, сумевшей сохранить себя как личность и обрести веру. Основано на реальных событиях.

Для широкого круга читателей.

ББК 84-5

© Федотов А. А., текст, 2015

© Романова З.А. – литературный перевод на английский язык

© Гогочашвили Т. – литературный перевод на грузинский язык

© Журавлев В.С., иллюстрации, 2015

*Посвящается иеромонаху Михаилу (Чепелю),
без которого не было бы этой книги*

*...посетил нас Восток свыше, просветить сидящих во тьме и тени смертной,
направить ноги наши на путь мира.
Лк. 1; 78-79*

*Святитель Николай жил в конце III — начале IV века. Нас отделяет от него почти 1700 лет, и в течение всех этих веков его память бережно сохраняется в Церкви, потому что он прожил удивительную жизнь, стяжав огромную силу духа, и горячей верой своей приблизился к Богу настолько, что Бог сообщил ему особую силу — силу совершать чудеса.
Патриарх Московский и всея Руси Кирилл*

*Когда я хорошо отношусь к человеку, я могу скорбеть о его грехах, но на мое отношение к нему это не влияет.
Уильям Сомерсет Моэм*

*Dedicated to Hieromonk Michael (Chapel)
without whom this book wouldn't have been.*

*The East visited us, to enlighten them that sit in the darkness and the shadow of death, to guide our feet into the way of peace.
Lk. 1; 78-79*

*The Saint Nicholas lived in the late III - the beginning of the IV century. Almost 1,700 years separate us from him and during all these centuries his memory is carefully preserved in the Church, because he lived a wonderful life, courted a tremendous fortitude and his ardent faith closed him to God so that God gave him a special power — force to make miracles.
Patriarch of Moscow and All Russia Kirill*

*When I'm good to man, I grieve for his sins, but my attitude towards him is not affected.
William Somerset Maugham*

*ეძღვნება მღვდელ-მონაზონ მიქაელს,
ურომლისოდაც ეს წიგნი ვერ დაიწერებოდა*

*მომხედნა ჩუენ აღმოსავალმან მადლით გამოჩინებად მათ ზედა, რომელნი სხენან
ბნელსა შინა და აჩრდილთა სიკუდილისათა, და წარმართებად ფერხთა ჩუენთა
გზათა მშვიდობისათა.
ლუკ. 1:78-79.*

წმინდა მღვდელმთავარი ნიკოლოზი III-IV საუკუნეების მიჯნაზე ცხოვრობდა. თუმცა მის ეპოქას მთელი 1700 წელი გვაშორებს, ეკლესია დღემდე სასოებით ინახავს წმინდანის სხენებას, რადგანაც მან საკვირველი ცხოვრება განვლო, სულის უდიდესი ძალა მოიხვეჭა და თავისი მხურვალე სარწმუნეობით იმდენად დაუახლოვდა უფალს, რომ ღმერთმა აზიარა იგი განსაკუთრებულ ძალას — ძალას სასწაულმოქმედებისა.

მოსკოვისა და სრულიად რუსეთის პატრიარქი კირილე

*როდესაც ადამიანისადმი კეთილად განვეწყობი, შესაძლოა, დიდად დამამწუხროს მისმა ცოდვებმა. მაგრამ ჩემს დამოკიდებულებაზე მისდამი ეს ოდნავადაც ვერ იმოქმედებს.
უილიამ სომერსეტ მოემი*

...Иеромонах Михаил (Чепель), человек необыкновенной судьбы, посвятивший все свои силы служению Церкви, прославлению Святого Николая Чудотворца, в честь которого им вместе с Андреем Юрьевичем Быковым был создан Благотворительный фонд. В настоящее время служит в представительстве Русской Православной Церкви в Королевстве Таиланд. Наверное, сложно даже просто сосчитать людей, которым помог отец Михаил, всегда скромно говорящий в ответ на слова благодарности: «Я тут ни при чем. Это все Святой Николай!» При нашей последней встрече батюшка передал мне кучу исписанных от руки листков и сказал: «Здесь очень сложная, изломанная жизнь женщины, которая, будучи даже за краем про-

The Hieromonk Michael (Chapel), a man of an extraordinary destiny, who devoted all his energies to the service of the Church, the glorification of the St. Nicholas, in whose honour the Charitably Foundation was created by him together with Andrei Jurevich Bykov. Nowadays he is serving as representative of the Russian Orthodox Church in Thailand. Probably, it is difficult even to count the people whom their Father Michael has helped, always modestly speaking in response to the words of gratitude: "I have nothing to do with it. It's all the Saint Nicholas!" "At our last meeting the Father gave me a bunch of scribbled sheets, written by hand, and said:" It's a very complicated woman's life, who, being even beyond the edge of the abyss, found the strength to ask for help by God, to the Prelate Nicho-

მღვდელმონაზონ მიქაელს (ჩეპელი) მართლაც რომ არაჩვეულებრივი ცხოვრება ერგო; მან მთელი თავისი არსებობა ეკლესიის მსახურებას მიუძღვნა – წმინდა მღვდელმთავრის ნიკოლოზ სასწაულმოქმედის სადიდებლად, რომლის სახელზეც ანდრეი ბიკოვთან ერთად მან დააარსა საქველმოქმედო ფონდი. დღეს იგი რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წარმომადგენელია ტაილანდის სამეფოში. მართლაც ძნელია ყველა იმ ადამიანის ჩამოთვლა, ვისაც დახმარების ხელი გაუწოდა მამა მიქაელმა, კაცმა, ვინც მადლიერების ყოველგვარ გამოვლინებას პასუხობს მოკრძალებული სიტყვებით: „მე არაფერ შუაში ვარ, ამ ყოველივეს მოქმედი წმინდა ნიკოლოზია!“ ჩვენი ბოლო შეხვედრისას მამა მიქაელმა ხელნაწერთა დასტა გადმომცა და მითხრა: „აქ აღწერილია

пасти, нашла в себе силы обращаться за помощью к Богу, к Святителю Николаю, и чудесным образом ее получила. Конец ее земного пути был мирным и благополучным, насколько это возможно в ее ситуации, умерла она в мире с Богом и людьми». По просьбе отца Михаила женщина, которой он смог помочь так, что она, разочаровавшаяся в людях, увидела в нем земного ангела, на листках без прикрас, как публичную исповедь, описала всю свою жизнь, которая может кому-то послужить в чем-то уроком. Батюшка предложил мне переработать эти рукописные материалы в повесть, изменив имена, что я и пробую делать.

las, and miraculously got it. The end of her earthly life was peaceful and prosperous as possible in her situation, she died in peace with God and men. "At the request of the Father Michael the woman, whom he was able to help so, that she, disappointed in the people, saw him as the earthly angel, described her entire life unvarnished on slips as a public confession, which can serve as a lesson in something. The Father offered me to recycle these manuscripts in the story, changing the names and what I try to do.

ერთი ქალის ძალიან რთული ცხოვრება; ამ ქალმა შეძლო და უფსკრულის პირას მდგარმა დახმარება სთხოვა ღმერთს და წმინდა ნიკოლოზს და სასწაულებრივად მიიღო შეწევნა. თავისი მიწიერი ცხოვრების ბოლოს იგი მშვიდი და ბედნიერი იყო იმდენად, რამდენადაც ეს მის მდგომარეობაში შეიძლებოდა. იგი ღმერთთან და ადამიანებთან შერიგებული გავიდა ამ ქვეყნიდან". ამ ქალმა, რომელსაც ადამიანთა მიმართ ყოველგვარი ნდობა დაეკარგა, მამა მიქაელის სახით მფარველი ანგელოზი იპოვა და მისივე თხოვნით, სრულიად შეუღამაზებლად, თითქოს საჯარო აღსარებაში, აღწერა თავისი ცხოვრება, რომელიც შესაძლოა, ბევრისთვის ჭკუის სასწავლებელი გამოდგეს.

მამა მიქაელმა მთხოვა, რომ მოთხრობის სახით გადამემუშავებინა ეს ხელნაწერი მასალა, შეძლებისდაგვარად შემეცვალა სახელებიც – რის გაკეთებასაც ვცდილობ წინამდებარე ნაშრომში.

Огонь первой любви

Жизнь кажется такой прекрасной и многообещающей юной девушке, если она красива! Даже если её первые детские воспоминания печальны: смерть отца, оставившего её, четырехлетнюю, на попечении матери, у которой была еще одна дочь от первого брака; жизнь в полуподвале, в котором из удобств был только свет. Однако уже с одиннадцати лет у Семирамиды – родившейся в Советском Союзе ассирийки – появились золотые украшения. Ее сестра по матери Лилита, которая была старше на пять лет, тогда казалась ей близким человеком. Их мать Вардия воспитывала дочерей одна, разрыва-

Fire of the first love

Life seems so beautiful and promising to a young girl, if she is beautiful! Even if her first childhood's memories are sad: the death of her father, who left her, when she was four years old, in the care of her mother, who had another daughter from her first marriage; live in a basement, in which there was only light of all facilities.

However with eleven years Semiramide – an Assyrien, born in the Soviet Union – had gold jewelry. Her sister Lilith, who was five years older, seemed to her to be a close friend then. Their mother Vardia raised daughters alone, tearing between several jobs, so that the children didn't have any needs. They then lived in Rostov-on-Don near Nakhichevan.

პირველი სიყვარულის სახმილი

თუ ემაწვილი
ქალი გარეგნული
სილამაზით
გამოირჩევა, ცხოვრება
მას წარმოუდგენლად
მშვენიერი ეჩვენება
და დიდ სიკეთესაც
უქადის. ეს ასე ხდება
იმ შემთხვევაშიც კი,
თუკი მისი პირველი
ბავშვური მოგონებები
მწუხარებითაა
აღსავსე: მამის
გარდაცვალება,
რომელმაც იგი –
ოთხი წლის ასაკში
– მხოლოდ დედის
მზურნველობას
შეატოვა, დედას
კი პირველი
ქორწინებიდან კიდევ
ერთი ქალიშვილი
ჰყავდა; ცხოვრება
ნახევრადსარდაფში,
რომელშიც
ერთადერთი
ქვეყნიური სიკეთე
მხოლოდ შუქი
იყო. თუმცაღა უკვე
თერთმეტი წლის
ასაკში სემირამიდას
– საბჭოთა კავშირში
დაბადებულ ასურელ
გოგონას – უკვე
ოქროს სამკაულები
გაუჩნდა. ხუთი წლით

ლას ნა ნესკოლქი რაბოტაჲს, ცხობი დეტი ნი ვ ჩემ ნე იმელი ნუჯდი. ჯილი ინი თოგდა ვ როსტოვე-ნა-დონუ, ვ რაიონე ნა-ჩიხევაი.

მათი ვ დეტსვე რასკაზივალა ეი ო ზაგადოჩნი ვოსტოჩნი ცარიცე, იმენემ კოტორი ნაზვალა დოჩი, ი ნაზვანნიხ ვ ჩესტი ეთი ვლასტი-ტელნიცი ვისიჩიხ სადაჲს, პოავივნიხ-სია ნამნოგო პოჯე ი პრიზანნიხ ოდნიმ იზ ცუდეს სვატი. ნე-იზვესტნი, ჯილა ლი ვოლშებნი ვლადი-ჩიცი ნა სამო დელე, ნო ისტორია, ო კოტორი გოვორილა ვარ-დია, ვპეჩატლილა დე-ვოჩკუ.

სოგლასნი ლეგენ-დე ბუდუაჯი ცარიცე ბილა დოჩერიუ ას-სირიისკი ბოგინი დერკეტი – რიბი ს ჩე-ლოვეჩესკი გოლოვი ი ობიჩნი გო მუჯი-ჩინი, ლიბოვნიუ კ კო-ტორომუ პო კაკოი-

When she was a child the mother told her about the mysterious eastern queen, after whom the daughter was named, and about the hanging gardens, named in honor of the sovereign, appeared much later and which were recognized as one of the wonders of the world. It is not known whether the magic mistress lived actually, but the story of Vardia impressed the girl.

According to this legend, the future queen was the daughter of the Assyrian goddess Derketo – a fish with a human head and an ordinary man. The goddess Aphrodite punished Derketo with the love to him for some reason. After the birth of her daughter an unusual girl's mother thought that she had humiliated herself with connection to a death man and killed him, she threw herself

უფროსი ნახევა რდა ლილიტა მაშინ უახლოეს ადამიანად მიანდა. მათი დედა ვარდია ქალიშვილებს მარტოღმარტო ზრდიდა და რამდენიმე ადგილას ერთდროულად მუშაობდა, რომ ბავშვებისთვის არაფერი მოეკლო. ისინი მაშინ დონის როსტოვში, ნახტევანის რაიონში ცხოვრობდნენ.

ბავშვობაში დედა გოგონას ხშირად უამბობდა საიდუმლოებით მოცულ აღმოსავლეთის დედოფალზე, რომლის სახელიც მას დაარქვა, და უყვებოდა ასევე დედოფლის პატივსაცემად სახელდებულ დაკიდულ ბაღებზე, მოგვიანებით მსოფლიოს შვიდ საოცრებათაგან ერთ-ერთად რომ შერაცხეს. არავინ იცის, ნამდვილად არსებობდა თუ არა სინამდვილეში ეს დედოფალი, მაგრამ ვარდიას მონაყოლი ისტორია ღრმად აღიბეჭდებოდა

то причине богиня любви Афродита наказала Деркетю. После рождения дочери необычная мать девочки подумала, что унизила себя связью со смертным и убила его, сама кинулась в озеро, а дочь бросила в пустыне. Но ребенок не погиб: сначала ее кормили голуби, а потом нашли пастухи, которые принесли ее смотрителю царских садов Симу; им она и была воспитана. С годами девушка становилась все прекрасней. В то время владыкой Ассирии был царь Нин, прославленный воин, завоеватель, за семнадцать лет своего царствования ставший повелителем владений от Средиземного моря до Индии. Им была построена столица Ассирии Ниневия, называемая

into the lake and left her daughter in the desert. But the child did not die: it first was fed by pigeons and then she was found by the shepherds, who brought her to the caretaker of the royal gardens Shem, and she was raised by him. Over the years she became more and more beautiful. At that time lord of Assyria was the king Ning, a renowned warrior, conqueror. He became for seventeen years of his reign the ruler of possessions from the Mediterranean to India. He constructed the Assyrian capital of Nineveh, called by many the most beautiful city in the world. One of his satellite Oannes loved the young Semiramide at first sight and took her as his wife, brought to Nineveh, where she bore him two sons. He was so attached to her that he could not live

ბავშვის მესხიერებაში.
ლეგენდის თანახმად, მომავალი დედოფალი იყო ასურელთა ადამიანისთავიანი თევზი-ქალღმერთის დერკეტოს და იმ ერთი ჩვეულებრივი მამაკაცის ასული, რომლისადმი ტროფობის გამო სიყვარულის ქალღმერთმა აფროდიტამ დერკეტო დასაჯა. გოგონას დაბადების შემდეგ უჩვეულო დედამ გადაწყვიტა, რომ მოკვდავთან კავშირის დირსებას შეურაცხყოფდა და მამაკაცი მოკლა, თავად ტბაში გადაეშვა, ქალიშვილი კი უდაბნოში მიატოვა. თუმცა, ჩვილი არ მოკვდა: თავდაპირველად მას მტრედები ამჟმევდნენ, შემდეგ მწყემსებმა იპოვეს და სამეფო ბაღების მეთვალყურეს სიმახ მიუყვანეს. სწორედ მან გაზარდა ბავშვი. გოგონას წლები და სილამაზე ერთად ემატებოდა. ამ დროისათვის ასურეთში მეფე

многими самым прекрасным городом в мире. Один из его приближенных Оанн полюбил юную Семирамиду с первого взгляда и взял ее себе в жены, привез в Ниневию, где она родила ему двух сыновей. Он настолько привязался к ней, что дня не мог без нее прожить, взял с собой на войну, в которой участвовал вместе с царем.

Семирамида помогла хитростью завоевать столицу Бактрии, вот тогда ее и заметил царь Нин. Он тоже влюбился в эту женщину нечеловеческой красоты и потребовал от Оанна, чтобы тот отдал ему жену, а сам женился на его дочери. Тот же не представлял себе жизни без той, которая стала ее смыслом, и покончил с собой.

without her even a day, he took her with himself to the war, in which he participated together with the king.

S e m i r a m i d e helped with cunning to conquer the capital of Bactria and then the king Ning noticed her. He also fell in love with this woman of a superhuman beauty and demanded from Oannes, that he would give him his wife and he himself would marry his daughter. Oannes could not imagine his life without the one who became its meaning and committed suicide.

In one version of the legend Semiramide, being the Assyrian Queen, gave birth to a son of Ning. She became his good friend and his adviser. Before his death, Ning appointed Semiramide as his successor. According to another version, she became

ნინი ხელმწიფობდა. განთქმულმა მეომარმა თავისი ჩვიდმეცწლიანი მეუობის შემდეგ ქვეყანა განვრცო ხემლთაშუა ზღვიდან ვიდრე ინდოეთამდე. სწორედ მან ააშენა ასურეთის დედაქალაქი ნინევია, რომელსაც ბევრი მსოფლიოს ულამაზეს ქალაქად თვლიდა. მეფესთან დაახლოებულ ვინმე ოანს პირველი დანახვისთანავე შეუყვარდა ყმაწვილი სემირამიდა, ცოლად შეერთო და მასთან ერთად ნინევიაში გადასახლდა. აქ მათ ორი ვაჟი შეეძინათ. ქმარს იმდენად უყვარდა ქალი, რომ მასთან განშორება არ შეეძლო, ამიტომ თან წაიყვანა ომში, რომელშიც იგი მეფეს ახლდა და მასთან ერთად იბრძოდა.

სემირამიდას მოხერხებით მეომრებმა შეძლეს ბაქტრიის დედაქალაქის აღება. სწორედ ამ დროს შენიშნა იგი მეფე ნინმა. მასაც შეუყვარდა ეს

По одной из версий легенды, став ассирийской царицей, Семирамида родила Нину сына и стала его добрым другом и советчиком. Перед смертью Нин назначил Семирамиду своей пре-

his concubine and she asked him to appoint her for one day Mistress of the country. He found it funny and performed her whim, because he was crazy about her. And she took advantage of this to give the order for his

გასაოცრად ლამაზი ქალი და ოანს მოსთხოვა, სემირამიდა მისთვის დაეთმო, თავად კი მის ერთ-ერთ ქალიშვილზე დაქორწინებულიყო. ქმარს ამის წარმოდგენაც კი არ შეეძლო, რადგან ქალი მისი ცხოვრების აზრად იყო

емницей. По другой версии, она, став его наложницей, попросила его назначить ее на один день владычицей страны. Тому это показалось забавным, и он исполнил прихоть той, от которой был без ума. А она воспользовалась этим, чтобы отдать приказ о его казни... Так или иначе – Семирамида стала царицей Ассирии. Она продолжала политику Нина – основала Вавилон, вела завоевательные войны. Но их сын Нинос захотел убить царицу и сам править страной. По одной версии, ему это сделать удалось, по другой – мать сама отдала ему бразды правления и покинула этот мир, превратившись в голубку...

О царице Ассирии ходило много и других рассказов,

execution... Anyway – Semiramide became the Queen of Assyria.

She continued policy of Ning – founded Babylon, led wars of conquest, but their son Ninus wanted to kill the Queen to rule the country. According to one version, he managed to do it, on the other – the mother herself gave him the reins and left this world, becoming a dove.

There were many other stories about the queen of Assyria, but the prudent mother didn't want to clog consciousness of her unspoiled young girl. A fabulous name of the queen promised also her namesake a fabulous life. She was not afraid that the life of the mistress according the legend was not sweet. Despite the fact that they lived in the same basement, it seemed to the girl that her life was be-

ქცეული და ამიტომ თვითმკვლელობა არჩია. ერთ-ერთი ასურული ლეგენდის მიხედვით, მას შემდეგ, რაც სემირამიდა ასურეთის დედოფალი გახდა, მეფეს ვაჟი გაუჩინა და მის კეთილ მეგობრად და მრჩევლად იქცა; სიკვდილის შემდეგ კი ნინმა დედოფალი თავის მემკვიდრედ გამოაცხადა. მეორე ვერსიით, მას შემდეგ, რაც ნინის ტყვედ იქცა, სემირამიდამ სთხოვა მეფეს, ერთი დღით ქვეყნის ხელმწიფედ დაედგინა იგი. ნინს ეს საინტერესო და გასართობ ამბად მოეჩვენა და შეასრულა იმ ქალის ახირება, რომლის გამოც ჭკუას კარგავდა. თუმცა ქალმა ეს ერთი დღე იმისთვის გამოიყენა, რომ მეფის დასჯა ბრძანა... ასე თუ ისე, სემირამიდა ასურეთის დედოფალი გახდა. იგი ნინის პოლიტიკას აგრძელებდა. დააარსა ბაბილონი და განაგრძო დამპყრობლური ომები. მაგრამ

которыми благоразумная мать не засоряла сознание юной неиспорченной девочки. Сказочное имя царицы обещало и её тезке сказочную жизнь; то, что жизнь этой владительницы даже по легенде была не сладкой, ее не страшило. Несмотря на то, что жили они всё в том же подвале, девочке казалось, что жизнь становится все более похожей на сказку.

Себя она помнила с момента, когда они въехали на грузовой машине в какой-то двор, и ее мама открыла ключом дверь, ведущую в полуподвал, в котором ей суждено было прожить много лет. Помнила и похороны отца с ее фотографией в руках.

Гроб стоял во дворе их дома на

coming more like a fairy tale.

She remembered herself from that moment when they drove a truck into a courtyard, and her mother unlocked the door, leading to the basement, where she was destined to live for many years. And she remembered his father's funeral with her photograph in his hands.

The coffin was placed in the yard of their home on two stools. There was a lot of people around it. Vardia, already burying her second husband cried. Semiramide poorly understood what was happening: she was still too small. «You were for him more than all» – she remembered her mother's words, addressed to her. And the words of someone from the family, adjusted Vardia: «No, the dearest were you! And in his daughter he loved you!»

მისმა ძემ ნინოსმა
განიზრახა,
დედოფალი
მოეკლა და თავად
გამხდარიყო
მმართველი. ერთი
ვერსიით ნინოსს ეს
გამოუვიდა; მეორე
ვერსიის თანახმად
კი დედამ თავად
დაუთმო მას მართვის
სადავეები და
მტრედ აღ ქცეულმა
დატოვა ეს სამყარო.

ასურეთის
დედოფალზე სხვა
მრავალი გადმოცემაც
არსებობდა; თუმცა
კეთილონიერ დედას
არ სურდა, რომ მათი
მოყოლით უმანკო
გოგონას გონება
გადაეტვირთა.
დედოფლის
ზღაპრული სახელი
ბავშვსაც ზღაპრულ
ცხოვრებას
აღუთქვამდა. ის, რომ
ამ მბრძანებელი
ქალის ცხოვრება
ლეგენდის
მიხედვითაც კი
არცთუ ტკბილი
და საამო ჩანდა,
მას სულაც არ
აფრთხოვდა.
მიუხედავად იმისა,
რომ სემირამიდას
ცხოვრება კვლავ და
კვლავ სარდაფში
გრძელდებოდა,

двух табуретках. Вокруг него было много каких-то людей. Плакала Вардия, хоронившая уже второго мужа. Семирамида плохо понимала, что происходит: она была еще слишком мала. «Ты была для него дороже всех!» – запомнились ей слова матери, обращенные к ней. И слова кого-то из родственников, поправивших Вардию: «Нет, дороже всего была ты! А в дочери он любил тебя!»

Смерть отца не наложила тяжелого отпечатка на жизнь девочки. Ей все легко давалось. У нее были две подруги, жившие в соседнем доме, одна русская – Нина, другая армянка – Карине. Она пела и танцевала в двух ансамблях – русском и армянском. Окончила курсы кройки и шитья,

Her father's death didn't imposed a heavy imprint on the life of the girl. Everything was easy for her. She had two friends who lived in the house next door, one

გოგონას მაინც ეჩვენებოდა, რომ ცხოვრება თანდათან უფრო და უფრო ემსგავსებოდა ზღაპარს.

სემირამიდას საკუთარი თავი იმ წუთებიდან ახსოვდა, როდესაც ისინი სატვირთო მანქანით რომელიღაც ჭიშკარში შევიდნენ და დედამ გასაღებით გააღო სარდაფში შეშვავალი კარი... ამ დღიდან მოყოლებული ისინი აქ მრავალ წელს გაატარებენ... ახსოვდა მამის დაკრძალვა და მისი ფოტოსურათი – თავად რომ ეჭირა ხელში.

კუბო მათ ეზოში, ორ ჯორკოზე იდგა, გარშემო კი მრავლად ირეოდა ვიღაც ხალხი. ვარდია, რომელიც უკვე მეორე ქმარს მარხავდა, ტიროდა. სემირამიდას კარგად არ ესმოდა, რა ხდებოდა. ის ჯერ კიდევ ძალიან პატარა იყო. თუმცა, კარგად დაამახსოვრდა დედის მაშინდელი ნათქვამი: შენ მისთვის ყველაზე ძვირფასი იყავიო! ასევე ახსოვდა

после школы выучилась на дамского мастера-парикмахера. У нее и Лилиты были дорогие вещи, новейшая аппаратура. Со стороны можно было подумать, что это дочери богатых родителей, а между тем их мать во всем себе отказывала ради детей. Она нравилась мужчинам, свидетельством чему было количество браков, в которые она вступала в течение своей жизни. От первого родилась Лилита, от второго – Семирамида. То ли дочери были для Вардии важнее, чем мужчины, то ли слишком тяжело она пережила смерть двух мужей, каждого из которых любила, но лишь когда девочки выросли, она вышла замуж третий раз.

Чем старше становилась Семира-

Russian – Nina, the other – an Armenian girl – Karine. She sang and danced in two ensembles – Russian and Armenian. She has graduated from the sewing courses, after school she trained as a hair-stylist. She and Lilith had expensive things, the newest equipment. From the side you could think that they were daughters of wealthy parents, and meanwhile their mother throughout denied herself for the sake of her children. Men liked her, the number of marriages, in which she entered in her lifetime, evidenced that. Lilith was born from the first marriage, from the second marriage – Semiramide. Whether the daughters were to Vardia more important than men, or whether she suffered the death of two husbands too hard, each of whom she loved, but only

სიტყვები რომელიდაც ნათესავისა, ამ დროს რომ შეეპასუხა დედას: „არა, ყველაზე ძვირფასი შენ იყავი მისთვის, ქალიშვილში კი ისევ შენ უყვარდი!“

მამის სიკვდილს მძიმე კვალი არ დაუმჩნევია გოგონას მეხსიერებისათვის. მას ყველაფერი იოლად მოსდიოდა. ორი დობილი ჰყავდა: ერთი რუსი – ნინა, და მეორე სომეხი – კარინა. ის ორ ანსამბლში მღეროდა და ცეკვავდა – რუსულსა და სომხურში. დაამთავრა ჭრა-კერვის კურსები; სკოლის შემდეგ კი ქალების პარიკმახერის პროფესია შეისწავლა. მასა და ლილიტას ძვირფასი ნივთები და უახლესი აპარატურა ჰქონდათ. შორიდან მდიდარი მშობლების ბავშვებს ჰგავდნენ. არადა, შვილების გამო დედა თავად ყველაფერზე ამბობდა უარს. ის ძალიან მოსწონდათ მამაკაცებს, რაზედაც მოწმობს ქორწინებათა რიცხვი

мида, тем больше расцветала ее красота, – так говорили на ассирийских праздниках и свадьбах, да и все вокруг. Впрочем, девушка и сама себе нравилась, замечала, как смотрят на нее мальчишки. Со многими из них она встречалась, но встречи были невинны.

А однажды Семирамида познакомилась с Тиграном, который был на двенадцать лет ее старше.

У него была семья в Ереване, из которой он ушел, все оставив жене и сыну. В Ростове-на-Дону снимал дом, работал водителем-экспедитором, развозя по магазинам колбасные продукты.

Высокий, голубоглазый, он пленил сердце юной ассирийки, от кото-

when the girls grew up, she married a third time.

The older Semiramide became, the more her beauty blossomed – so people spoke at the Assyrian festivals and weddings and all around. However, a girl liked herself, she noticed how the boys were looking at her. With many of them she met, but those meetings were innocent.

And once Semiramide met Tigran who was twelve years older than she. He had a family in Yerevan, from which he left, leaving everything to his wife and his son. In Rostov-on-Don he rented a house, worked as a driver, freight forwarder, carrying for shops sausage products.

Tall, blue-eyed, he captured the heart of a young Assyrian, from whom nothing was concealed, including the fact that the court would be

– მისი ცხოვრების განმავლობაში. შესაძლოა, გოგონები უფრო მეტს ნიშნავდა ვარდიას ცხოვრებაში, ვიდრე მამაკაცები; ანდა – მეტისმეტად მიიმედ განიცდა ქმრების სიკვდილი, რადგანაც ორივე ძალიან უყვარდა. მესამედ იგი მხოლოდ მას შემდეგ გაათხოვდა, რაც გოგონები გაიზარდნენ.

სემირამიდა იზრდებოდა და ღამაზდებოდა. ასურულ დღესასწაულებსა და ქორწილებში ამაზე ყველა ღაპარაკობდა. გოგონას თავადაც მოსწონდა, როცა ხედავდა, როგორ უქურებდნენ ბიჭები. ზოგიერთ მათგანს ხვდებოდა კიდევ, თუმცა ეს უმანკო შესხვედრები იყო.

ერთხელ კი სემირამიდამ მასზე ოცი წლით უფროსი ტიგრანი გაიცნო.

ტიგრანს ერევანში ოჯახი ჰყავდა – ცოლი და ვაჟი – რომელიც მიეტოვებინა. დონის როსტოვში ბინას ქირაობდა და მძღოლ-

рой ничего не скрывал, в том числе и то, что вскоре у него должен состояться суд, где он будет выступать в качестве обвиняемого из-за какой-то драки.

Молоденькая девочка не придавала тогда значения этим рассказам, о чем горько потом сожалела. Ей запомнились совсем другие слова...

held, where he'd act as a defendant because of some fights. The young girl has not given then the value to these stories, for what she bitterly regretted later bitterly. She remembered very different words...

ექსპედიტორად მუშაობდა. მალაზიებს ძეხვეული პროდუქტებით ამარაგებდა.

მალაღმა და ცისფერთვალება მამაკაცმა დაიპყრო ასურელი გოგონას გული; კაცს არაფერი დაუმალავს, მათ შორის არც ის, რომ სულ მალე სასამართლოში რაღაც ჩხუბში მონაწილეობისთვის ბრალდებულად წარდგომა ელოდა.

გოგონას მაშინ ამ მონათხრობებისთვის ყურადღება არ მიუქცევია; რაც შემდეგ მწარედ იხანა. მას სულ სხვა სიტყვები ამახსოვრდებოდა.

* * *

– Моя сказочная царица, никому тебя не отдам!

Семнадцатилетняя Семирамида насмешливо смотрела на взрослого уже мужчину, потерявшего голову от любви к ней, и ей это льстило.

* * *

– My fairy queen, I'll never give you up! The seventeenth Semiramide mockingly looked at the adult man who has lost his head in love with her, and she was flattered.

– Do not you leave me as your wife, – she

* * *

– ჩემო ზღაპრულო დედოფალო, შენს თავს არავის დაეუთმობ!

ჩვიდმეტი წლის სემირამიდა დაცინვით უცქერდა უკვე ზრდასრულ მამაკაცს, რომელსაც მისი სიყვარულით თავი დაეკარგა. მას ატკობდა ეს ქება.

– А ты не бросишь меня, как свою жену?

– как можно более строго спросила она.

– Нет, что ты! Это была ошибка, за которую я еще долго буду расплачиваться.

– А может, и я – ошибка?

Тигран с интересом посмотрел на девочку, рассуждавшую так, как будто за плечами ее был уже большой опыт.

– Нет, ты не ошибка, ты моя первая любовь, – твердо сказал он и так посмотрел девушке в глаза, что она поняла, что это правда.

– А ты – моя... – только и сказала она.

Тогда Тигран и стал первым мужчиной Семирамиды. Ни разу за свою жизнь она, жалевшая о многом, об этом не пожалела. Солнце было таким ярким в эти весенние дни и совсем не жгло. Воздух был свеж, прохладный ве-

asked as strict as possible.

– No, it was a mistake, for which I will pay for a long time.

– And maybe I am a mistake?

Tigran looked at the girl, who argued as if she had a great experience.

– No, you're not a mistake, you're my first love, – he said firmly, and looked so at the girl's eyes that, she realized it was true.

– And you are mine... – she said.

And then Tigran became the first man of Semiramide... She, regretting a lot, has never regretted this. The sun was so bright in these spring days and not burned. The air was fresh, cool breeze gently ruffled hair of the lovers.

Tigran asked Semiramide to introduce him to her

– მერე შენი პირველი ცოლივით არ მიმატოვებ? – რამდენადაც შეეძლო, მკაცრად ჰკითხა მას.

– არა, რას ამბობ?! ეს შეცდომა იყო, რომელიც კიდევ დიდხანს უნდა ვზღა. – და იქნებ მეც შეცდომა ვარ?

ტიგრანმა ინტერესით შეხედა გოგონას, რომელიც ისე მსჯელობდა, თითქოს მხრებს უკვე მრავალწლიანი გამოცდილება უმძიმებდესო.

– არა, შენ შეცდომა არ ხარ, შენ ჩემი პირველი სიყვარული ხარ. – მტკიცედ უთხრა მან და გოგონას ისე შეხედა თვალებში, რომ იგი მიხვდა, მართალს ეუბნებოდა.

– შენ კი – ჩემი... – მხოლოდ ესლა უპასუხა გოგონამ. ამის შემდეგ

ტიგრანი გახდა სემირამიდას პირველი მამაკაცი. მთელი თავისი ცხოვრების განმავლობაში, ბევრ საკითხში ბედზე მომუდურავ ქალს, ეს ამბავი არასოდეს უნანია. ამ გაზაფხულის მშვენიერ დღეს ისე

терок нежно трепал
волосы влюбленных.

Тигран просил
Семирамиду позна-
комить его с ее ма-
терью, но Вардии он
не понравился. Она
запретила им встре-
чаться, а дочь ее не
послушалась. Тайные

mother, but Vardia
didn't liked him.
She forbade them to
meet, but her daugh-
ter did not listen.
Their secret meet-
ings gave brightness
to their relationships.
The lovers got into

კაშკაშებდა მზე და
თანაც, ოდნავადაც
არ აცხუნებდა, ჰაერი
იყო კამკამა და
გრილი ნიავი ისე
ნაზად ელამუნებოდა
შეყვარებულების
თმებს!..

ტიგრანმა სთხოვა
სემირამიდას, დედა
გამაცანიო, მაგრამ
ვარდიას არ მოეწონა
ის. ქალიშვილს
მასთან შეხვედრაც
კი აუკრძალა,
თუმცა შვილმა არ
გაუგონა. საიდუმლო
შეხვედრები ფარულ
ურთიერთობას
სიმბაფრეს სძენდა.
შეყვარებულები
ავტომობილში
სხდებოდნენ და
საღღაც მიდიოდნენ,
ზოგჯერ ამას დედაც
ხედავდა. თუმცა
სკანდალები მათ
ვერ აჩერებდათ.
ისინი სემირამიდას
სრულწლოვანებას
ელოდნენ, რომ ხელი
მოეწერათ, რადგანაც
სრულწლოვანებამდე
ვარდია
კატეგორიულად
არ თანხმდებოდა
ქორწინებას. თუმცა,
ერთხელაც ტიგრანი
დანაშნულ ადგილას
არ მივიდა, ის არც
მომდევნო დღეებში
გამოჩენილა...
მხოლოდ დიდი

встречи придавали остроты отношениям. Влюбленные садились в машину, уезжали куда-то; мать иногда это видела; однако скандалы их не останавливали. Они ждали ее совершеннолетия, чтобы расписаться, так как Вардия категорически отказывалась дать согласие на их брак до совершеннолетия. Но однажды Тигран не пришел на условленное место, не пришел он и в последующие дни... Лишь много времени спустя, когда ничего уже было не вернуть, Семирамида узнала, что это произошло не потому, что он её разлюбил, а потому, что потерял свободу... А тогда в ее жизни все перевернулось. Она подумала, что любимый бросил ее, и все оказались правы, говоря, что он с ней играет... Не плакала, не билась в истери-

the car, leaving somewhere; her mother sometimes saw it, but the scandals did not stop. They waited for her majority to get married, as Vardia adamantly refused to agree to their marriage until adulthood. But once Tigran did not come to the appointed place, he did not come in the following days... Only much later, when nothing has been no return, Semiramide learned that it was not because he didn't love her, but because he lost his freedom... And then all her life turned over. She thought her favorite threw her, and all were right in saying that he was playing with her ... She did not cry, she did not writhe in hysterics, did not show her hurt, how she was afraid. Like all the girls she

ნნის შემდეგ, როცა ყველაფრის დაბრუნება უკვე შეუძლებელი იყო, სემირამიდამ გაიგო, რომ იგი არ დაბრუნდა არა იმის გამო, რომ გადაიყვარა, არამედ იმიტომ, რომ თავისუფლება დაკარგა. მაშინ კი მოელი მისი ცხოვრება ამოყირავდა... მან იფიქრა, რომ შეყვარებულმა მიატოვა და ყველა ვინც კი ეუბნებოდა მას, რომ ტიგრანი მასთან მხოლოდ ერთობოდა, მართალი აღმოჩნდა... იგი არ ტიროდა, ისტერიკა არ ემართებოდა; არავის ანახევებდა, რამდენად გულნატკენი იყო და რამდენად ეშინოდა. როგორც ნებისმიერი გოგონა, მეგობრებს ყველაფერს უყვებოდა და თავის საიდუმლოებებს ანლობდა.

მისი ყველაზე ახლო დობილი სომეხი გოგონა კარინა იყო, რომელთანაც სემირამიდა ბავშვობიდანვე მეგობრობდა. სწორედ მას მიახარებდა ხოლმე პირველ რიგში

ках, не показывала, как ей больно, обидно и страшно. Как все девочки, еще верила тогда подругам, делилась с ними своими тайнами.

Самой близкой подругой была Карине – девочка-армянка, с которой Семирамида дружила с детства. Ей она взахлеб рассказывала о своих секретах:

– Представляешь, Тигран такой замечательный, он такой красивый, какие у него глаза, а как он меня любит!

– А ты уверена? – сдержанно отвечала Карине, ей самой нравился Тигран, но она боялась выдать себя перед подругой.

– Ну, еще бы не уверена! Мне никто таких слов никогда не говорил! А как он смотрит мне в глаза!

Змей ревности в этот момент впивался в сердце молодой армянки, хотя она не

still believed her girlfriends and shared with them her secrets.

The closest friend was Karine – an Armenian girl with whom Semiramide has been friends since childhood. She excitedly told her about her secrets:

– Can you imagine how wonderful Tigran is, he's so beautiful, his eyes, and he loves me!

– Are you sure? – Karine answered discreetly, she herself liked Tigran, but she was afraid to give herself before her girlfriend.

– Well! I have never heard such words! And as he looks me in the eyes!

A serpent of jealousy at this point stuck into the heart of a young Armenian woman, although she not only had no rights

თავის საიდუმლო ამბებს.

– წარმოგიდგენია, ტიგრანი ისეთი შესანიშნავია, ისეთი ლამაზია, ისეთი თვალები აქვს... ისე ვუყვარვარ!..

– დარწმუნებული ხარ? –

თავდატყერილად ეკითხებოდა კარინა. მას თვითონაც მოსწონდა ტიგრანი, მაგრამ დობილთან ამის აღიარებისა ეშინოდა.

– როგორ არ უნდა ვიყო დარწმუნებული?! ჩემთვის არასოდეს არავის უთქვამს ასეთი სიტყვები! ანდა როგორ მიყურებს თვალებში?!

ამ წუთებიდან ეჭვიანობის გველმა დაიბუღა ახალგაზრდა სომეხი ქალის გულში – მიუხედავად იმისა, რომ მას ტიგრანზე არანაირი უფლება არ ჰქონდა, კარგად არც კი იცნობდა მას. მაგრამ დობილის ბედნიერება ისე ბრწყინვალე ჩანდა, რომ თვითონაც იგივე სურდა; თანაც იმდენად, რომ მზად იყო, ეს ბედნიერება წაერთმია მისთვის.

– მამაკაცები

только никаких прав на Тиграна не имела, но даже и знала-то его едва. Но счастье подруги было таким лучезарным, что хотелось иметь такое же, даже если для этого понадобилось бы его у нее отнять.

- Мужчины - они такие непростые, - говорила Карине вслух, - почему он бросил жену? И дети для него, похоже, не значат вовсе ничего! А ты и сама еще как ребенок - такая наивная! Поиграет он с тобой, как с интересной игрушкой, и бросит!

- Что ты такое говоришь! - счастливо и беззаботно смеялась Семирамида. - Он говорит, что я для него дороже жизни!

- Мужчины много чего говорят, пока не получат, что им надо. А как получают, так и не нужна им больше девушка!

to Tigran, but even knew him barely. But the happiness of her girlfriend was so radiant that she wanted to have the same, even she would have to take him away.

- Men - they are so difficult - Karine said aloud - why he left his wife? And it seems the children do not mean anything at all for him! And you yourself even are as a child - so naive! He will play with you like a fun toy, and throw!

- What are you saying! - happily laughed Semiramide. - He says that I am to him more than life!

- Men say a lot of things until they get what they need. And then they do not need more a girl!

- He's already got, - said the young Assyrian, blushing.

- Are you crazy? - exclaimed the girl-

ისეთი უცნაურები არიან! - ამას კარინა ხმამაღლა ამბობდა, - რად დატოვა ცოლი? ეტყობა, არც შვილები წარმოადგენს მისთვის არაფერს! შენ კი ჯერ თავად ბავშვი ხარ და თანაც - ასეთი გულუბრყვილო. საინტერესო სათამაშო ხარ, ითამაშებს შენით და მერე დაგტოვებს.

- აბა რას ამბობ?! - მხიარულად და უზრუნველად კისკისებდა სემირამიდა. - ის მეუბნება, სიცოცხლეზე მეტად მიყვარხარო.

- მამაკაცები ბევრ რამეს ამბობენ, ვიდრე იმას მიიღებენ, რაც უნდათ და, როგორც კი მიიღებენ, გოგო აღარაფერში სჭირდებათ.

- მან უკვე ყველაფერი მიიღო! - უპასუხა დაწვებშეფაკლულმა ასურელმა გოგონამ.

- რას ამბობ? - შესძახა დობილმა, რომელმაც ამ წუთიდან საბოლოოდ შეიძულა იგი და ძლივს დაფარული იმედით ჰკითხა, - და რა, ახლა იგი გაგირბის, გემალება? ასეთ დროს ისინი

– Он все уже получил, – зардевшись, сказала юная ассирийка.

– Да ты что! – воскликнула подруга, сразу ее возненавидевшая. И тут же с едва скрываемой надеждой в голосе спросила: – И что? Он теперь избегает тебя, прячется? Они всегда так делают в таких случаях!

– Нет, – засмеялась Семирамида. – Он больше всего на свете хочет на мне жениться! Только мама пока против... Но мне скоро восемнадцать, ее можно будет не спрашивать...

«Нужно будет обязательно поговорить с тетей Вардией», – задумчиво сказала сама себе Карине, а вслух прошептала: «Как же я счастлива за тебя! Как будто это моя радость!» А про себя подумала: «Конечно,

friend, she immediately hated her. And then with barely concealed hope in her voice she asked: – And what? He avoids you, hiding. They always do so in such cases!

– No, – laughed Semiramide. – He more than anything else wants to marry me! Only the mother is still against it... But I will soon be eighteen and need not ask her...

«I must talk with our aunt Vardi», – said thoughtfully to herself Karine and chirped out loud: «How happy I am for you! As if it is my joy! «And she thought to herself: «Of course, it will be mine – together with Tigran!»

Vardia, whom Karine told everything, took her daughter to the gynecologist. Gestational age was four

ყოველთვის ასე იქცევიან ხოლმე.

– არა, ყველაფერზე მეტად მას ჩემზე დაქორწინება უნდა! მაგრამ ჯერჯერობით დედაა წინააღმდეგი... მალე თურამეტის გაგხდები და შემიძლება, რომ მას აღარ დავეკითხო.

„აუცილებლად უნდა დაველაპარაკო დეიდა ვარდიას, თანაც სასწრაფოდ...“ გაიფიქრა კარინამ, სმამალლა კი მხოლოდ ეს ჩაილაპარაკა:

– როგორ მიხარია შენი ბედნიერება! თითქოს ეს ჩემი ბედნიერება იყოს! – გულში კი გაიფიქრა: „ცხადია, სწორედაც რომ ჩემი ბედნიერება იქნება – ტიგრანთან ერთად“.

მას შემდეგ, რაც კარინამ მას ყველაფერი უამბო, ვარდიამ გოგონა გინეკოლოგთან მიიყვანა.

ორსულობის ვადა უკვე ოთხნახევარი თვე იყო; აბორტი – დაგვიანებული. დედამ მოითხოვა, რომ ხელოვნური მშობიარობა გამოეწვიათ.

моей она и будет – вместе с Тиграном!»

Вардия, которой Карине все рассказывала, повела дочь к гинекологу. Срок беременности был уже четыре с половиной месяца; делать аборт было поздно. Мать договорилась, чтобы вызвали искусственные роды. Дочери об этом она рассказала уже потом, когда все было обговорено. Семирамиде очень хотелось оставить и выносить этого ребенка, отца которого она так любила. Но девочка сама была так молода! Вардия плакала, боялась позора и осуждения ассирийцев. Сердце Семирамиды горело, изнутри себя она слышала крик: «Оставьте меня, это моя жизнь!» Но внешне никак этого не показывала. Как во сне прошли искусственные роды в какой-то комна-

and a half months; abortion was too late. The mother agreed to cause the artificial childbirth. She told her daughter about it only later, when it was negotiated. Semiramide really wanted to leave and bear this child whose father she loved so much. But the girl herself was so young! Vardia cried, she was afraid of shame and condemnation of the Assyrians. The heart of Semiramide burned, she heard the cry inside her: «Leave me, it's my life!» But apparently she did not show it. As in a dream the artificial birth has gone in some room. The young mother did not understand: if it is happening to her? Born was a dead boy with palm size. That one, who only in a few months could bear him normally,

ქალიშვილს კი მხოლოდ მას შემდეგ უთხრა ყველაფერი, რაც საბოლოოდ შეუთანხმდა ექიმებს. სემირამიდას ძალიან უნდოდა, დაეცოვებინა და გაეზარდა ეს ბავშვი, რომლის მამაც ასე უყვარდა. მაგრამ გოგონა თავადაც ისეთი ახალგაზრდა იყო! ვარდია კი ტიროდა, მას ასურელების მხრიდან ყვედრება აშინებდა. სემირამიდას გული უკვდებოდა, მთელი მისი არსება გაჰყვიროდა: თავი დამანებეთ, ეს ჩემი ცხოვრებაა! თუმცა გარეგნულად არაფერს იმჩნევდა. ხელოვნურმა მშობიარობამ რომელიღაც ოთახში სიზმარივით ჩაიარა. ახალგაზრდა დედას არც კი ესმოდა, თუ რა ხდებოდა მის თავს. დაიბადა ხელისგულისოდენა მკვდარი ბიჭუნა. დედა კი, რომელსაც შეეძლო, რამდენიმე თვის შემდეგ ნორმალურად გაეჩინა იგი, შეძრწუნებული უცქერდა მას და ფიქრობდა: როგორ შეიძლება, სხვის მაგიერ აირჩიო, უნდა იცოცხლოს თუ არა

те. Молодая мать не понимала: с ней ли вообще все это происходит? Родился мертвый мальчик с ладошку величиной. Та, которая всего через несколько месяцев могла бы нормально родить его, с ужасом смотрела на сына и думала: как же можно решать за других, жить им или нет?

Молодая ассирийка завернула сына в тряпочку, положила в карман, в котором несколько дней везде носила его с собой. Ее сознание было замутнено. Она то и дело доставала тряпочку из кармана, смотрела на тельце, что-то говорила... Ее фантазии рисовали совсем не то, что она видела: вот они с Тиграном вместе в большой просторной комнате, а с ними их сын, вот она поет ему колыбельные песни, вот

looked with horror at her son and thought: how can we decide for others to live or not?

The young Assyrian wrapped up the son in a rag, put it in her pocket, in which she carried him everywhere with her. Her mind was clouded. She often took a rag from her pocket, looked at the body, said something... Her fantasy painted not at all what she saw: here they are with Tigran together in a large capacious room, and with their son, so she sings him lullabies songs, here he crawls, tries to take the first steps, here she teaches him to speak, here he had said the first words and he's already gone to school. In the happy eyes of Tigran she sees the pride on his son... And then conscious-

მან?!

ახალგაზრდა დედამ ჩვარში შეახვია მკვდარი ბავშვი და რამდენიმე დღის განმავლობაში ჯიბით დაატარებდა მას, ცნობიერება სრულად დაიბინდებოდა. დროდადრო ჯიბიდან ამოიღებდა ჩვარს, პატარა გვამს უცქერდა და თავისთვის ლაპარაკობდა. საკუთარ ფანტაზიას არასოდეს დაუხატავს მისთვის ის სურათი, ახლა რომ ედგა თვალწინ. აი, ის და ტიგრანი დიდ და ვრცელ ოთახში არიან ბავშვთან ერთად, ის კი იავნანას უძღერის შვილს; აი, ბავშვი დგება და პირველი ნაბიჯის გადადგმას ცდილობს, თავად კი ლაპარაკს ასწავლის; აი, ის წარმოთქვამს პირველ სიტყვებს; აი, ის უკვე სკოლაში მიდის; ბედნიერი ტიგრანის თვალებში კი ჩანს, რომ ამყობს ვაჟით... და აქ ცნობიერება კვლავ ბრუნდება. და მის წინაშე კვლავ ნამცეცა გვამია, რომელიც სულ რაღაც რამდენიმე თვის შემდეგ მისი

он ползает, пытается делать первые шаги, а вот она учит его говорить, вот он уже говорит первые слова, вот он уже пошел в школу. В счастливых глазах Тиграна гордость за сына... И тут сознание возвращалось. И вновь перед ней крошечный трупик, который всего через несколько месяцев мог бы стать ее любимым мальчиком. Слезы наворачивались на глаза, но от внутренней боли, сжигающей все внутри, девочка, внезапно ставшая взрослой, не могла даже плакать. Она носила с собой везде крошечного мертвого ребенка и жила в мире грез, пока он не начал разлагаться, и юная мать не поняла, что нужно его похоронить. Семирамида вымыла его, выкопала ямку, в которой и похоронила своего сына.

ness returned. And again before her there is a tiny corpse, which just in a few months could become her favorite boy. Tears appeared in her eyes, but from the internal pain, burning everything inside, girl suddenly became an adult, she could not even cry. She carried everywhere with her a tiny dead child and lived in a world of dreams until it started to decompose, and the young mother did not understand that it was necessary to bury him. Semiramide washed it, dug a hole, in which she buried her son.

It seemed that nature itself wants to increase the strength of her misery. Scorching sun was blinding, stuffiness did not let to breathe, horseflies swirled around her in swarm and merci-

საყვარელი ბიჭუნა უნდა გამხდარიყო. ცრემლები აწვებოდა თვალებზე, მაგრამ ეს გოგონა, რომელიც მოულოდნელად ზრდასრულ ადამიანად იქცა, ტირილსაც კი ვერ ახერხებდა. ასე რომ, იგი ყველგან დაატარებდა მკვდარი ბავშვის პაწაწინა სხეულს და ფანტაზიის სამყაროში მანამდე ცხოვრობდა, ვიდრე გვამმა ხრწნა არ დაიწყო და ყმაწვილი დედა არ მიხვდა, რომ უნდა დაეკრძალა იგი. სემირამიდამ დაბანა ის, რომო ამოთხარა და დამარხა თავისი შვილი.

ჩანდა, თავად ბუნებას სურდა, გაგრძელებულიყო მისი ტანჯვა: მწველი მზე აბრმავებდა და ჩახუთულობა სუნთქვას უკრავდა. ბუზანკალები ბზუილით ეხვეოდნენ გარს და უმოწყალოდ კბენდნენ, მაგრამ უბედური ვერაფერს გრძნობდა.

ასე დასრულდა მისი პირველი სიყვარული და პირველი დელობა. ეს ტკივილი სემირამიდას

Казалось, сама природа хочет увеличить силу ее мучений. Палящее солнце слепило, духота не давала дышать, слепни кружились вокруг нее роем и нещадно жалили. Но несчастная не чувствовала боли.

Так закончились ее первая любовь и первое материнство; их боль она пронесла через всю жизнь.

Лишь годы спустя она узнала, что ее любимый, отбыв наказание – шесть месяцев – искал ее, спрашивал про нее у Карине. А той самой хотелось бы его получить себе. Она наговорила ему, что Семирамида любит другого, он ей не нужен... В итоге Тигран уехал, а та, для кого он стал первым мужчиной, так и мечтала о нем всю жизнь, которая могла быть совсем иной, если бы остался жить их сын, да просто будь они

lessly stung. But the unhappy felt no pain.

Thus ended her first love and first motherhood; this pain she carried through all her life.

Only some years later, she learned that her favorite after serving punishment – six months – looked for her, asked about her Karine. But she herself would like to get him very much. She has talked to him, that Semiramide loves another, she does not need him... At last Tigran left, and Semiramide, for whom he became the first man, dreamed of him all her life, which could be quite different if their son would be alive, if they just would be together. Wouldn't she wait for him some six months, if she only knew? Yes, plenty could she wait! But... when Semi-

მთელი ცხოვრების განმავლობაში სდევდა.

მხოლოდ წლების შემდეგ შეიტყო მან, რომ მისი შეყვარებული – ექვსი თვის, ანუ სასჯელის მოხდის შემდეგ – ეძებდა მას, კარინასთანაც მოიკითხა იგი; კარინას კი ის თავისთვის უნდოდა. მან დაარწმუნა ტიგრანი, რომ სემირამიდას სხვა უყვარდა და იგი აღარც კი ახსოვდა... საბოლოოდ ტიგრანი წავიდა; ხოლო ის, ვისთვისაც ის პირველი მამაკაცი გახდა, მთელი ცხოვრების მანძილზე ისევე მასზე ოცნებობდა; ეს ცხოვრება კი შესაძლოა, სრულიად სხვაგვარი ყოფილიყო, მათი ვაჟი რომ ცოცხალი დარჩენილიყო, უბრალოდ ერთად რომ ყოფილიყვნენ. განა გოგონა არ მოიცდიდა სულ რაღაც ექვსი თვის მანძილზე, ყველაფერი რომ სცოდნოდა? იმდენს მოიცდიდა, რამდენიც დასჭირდებოდა!

вместе. Разве не дождалась бы она его каких-то шесть месяцев, если бы только знала? Да сколько угодно можно было ждать! Но... когда Семирамида узнала о вероломстве подруги, уже слишком многое изменилось, а, главное, изменилась она сама, и у нее не было сил искать того, кто навсегда остался в ее сердце.

Новые испытания

Между тем дядя нашел ей в Москве жениха, скоро они должны были приехать. Но среди ассирийцев считалось позором, если невеста не девственница, поэтому Семирамида решила срочно выйти замуж за любого человека другой нации. «Красивая всем нужна, да и мама легче все перенесет!» – дума-

ramide learned the treachery of her girlfriend, too much had changed, and, most importantly, she had changed, and she did not have the strength to look for whom who always remained in her heart.

New trials

Meanwhile her uncle found for her a fiance in Moscow, soon they had to come. But among the Assyrians it was considered a disgrace if the bride was not a virgin, so Semiramide urgently decided to marry any man of another nation. «All would like to have a beauty, and the mother will take it easier!» – she thought. To find a husband was re-

მაგრამ მაშინ, როცა, სემირამიდამ დობილის დაღატის ამბავი გაიგო, უკვე ბევრი რამ შეცვლილიყო; იგი თავად უკვე სხვა ვინმედ გადაქცეულიყო და აზრი არ ჰქონდა იმის ძებნას, ვინც სამუდამოდ დარჩა მის გულში.

ახალი განსაცდელი

ამასობაში ბიძამ მას მოსკოვში უშოვა საქმრო; მალე ისინი უნდა ჩამოსულიყვნენ კიდეც. მაგრამ ასურელთა შორის დიდ სირცხვილად ითვლებოდა, თუ პატარძალი ქალწული არ იყო. ამიტომ სემირამიდამ გადაწყვიტა, სასწრაფოდ გაჰყოლოდა ცოლად ნებისმიერ სხვა ეროვნების ადამიანს. „ლამაზი ყველას უნდა, დედაც უფრო ადვილად

ლა она. Найти мужа действительно оказалось нетрудно. Нахичеванский армянин Роберт, на четыре года старше невесты, которой восемнадцать исполнилось через два месяца, быстро сделал ей предложение, на что его подтолкнула ее новая беременность (как он думал, первая). Состоялись свадьба и венчание, на которые приехали более трехсот человек родни из разных мест. Все веселились, танцевали, пили, лишь невеста была грустна – плакала, но слезы текли как бы внутрь нее: внешне девушка казалась спокойной. Ей было непонятно, почему тот, кого она всем сердцем любила, не подходил в качестве мужа, а это подошел...

Началась семейная жизнь, принес-

ally not hard. A Na-khichevan Armenian Robert, four years older than the bride, who would be eighteen in two months, quickly made her an offer, to which her new pregnancy (as he thought, the first) pushed him. The marriage and the wedding were held, to which more than three hundred relatives from different places came... Everybody was having fun, dancing, drinking, only the bride was sad – she cried, but the tears flowed like inside her, the girl seemed outwardly calm. She could not understand why the one, whom she loved with all her heart, was not suited as a husband, but that one was suited...

A married life began and brought new trials. The official address of Semiramide was the same basement, where she

გადაიტანს!“ – ფიქრობდა იგი. ქმრის შოვნა მართლაც არ აღმოჩნდა ძნელი. ნახჭევანელი სომეხი რობერტი საცოლეზე ოთხი წლით იყო უფროსი, სემირამიდას კი ორ თვეში თვრამეტი წელი უსრულდებოდა. რობერტმა სწრაფად შესთავაზა მას ცოლობა, ამისკენ სემირამიდას (საქმროს აზრით, პირველმა) ფეხმძიმობამ უბიძგა. გაიმართა ჯვრისწერა და ქორწილი, რომელსაც სხვადასხვა ადგილებიდან ჩამოსული სამასამდე ნათესავი ესწრებოდა. ყველა მხიარულობდა, ცეკვავდა და სვამდა; მხოლოდ პატარძალი ტიროდა: ოღონდაც ტიროდა შინაგანად, თითქოს ცრემლები მის გულში იღვრებოდა. გარეგნულად ის სრულიად მშვიდი ჩანდა. მას ვერ გაეგო, რატომ შეეფერებოდა მას ქმრად ეს კაცი და არა ის, ვინც მთელი გულით უყვარდა?!

шая новые испытания. Прописана Семирамида была в том же подвале, где родилась, а жила у мужа с его родителями. Свекор и свекровь оказались золотыми, а вот супруг – вором-карманником. Брак был короточен и закончился, едва начавшись.

«Я не декабристка ездить за ним по тюрьмам и ссылкам!» – заявила молодая жена и решила уйти к матери. А та сумела из этого извлечь определенную выгоду для семьи.

Новый муж Вардии был болен, а тут еще беременная Семирамида вернулась к ней. Все это помогло ей добиться трехкомнатной квартиры, хотя в Москву не раз пришлось съездить и стучаться в самые разные кабинеты.

Внук Вардии Вардгес родился уже

was born, but she lived with her husband together with his parents. The Father-in-law and the mother-in-law were very good people, but the husband was a pickpocket. The marriage was short-lived and ended barely begun.

«I am not a dekabristka to follow him in prisons and banishment» – said the young wife, and she decided to go to her mother. And her mother managed to get by this some benefit for the family.

Vardia's new husband was sick, and now the pregnant Semiramide returned to her. All this has helped her to attain a two-bedroom apartment, although she had to go Moscow repeatedly and knock on a variety of rooms.

Vardia's grandson Vartkes was born in a new apart-

დაიწყო ოჯახური ცხოვრება... ამან ახალი განსაცდელები მოიტანა. სემირამიდა ისევ დედასთან – ნახევრადსარდაფში იყო ჩაწერილი, თუმცა ქმრის ოჯახში ცხოვრობდა. დედამთილი და მამამთილი ოქროს აღამიანები იყვნენ, აი, ქმარი კი – ჯიბის ქურდი. ქორწინება სწრაფად დასრულდა, თითქმის დაწყებისთანავე.

„მე დეკაბრისტი კი არ ვარ, რომ მასთან ერთად ციხეებსა და გადასახლებებში ვიარო.“ – განაცხადა ახალგაზრდა ცოლმა და გადაწყვიტა, დედასთან წასულიყო. ვარდიას კი შეეძლო, ეს ვითარება თავისი ოჯახის სასარგებლოდ შემოებრუნებინა.

ვარდიას ახალი ქმარი ავადმყოფობდა; ახლა ორსული სემირამიდაც მასთან დაბრუნდა. ამ ყველაფერმა კი ხელი შეუწყო იმას, რომ მათ სამოთახიანი ბინის მიღება შეძლეს. თუმცა ვარდია

в новой квартире. Когда ему исполнилось полтора месяца, его мать и отец развелись. Семирамида не работала и сидела с сыном дома. У них была большая библиотека, молодая ассирийка почти всю ее прочла.

Иногда ей нравилось гадать на книгах: она брала первую попавшуюся, открывала наугад и, начав оттуда, куда падал взгляд, читала почти целую страницу, примеряя ее содержание на свое будущее. В глубине души женщина чувствовала, что делает что-то не то; что даже такая невинная попытка приоткрыть завесу тайны над тем, что произойдет с ней, является чем-то недозволенным, что может привести к плохим последствиям; но не реализованное рели-

ment. When he was six weeks, his mother and father divorced. Semiramide was not working and was sitting with her son at home. They had a lot of books at home, the young Assyrian had nearly all of them read.

She sometimes liked to tell fortunes on the books: she took the first available book and opened at random, starting from wherever fell view, read almost a whole page, using its content as an example for her future. At heart the woman felt that she was doing something wrong; that even an innocent attempt to lift the veil of secrecy over what, that will happen to her, is something unlawful, which may lead to bad consequences; but her unrealized religious feeling even demanded some way

ამისთვის არაერთხელ ჩავიდა მოსკოვში და არაერთი კაბინეტის კარზე დააკაკუნა.

ვარდიას შვილიშვილი ვარდგესი უკვე ახალ ბინაში დაიბადა. თვენახევრის რომ გახდა, მისი მშობლები მაშინ გაიყარნენ. სემირამიდა არ მუშაობდა და შინ ბავშვს უვლიდა. ოჯახში დიდი ბიბლიოთეკა ჰქონდათ და ასურელმა გოგონამ თითქმის ყველა წიგნი წაიკითხა.

წიგნებზე მკითხაობა მოსწონდა: იღებდა რომელიმე წიგნს, შემთხვევით გვერდზე გადაშლიდა და მთელ გვერდს წაიკითხავდა, წაკითხულში თავისი მომავლის ამოცნობას ცდილობდა. სულის სიდრემეში ქალი საკუთარი საქციელის არამართებულობას გრძნობდა; ხვდებოდა, რომ ეს ქმედება კარგს არას მოაწვედა; მაგრამ არარეალიზებული რელიგიური გრძნობა მის არსებაში

გიოზნოე ჩუვსთო ტრე-
ბოვალო ხოტო ტაკოგო
ვოხოდა. დო კაკოგო-ტო
ვრემინი ტე სტოკინი,
კოტორიე იონა ჩიტალა,
ტეშინი იეე ვოობრ-
აჟინი, ტაკ კაკო სუი-
ლი ჩო-ტო ხოროშეე.
ობოჩნო ლობოპოტ-
სტოვო ჯასტავლია იეე
პოსმორეტო ი კტო ავ-
ტორი, ი ნავნიე კნი-
გინი, ი გოდი იჯანიე.
ობნაჟდო სემირამი-
და იტკრილა ნაუგად
პერვოი ტომ დვუხტომ-
ნიკა ოსკარა უაილდ-
და 1961 გოდა ვოპუსკა.
ი ვ ობნოი იჯ სკაზოკ
იტოგო ანგლიისკო-
გო პისატელიე ვ კონ-
ცე ტრისტა პიეტდესეტ
სედოი – ნაჩალე
ტრისტა პიეტდესეტ
ვოსოიოი სტრანიცი
პოჩიტალა ვოტ ჩო:

«ი იონა სკაზალა
მოლოდო მუ რიბაკუ:

– ი გოვორილა ტებე
ო რადოსტია მირა სეგო,
ნო ნე სლუშალო მენი
უხო ტვოე. დოვოლვ
მნი ტეპერო რასკა-
ჯათო ტებე ო სკორბია
ჩოლოვეჩესკოი ჯიჟინი,

out. Until some time
those lines, that she
read, gratified her
imagination, as they
promised something
good. Usually the
curiosity made her
look the name of the
author and the title
of the book, and the
year of publication.
Once Semiramide
at random opened
the first volume of a
two-volume of Oscar
Wilde from the issue
of 1961. And in one of
the tales of this Eng-
lish writer at the end
of the three hundred
fifty-seventh – begin-
ning three hundred
fifty-eighth page read
the following:

«And she said to
the young fisherman:

– I told you about
the joys of this world,
but your ear did not
hear me. Permit me
now to tell you about
the sorrows of the hu-
man life, and maybe
you'll hear me. As
truly, there is the Sor-
row mistress of the

გამოსავალს ექებდა.
თავდაპირველად
წაკითხული
სტრიქონები
ამხნევებდა მის
წარმოსახვას,
რადგანაც რაღაც
კარგს მოასწავებდნენ.
ზოგჯერ
ცნობისმოყვარეობის
გამო ამოწმებდა, თუ
რა ერქვა წიგნს, ან
ვინ იყო მისი ავტორი;
ზოგჯერ გამოცემის
წელსაც ნახავდა
ხოლმე. და ერთხელ,
მისდა სავალალოდ,
სემირამიდამ ოსკარ
უაილდის 1961
წელს გამოცემული
ორტომეული
გადაშალა. და
ამ ინგლისელი
მწერლის ერთ-ერთ
ზღაპარში (სამას
ორმოცდამეშვიმეტე
გვერდის ბოლოსა
და სამას
ორმოცდამეთვრამეტე
გვერდის დასაწყისში)
აი, რა წაკითხა:
„მაშინ მან
ახალგაზრდა
მეთევზეს უთხრა:
მე შენ ამაქვეყნის
ათასგვარ სიამეზე
გელაპარაკე, მაგრამ
შენმა ყურმა ეს არ
ისმინა. მოდი და
ახლა ადამიანური
ცხოვრების ტკივილსა

и, может быть, ты услышишь меня. Ибо поистине Скорбь есть владычица этого мира, и нет ни одного человека, кто избег бы ее сетей. Есть такие, у которых нет одежды, и такие, у которых нет хлеба. В пурпур одеты иные вдовицы, а иные одеты в рубище. Прокаженные бродят по болотам, и они жестоки друг к другу. По большим дорогам скитаются нищие, и сумы их пусты. В городах по улицам гуляет Голод, и Чума сидит у городских ворот».

... Семирамида вздрогнула. «Доигралась!» – подумала она, и предчувствие чего-то плохого железным обручем стянуло ее сердце. «Может, просто не ту книгу я взяла?» – подумала она и наугад сняла с полки другую книгу. Это был «Че-

world, and there is no one who could escape its networks. There are those, who have no clothes, and those, who have no bread. Some widows are dressed in purple, and others – in rags. Lepers roam the swamps and they are cruel to each other. On major roads beggars are wandering, and their wallets are empty. In the cities, along the streets walks the Famine, and the Plague sits at the city gates».

...Semiramide shivered. A premonition of something tightened her heart with an iron hoop. «Maybe it was just the wrong book I took?» – she thought, and took off from the shelf at random another book. It was «The Man Who Laughs» of Victor Hugo of edition 1969. On the five hundred seventy-sixth page Semiramide read: «If

და მწუხარებაზე მოვიყვებო. და იქნებ მაშინ მაინც გაიგო ჩემი. რადგანაც ჭეშმარიტად, ამა ქვეყნის დედოფალი მწუხარებაა და ერთ ადამიანსაც კი არ ძალუძს დედამიწაზე, დაეხსნას მის ბადეს. არიან ისინი, ვისაც სამოსი არ აქვთ და ისეთებიც არიან, ვისაც არ აბადია პური; ზოგი ქვრივი პორფირით იმოსება, ზოგი კი – ფლასებით; კეთროვნები დაძრწიან ჭაობებში და სასტიკად ებრძვიან ერთმანეთს. დიდ შარავზე მწირობენ ლატაკები და ცარიელია მათი აბგები; ქალაქებში ქუჩა-ქუჩა შიმშილი დაძრწის და სახადი ჩამომჯდარა ქალაქის კარიბჭესთან».

სემირამიდა შეკრთა. „დამთავრდა თამაში!“ – გაიფიქრა მან და რაღაც საშინელების წინათგრძნობამ გულზე რკინის საღტესავით მოუჭირა. „იქნებ საჭირო წიგნი არ ავიღე?“ – გაიფიქრა

ловек, который смеется» Виктора Гюго 1969 года издания. На пятьсот семьдесят шестой странице Семирамида прочла: «Если бы вы только знали, что пришлось мне видеть! Какие страдания – там,

you only knew what I had to see! There are such sufferings down there! The human race is put into prison. There are so many prisoners, who are innocent! They are deprived of light, deprived of air, they

და ალაღბედზე სხვა წიგნი გადმოიღო თაროდან. ეს ვიქტორ ჰიუგოს რომანის „კაცი, რომელიც იცინის“ 1969 წლის გამოცემა აღმოჩნდა. ხუთას სამოცდამეათე გვერდზე სემირამიდა წაიკითხა: „თქვენ რომ იცოდეთ, რის ნახვა აღარ მომიხდა! რა სატანჯვეელია იქ, ქვემოთ! კაცთა მოდგმა დილეგშია გამოკეტილი. რამდენი უსამართლოდ შეპყრობილი ტუსაღია! მათ დაკარგეს ჰაერი, დაკარგეს სინათლე, დაკარგეს ვაჟკაცობა! მათ იმედიც კი აღარაფრისა დარჩათ! და ყველზე საშინელი მაინც ისაა, რომ, მიუხედავად ყველაფერისა, ისინი მაინც რაღაცას ელიან. გაისიგრძეგანეთ ყველა ეს უბედურება. არსებობენ ისინი, ვისი ცხოვრებაც იგივე სიკვდილია“.

ამის შემდეგ სემირამიდა უკვე საბოლოოდ გახდა ცუდად. არადა, თითქოს მისი ცხოვრება

внизу! Род человеческий заключен в темницу. Сколько в нем осужденных, ни в чем не повинных! Они лишены света, лишены воздуха, они лишены мужества; у них нет даже надежды; но ужаснее всего то, что они все-таки ждут чего-то. Отдайте себе отчет во всех этих бедствиях. Есть существа, чья жизнь – та же смерть».

После этого Семирамиде стало совсем плохо. Ведь шел спокойный период ее жизни. Казалось, что все плохое осталось в прошлом; где-то там осталось и хорошее – Тигран и возможное счастье с ним, но среди сытой и беззаботной жизни это казалось чем-то как будто и не с ней происшедшим, а взятым из прочитанных за последнее время книг... Откуда берутся деньги у

have no courage; they do not have even a hope; but the worst is they are still waiting for something. Be aware of all these disasters. There are beings, whose life is the same death».

After that Semiramide was very bad. After all she had a calm period in her life. It seemed, that all bad things were in the past; somewhere there remained also something good – Tigran and her possible happiness with him, but among the replete and unconcerned life it seemed as if it did not occur to her, but if it was taken from recently read books... Where did her mother and her stepfather got the money, the young woman did not reflect on. They constantly were meeting with someone, buying something, everything seemed so

მშვიდად ვიდოდა; თითქოს ყველა ტკივილი წარსულში დარჩენილიყო. მართალია, ამავედროულად რაღაც კარგიც დარჩა წარსულში – ტიგრანი და მასთან ერთად ბედნიერი ცხოვრების შესაძლებლობა. მაგრამ მაძლარი და უზრუნველი ყოფის ფონზე ეს ყველაფერი ისე ჩანდა, თითქოს მას კი არ გადახდა თავს, არამედ რომელიღაც ბოლო დროს წაკითხულ წიგნში ამოეკითხა. საიდან შოულობდნენ ფულს დედამისი და მამინაცვალი, გოგონა ამაზე არც კი დაფიქრებულა არასდროს. ისინი გამუდმებით ხვდებოდნენ ვიღაცებს, რაღაცებს ყიდულობდნენ. ეს ყველაფერი ისეთი ცივილური და წესიერი ჩანდა გარედან, სულაც არ ჰგავდა ჯიბის ქურდის, თავგასული რობერტის საქციელს. და აი, წესიერი და ავადმყოფი მამინაცვალი

ее матери и отчима, молодая женщина не задумывалась. Они постоянно с кем-то встречались, что-то покупали, все казалось таким цивилиз- ным и приличным – совсем не таким, как у карманника Роберта, которому всё сходило с рук. А вот приличного бо- лезненного отчима арестовали и быстро осудили, через не- которое время аре- стовали и мать. А они и всего-то пло- хого сделали: умели жить, в другое время и другом месте ува- жаемыми людьми были бы, а вот в Со- ветском Союзе пош- ли под суд.

Лилита вышла замуж за абхазца. Следствие по делу Вардии тянулось це- лых полтора года. И все это время нуж- ны были деньги на адвокатов, родня не помогала – наобо-

civilized and decent – not the same as it was by the pickpocket Robert, who got away with it. But her decent painful stepfather was arrested and con- victed quickly; after a while the mother was arrested. And they did just something wrong: could live, in another time and another place they would be respect- able people, but in the Soviet Union they went to court. Lilith married an Abkhaz- ian. The investiga- tion in the case of Vardia continued an entire year and a half. And all the time they needed money for lawyers, their rela- tives did not help – on the contrary, they tried to buy up on the cheap gold, which they had. As a result, Vardia was sentenced to ten years and was sent to Mordovia. At the same time Lilith gave birth to the son

დააპატიმრეს და სასწრაფოდ გაასამართლეს კიდევ; მცირე ხნის შემდეგ დააპატიმრეს დედაც. ისინი ხომ ცუდად იქცეოდნენ: ცხოვრება შეეძლოთ! სხვა დროსა და ადგილას მათ პატივსაცემ ხალხად ჩათვლიდნენ, საბჭოთა კავშირში კი სასამართლოს წინაშე წარსდგნენ.

ლილიტა აფხაზზე გათხოვდა. ვარდიას საქმის გამოძიება წელიწადნახევარი გაგრძელდა. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ადვოკატებზე უამრავი ფული დაიხარჯა. ნათესაობა ხელს არაფერში უწყობდათ; პირიქით, ცდილობდნენ, რაც შეიძლება იაფად შეესყიდათ მათი ოქრო. ვარდიას ათი წელი მიუსაჯეს და მორდოვიაში გაგზავნეს.

ამავდროულად ლილიტას შეეძინა ვაჟი – ილია. დების ურთიერთდამოკიდე ბუნება შეიცვალა. სახლში, რომლის დიასახლისადაც

рот, стремилась по дешевке скупить то золото, которое у них было. В итоге Вардию осудили на десять лет и отправили в Мордовию. В это же время Лилита родила сына Илью. Отношения сестер изменились. Семирамида была уже лишней в квартире, где ее старшая сестра считала себя хозяйкой.

Скандалы возникали постоянно. Младшая сестра не имела уже возможности не думать о деньгах и проводить время, читая книги. Она устроилась работать в детский сад няней, помогала там и поварихе, за что та давала ей больше еды, которую молодая женщина приносила домой. Семирамида вообще любила детей. В каждом малыше она видела своего первенца, ко-

Elijah. The relationship of the sisters changed.

Semiramide was already superfluous in the apartment where her older sister considered herself a mistress. Scandals arose constantly. The younger sister had already no possibility not to think about money and to spend time reading books. She got a job as a kindergarten nanny, helped the cook there, for what she gave her more food, which the young woman brought home. Semiramide generally loved children. In every kid she saw her first child, whom it was not destined to live. Doing something good for other people's children, the woman thought that she redeemed her fault before him a little. The educators went away, and the

უფროსი და თვლიდა თავს, სემირამიდა სრულიად ზედმეტი აღმოჩნდა.

გახშირდა სკანდალები; უმცროს დას უკვე აღარ შეეძლო, ფულზე არ ეფიქრა და დრო ძველებურად წიგნის კითხვაში გაეყვანა. მან საბავშვო ბაღში ძიძად დაიწყო მუშაობა; იქ მზარეულსაც ეხმარებოდა და ისიც მეტ საჭმელს უწილადებდა. ახალგაზრდა ქალს საკვები შინ მიჰქონდა. სემირამიდას ზოგადად უყვარდა ბავშვები. თითოეულ პატარაში ის ხედავდა თავის პირველ შვილს, რომელსაც სიცოცხლე არ დასცალდა. როდესაც სხვების ბავშვებს უკეთებდა რამეს, იგი ფიქრობდა, რომ სწორედ მის წინაშე მცირედ მაინც გამოისყიდდა დანაშაულს. აღმზრდელები მიდიოდნენ და ბავშვებს ტოვებდნენ ძიძასთან, რომელიც თითოეული

ტორუმუ ნე სუჯდენო ოკაზალსო ჟიტი. დელაჲ ჩო-ტო ხოროშე დლა ჩუჯიხ დეტეი, ჟენჯინა დუმალა, ჩო ხოტი ნემნოი ისკუპაეტი სვოი ვინუ პერედ ნიმ. ვოსპიტატელი უხოდლი, ი დეტი ოსტავალისი ს ნიენეი, კოტორაჲ დლა კაჟდოი ნაჲოდილა დობრე სლოვა, მოგლა უსპოკოიტი, კოგდა ონი პლაკალ.

როდიტელი ლიუბილი ზაბოტლივოიუ ნიენეჩკუ, ვოსპიტატელეი უდივილო, კოგდა ნა 8 მარტა იმი პოდარილი პო დვა-ტრი პოდარკა, ა ეი ვ კაჟდოი გრუპე პო დვადცატი ვოსემი... ლიუბვი კოლეგ ეი ეტო ნე პრიბავილო.

ვ იტოგე, კოგდა ზაბოლელ ვარდგეს, ი სემირამიდა ბილა მესაჲც ნა ბოლნიჩნომ, პო ვოზვრაცენიი ეე ობვინილი ვ კრაჟე კრუჟეკ ი ტარელოკ ი ჩეგო-ტო ტამ ეშე... ონა ოსკობილასი, ვიპლათილა ვსე ი უშლა.

children stayed with a babysitter who found for everybody kind words, who could soothe when a child cried.

The parents loved the caring babysitter, educators were surprised when they were presented on March 8 two or three gifts, and she – in each group – by twenty eight... But this didn't add love of her colleagues. As a result, when Vartkes was taken ill and Semiramide was a month at the hospital, on her return she was accused of stealing mugs and plates and something else there... She was offended, paid for all and left.

The relationship with Lilith became more complex. When the older sister quarreled with her husband so, that he for a short time left her, the youngest sister carried to her money and

მატოგანი სთვის ახერხებდა ტკბილი სიტყვის თქმას და ატირებულებს ამშვიდებდა.

მზრუნველი ძიძა მშობლებსაც უყვარდათ. აღმზრდელებს უკვირდათ, რომ სარგამარტოდ თავად ორ-სამ საჩუქარს იღებდნენ, ძიძა კი – მთელ ოცდარგას... კოლეგების კეთილგანწყობას კი ეს ვერას მატებდა.

საბოლოოდ, როდესაც ვარდგესი ავად გახდა და სემირამიდას მთელი თვით საავადმყოფოში დარჩენა მოუხდა, უკან დაბრუნებულს ფინჯნებისა და თეფშების ქურდობა და კიდევ სხვა ამისთანები დააბრალებს. შეურაცხყოფილ ქალს თავის მართლება არ უცდია, ყველაფერი აანაზღაურა და სამსახური დატოვა.

ლილიტასთან ურთიერთობა თანდათანობით ურთულდებოდა. როდესაც ლილიტა ქმარს ისე ლანძღავდა,

Отношения с Лилитой становились все сложнее. Когда старшая сестра ссорилась с мужем так, что тот на какое-то время от нее уходил, а младшая носила ей деньги и еду, то была нужна. Но стоило отношениям Лилиты и ее супруга наладиться, как сводная сестра вновь становилась ей неуютна.

С е м и р а м и д ა
устроилась на деревообрабатывающий завод. Днем сбивала ящики, ночью перебирала гвозди. Привыкла и к такой работе. Вардгес часто болел, Лилита сидеть с ним отказывалась, и матери приходилось брать его с собой на завод, где он спал прямо на железном столе... Материнское сердце обливалось кровью при виде того, в каких условиях находится ее сын. При-

food, then she was needed. But as soon as the relations of Lilith and her husband got better, then she again was displeased with her stepsister.

Semiramide began to work at a woodworking factory. She made boxes and at night she sorted out nails. And she accustomed to such a work. Vartke was often sick, Lilith refused to sit with him, and the mother had to take him to the factory, where he slept right on the iron table... The mother's heart bled at the sight of the conditions in which her son was. She had to leave the factory. The Assyrian did not know whom to ask for help; she spoke to someone unknown to her, who somehow appeared before her in the form of a gray-haired man with a comely small beard in some un-

რომ იგი სახლიდან დიდი ხნით გარბოდა, უმცროს დას კი ფული და საჭმელი მიჰქონდა სახლში, მაშინ ის სჭირდებოდა; მაგრამ, როგორც კი მეუღლესთან ურთიერთობა მოაგვარა, ნახევარდა მისთვის სრულიად ზედმეტი შეიქნა.

სემირამიდა ხის დამამუშავებელ ქარხანაში მოეწყო. დღისით ის ყუთებს დაათრევდა, ღამით კი ლურსმნებს ითვლიდა. ამ სამუშაოსაც შეეჩვია. ვარდგესი ხშირად ავადობდა, ლილიტამ უარი თქვა მის დატოვებაზე; ამიტომ დედა იძულებული გახდა, ის სამსახურში ეტარებინა, სადაც ბავშვს პირდაპირ რკინის მაგიდაზე ეძინა ხოლმე... დედას გული უკვდებოდა, როდესაც ხედავდა, რა პირობებში ცხოვრობდა მისი შვილი. ასე რომ, ქარხნის დატოვებაც მოუხდა. ასურელმა ქალმა არ იცოდა, დახმარებისთვის ვის მისდგომოდა.

шлось с завода уйти. Ассирийка не знала, у кого просить помощи; она обращалась к кому-то, неизвестному ей, который почему-то представлял перед ней в образе седого благообразного мужчины с небольшой бородой, в каких-то необычных одеждах. Она не знала, как его зовут, но просила его. Просила, чтобы помог ей, ее сыну, ее маме... Но, как казалось женщине, никто ее не слышал... У нее появились обида и ропот на жизнь, на судьбу.

Путь на дно

С деньгами становилось все хуже. В доме было много книг; когда-то Семирамида их читала, теперь они сослужили другую службу: она брала их тайком и сдавала в магазин.

sual garb. She did not know his name, but asked him for help. She requested to help her, her son, her mother... But, as it seemed to the woman, no one had heard her... There was only hurt and murmur at her life, her destiny.

Way to the bottom

It was getting with money worse. The house had a lot of books; Semiramide once read them, but now she used them for another purpose: she took them secret-

ის მიმართავდა ხოლმე მისთვის უცნობ და რატომღაც მის წინაშე გამოცხადებულ უცნობ ხანშიშესულ, ჭაღარა, მოკლეწვერიან მამაკაცს, უცნაური ტანსაცმელი რომ ეცვა. მან არც ამ კაცის ვინაობა იცოდა და არც სახელი, მაგრამ სემირამიდა სწორედ მას სთხოვდა. სთხოვდა, რომ დახმარებოდა მას, მის ვაჟს, დედამისს... მაგრამ, როგორც ქალს ეჩვენებოდა, მას არავინ უსმენდა. და მის გულში თავის ცხოვრებაზე, თავის ბედზე წყენამ და დრტვინვამ დაისადგურა.

ფსკერზე

ფულის საქმე სულ უფრო და უფრო ცუდად მიდიოდა. სახლში უამრავი წიგნი იყო; ოდესღაც სემირამიდა კითხულობდა მათ, ახლა კი სულ სხვა რამისთვის დასჭირდა: წიგნებს ჩუმად იღებდა და მაღაზიებში

Когда молодая ассирийка появилась там с тридцатитомником Диккенса, сострадательная продавщица посоветовала ей продать их на барахолке, где эти книги стоили много дороже. Там женщина с именем восточной царицы научилась торговать...

С сестрой все разладилось окончательно, когда та чуть не ударила Вардгеса утюгом. Мать закрыла его собой, между сестрами произошла стычка. Она потом вспоминала об этом так: «Зло настолько затуманило ей разум... Я закрыла сына собой, но когда поднялась, то зверь перед моими глазами и твердая рука... не младшая сестра, а взбесившаяся львица... все это на время ее успокоило. Но я решила уйти из

ly and handed over to the store. When the young Assyrian appeared there with thirty volumes of Dickens, the compassionate saleswoman advised her to sell them at a flea market, where these books cost a lot more. There a woman, named after the orient Queen, learned to trade...

All went wrong with her sister finally, when she almost hit Vartkes with the iron. The mother closed him with herself, between the sisters occurred a clash. She later recalled it this way: «Evil clouded her mind... I closed my son with myself, but when I raised, there was a beast in front of my eyes... not the younger sister but an infuriated lioness... all this calmed her down for a while. But I decided to leave home and do not expose the

აბარებდა. როდესაც ახალგაზრდა ასურელი ქალი დიკენსის ოცდაათტომეულით მივიდა, გამყიდველმა თანაუგრძნო და უარხია, ძველმანებში ჩაებარებინა ისინი, რაკილა იქ გაცილებით მეტს იხლიდნენ. და ამ ქალმა, აღმოსავლეთის დედოფლის სახელი რომ ერქვა, სწორედ იქ, ძველმანებში დაიწყო ვაჭრობა.

ურთიერთობა დასთან საბოლოოდ მაშინ გაფუჭდა, როცა ლილიტამ ლამის უთო ჩაარტყა ვარდგესს. დედა გადაეფარა შვილს, დები ერთმანეთს წაეკიდნენ. შემდეგ ის თავად იხსენებდა: „ბოროტმა ისე დაუბინდა გონება!.. მე გადავეფარე შვილს და, როცა ზემოთ ავიხედე, დავინახე, რომ ჩემს წინაშე ზეადმართული ხელით იღვა მხეცი... მე ამ დროს უკვე აღარ ვიყავი უმცროსი და, არამედ – გაცოფებული ძუ ლომი... ამ ყველაფრმა მცირე ხნით დააშოშმინა ის. მაგრამ მე შვილის

дома и не подвергать сына опасности. Это был необдуманный поступок с моей стороны. Но я устала от скандалов. Долго злиться я не умею, и жить с ней в одной квартире больше не могла. Ну, куда я могла уйти, кроме моей родной Нахичевани? Я всех знала, вся молодежь ходила на танцы в «Мелодию». Да и многие люди знали мою маму...» Семирамида решила уйти ради безопасности сына, и не к родным, хотя те ее звали, а к цыганам. Вардия крестила у них детей, и они приняли ее дочь как родную.

– Хочешь, научу тебя гадать? – озорно улыбаясь, спросила ее молодая цыганка Настя.

– Нет уж, спасибо, нагадалась я на всю жизнь! – ответила Семирамида.

son to any danger. It was a rash act on my part. But I was tired of scandals. I can't be angry for a long time, and I couldn't live with her in the same apartment. Well, where I could go, only to my native Nakhichevan? I knew all local people there, young people went dancing to «Melody». And many people knew my mother...» Semiramide decided to leave for the safety of her son, and not to her relatives though they called her, but to Roma. Vardia baptized their children at them, and they took her as their own daughter.

– Do you want me to teach you guess? – a young Rom Nastya asked her, smiling mischievously.

– No, thank you, I have foretold for my lifetime! – Semiramide said.

უსაფრთხოებისთვის სახლიდან წასვლა გადაწყვიტე. ეს ჩემი მხრიდან მიუტყვებელი დანაშაული იყო, მაგრამ სკანდალებმა უკვე დამღალეს. დიდხანს გაბრაზება არ შემიძლია, მასთან ერთ ჭერქვეშ ცხოვრებას კი უკვე ვეღარ ავიტანდი. აბა, სხვაგან სად უნდა წავსულიყავი ჩემი მშობლიური ნახჭევანის გარდა? იქ ყველა მიცნობდა, მთელი ახალგაზრდობა საცეკვაოდ „მელოდიაში“ დაიარებოდა. დედაჩემსაც ბევრი იცნობდა აქ.“
სემირამიდამ შვილის უსაფრთხოების გამო წასვლა გადაწყვიტა, თუმცა არა ნათესავებთან, – მიუხედავად იმისა, რომ ისინი ეპატიუებოდნენ მას, – არამედ ბოშებთან. ვარდიას მათი შვილები ჰყავდა მონათლული და სემირამიდა ნათესაურად მიიღეს.

– გინდა, მკითხაობას გასწავლი? – ღიმილით ჰკითხა მას

- Да ты что! А как ты гадала? - заинтересовалась девушка.

Пришлось рассказать ей про книги. Та рассмеялась:

- Все в голове, как говорит бабушка Эсмеральда. Будет то, во что ты веришь!

Гадать Семирамида категорически не хотела, но чем-то ей нужно было заниматься: ведь при всем добром отношении цыгане не могли бесконечно содержать ее и Вардгеса. Молодая ассирийка научилась варить жвачку, а торговать она уже умела.

Через некоторое время она ушла от цыган к подруге детства, которая жила со старшим братом. На нахичеванском рынке Семирамида все более осваивалась. Сначала ей давали товар на реализацию, затем она

- Are you crazy! And how did you guess? - the girl asked her with interest.

I had to tell her about the books. She laughed:

- All is in the head, as my grandmother Esmeralda says. What you believe, that will be.

Semiramide categorically did not want to guess, but something she had to deal with: in fact, for the Roma could not maintain her and Vartkes endlessly. The young Assyrian learned to cook the cud, but she already knew how to trade.

After some time she left Roma to her girlfriend of the childhood who lived with her elder brother. Semiramide increasingly mastered on the Nakhichevan market. At first she was given products to market, and then she

ნასტიამ, ახალგაზრდა ბოშა ქალმა.

- არა, გმადლობ, მე ჩემი უკვე ვიმკითხავე. - მიუგო სემირამიდამ. - მართლა?

როგორ მკითხაობდი? - დაინტერესდა ნასტიამ.

სემირამიდა იძულებული გახდა, წიგნებზე მკითხაობის ამბავი მოეყოლა. ამაზე გოგონამ ბევრი იცინა.

- როგორც ბებია ესმერალდა ამბობს, თავშია ყველაფერი! რასაც დაიჯერებ, ის მოხდება.

მკითხაობა სემირამიდას კატეგორიულად არ უნდოდა, მაგრამ რაღაც ხომ უნდა ეკეთებინა?! საუკეთესო დამოკიდებულების მიუხედავად ბოშები მასა და ვარდგესს უსასრულოდ ხომ ვერ არჩენდნენ?! ახალგაზრდა ასურელმა ქალმა საღებავი რეზინის ხარშვა ისწავლა, ვაჭრობა კი უკვე იცოდა.

მცირე ხნის შემდეგ ბოშებისაგან ის გადავიდა ბავშვობის

и сама стала перекупать вещи. Как она вспоминала, «так научилась, что из одного рубля могла сделать сто».

Южный рынок – это он сегодня такой же, как и в Центральной России. А тогда это был особый мир со своим неповторимым колоритом. Стоит шум, идут диалоги торгующихся продавцов и покупателей. Каждый из них доказывает свое, а в результате все довольны: покупатель – тем, что смог настолько снизить цену, продавец – тем, что сумел ее так поднять... На этом рынке большую роль играл криминал, здесь царили свои законы, отличавшиеся от советских.

Семирамида чувствовала себя на рынке как рыба в воде. Ее мать была очень предприим-

herself began buying things. As she recalled, «she learned so that she could make from one ruble a hundred rubles».

A southern market today is the same as in Central Russia. But at that time it was a different world with its own unique flavor. There was noise, dialogues of sellers and buyers. Each of them was proving his equity, as a result, everyone was pleased: the buyer – he could reduce the price, the seller – he was able to raise it... In this market crime played a major role, here the other laws were dominated and they were differed from the Soviet laws.

Semiramide felt herself at the market as a fish in water. Her mother was very enterprising, but that she had to pay later for it later. Apparently this

მეგობართან, რომელიც უფროს ძმასთან ერთად ცხოვრობდა. სემირამიდა სულ უფრო და უფრო შეეჩვია ნახტევანის ბაზარს. თავდაპირველად მას სარეალიზაციოდ აძლევდნენ საქონელს, შემდეგ კი უკვე თავად დაიწყო ნივთების შესყიდვა. როგორც თავად იხსენებდა, „ისე გაიწავა, რომ ერთ მანეთს ასს ამოაგებინებდა“.

ადმოსავლეთში ბაზარი დღეს ისეთივეა, როგორც ცენტრალურ რუსეთში. მაშინ კი ეს განსაკუთრებული, განუმეორებელი კოლორიტის სამყარო იყო: ხმაურია, გაისმის გამყიდველისა და მყიდველის დიალოგები; თითოეული მათგანი თავისას ამტკიცებს... საბოლოოდ კი ყველა კმაყოფილი რჩება: მყიდველი იმიტომ, რომ ფასი ასე დააკლებინა; გამყიდველი კი იმიტომ, რომ ასე ძვირად გაყიდა... ამ ბაზარში უდიდეს როლს კრიმინალი ასრულებდა; აქ

ჩივია, за что и поплатилась. Видимо, у дочери эта торговая жилка была наследственной, хотя, как потом она поняла, до Вардии ей было все же далеко.

Новые проблемы пришли с неожиданной стороны. Подруга и ее брат выпивали. Постоялица сначала отказывалась, потому что с ней был сын, но со временем начала выпивать, сначала понемногу, но все чаще. На рынке – кофе с коньяком, дома – рюмка водки. «Это же совсем немного, – думала она. – Только, чтобы взбодриться». Но в кофе постепенно стала добавлять не тридцать, а сорок граммов коньяка, рюмка же водки из сорокаграммовой незаметно превратилась в стограммовую.

trade feature of the daughter was hereditary, though, as she realized later, she was to Vardia far away.

New problems came from an unexpected quarter. Her girlfriend and her brother drank. The lodger first refused, because her son was here, but eventually she started drinking, at first a little, but often. She drank coffee with cognac on the market, at home – a glass of vodka. «It's quite a bit – she thought. – Just to cheer up». But she gradually added instead of thirty grams forty grams of cognac, a glass of vodka of forty grams gradually turned into one hundred grams.

One day she met her Russian girlfriend Nina, with whom she had made friends when she was four years old.

განსაკუთრებული, საბჭოთა კანონებისგან უკიდურესად განსხვავებული კანონები მეფობდა.

სემირამიდა ამ ბაზარში თავს ისე გრძობდა, როგორც თევზი – წყალში. დედამისი უაღრესად ფხიანი ქალი იყო და ეს ძვირადღაც დაუჯდა. ჩანდა, რომ ქალიშვილმაც იმეკვიდრა მისი ეს თვისება; თუმცა კარგად ესმოდა, რომ ვარდიას შესაძლებლობებამდე მას ბევრი აკლდა.

პრობლემები ამჯერად სულ სხვა მხრიდან გაჩნდა. დობილი და მისი ძმა სვამდნენ; მდგმური თავდაპირველად უარობდა, მას ხომ შეილი ჰყავდა! შემდეგ კი მანაც დაიწყო სმა... თავდაპირველად ცოტას სვამდა, მაგრამ თანდათან მოუმატა. ბაზარში ყავას – კონიაკთან ერთად; შინ – სირჩა არაყს. „ეს ხომ ძალიან ცოტაა, – ფიქრობდა იგი – მამხნევეებს და ეგაა!“ მაგრამ შემდეგ ყავაში უკვე მუდმივად იმატებდა

Однажды встретила свою русскую подругу Нину, с которой дружила с четырех лет.

- Семирамида, ты ли это? - окликнула она ее на рынке.

- Ниночка! - обрадовалась ассирийка.

- Как ты живешь?

- Да вот торгую... Вардгес! - вдруг окликнула она сына и, виновато улыбнувшись, сказала подруге: - Ходит со мной на рынок, все его здесь любят, но ровят сунуть пирожок, так он так объедается, что живот болит... А как ты?

- У меня все хорошо.

- Хочешь кофе? - предложила Семирамида.

- Нет, спасибо.

- А я выпью полчашки, - Семирамида достала термос, налила себе кофе,

- Semiramide, is that you? - she called her on the market.

- Nina! - the Assyrian was glad to see her..

- How do you live?

- Yes, I am trading... Vartkes! - suddenly she called her son and smiled apologetically, told her friend: - he goes with me to the market, all people love him here, strive to give him a pie, so he eats so much that the stomach hurts... And how are you?

- I'm all right.

- Do you want some coffee? - Semiramide offered.

- No, thank you.

- And I'll drink half a cup - Semiramide took a thermos and poured herself some coffee, dripped something into it from a flask.

- What's that? - Nina asked.

- Cognac. Very

არა ოცდაათ, არამედ ორმოც გრამ კონიაკს; ორმოცგრამიანი არყის სირჩა კი ჩქარა ასგრამიანად იქცა.

ერთხელ ბაზარში შემთხვევით შეხვდა ძველ დობილს - ნინას, მასთან ოთხი წლიდან მეგობრობდა.

- სემიღამიდა, შენ ხარ? - შესძახა მან.

- ნინოჩკა! - გაიხარა სემირამიდამ, - როგორ ცხოვრობ?

- შენ როგორ ხარ?

- აი, ასე, ვვაჭრობ... ვარდგესი მყავს, - ქალმა შვილს დაუძახა, დამნაშავესავით გაიღიმა და მეგობარს აუხსნა: - ჩემთან ერთად დაღის ბაზარში, აქ ყველას უყვარს, ძალით ტენიან ღვეზელებს, იმდენს ჭამს, რომ საღამოობით მუცელი სტკივა ხოლმე... შენ როგორ ხარ?

- მე კარგად.

- ყავას დალევ?

- განაგრძობდა სემირამიდა.

- არა, გმადლობ.

- მე დალევ

ფინჯანს, -

სემირამიდან თერმოსი გადმოიღო, ყავა დაისხა და მათარიდან

капнула в него что-то из фляжки.

- Это что? - спросила Нина.

- Коньяк. Очень хорошо с кофе, я раньше даже и не знала. Ты не пробовала?

- Нет, - чуть поморщившись, ответила подруга. - А где же вы живете с Вардгесом?

- Да у моей знакомой, - ответила не заметившая презрительной гримаски ассирийка.

- А как же ваша квартира, которую получила тетя Вардия?

- Там Лилита живет с семьей. Думаю вот, не разменять ли ее?

- А почему бы и нет? Чем твоя сестра лучше тебя? Ты должна по чужим людям мотаться, а она жить барыней!

- Ты только не говори пока ничего никому!

good coffee, I have not even known it earlier. Have you ever tested it?

- No, I haven't - the girlfriend replied, wincing a little. - And where do you live with Vardkes?

- By my acquaintance - answered the Assyrian, not noticing her contemptuous grimace.

- What about your apartment, which aunt Vardia received?

- There lives Lilit with her family. I think it would be better to exchange it.

- And why not? What is your sister better than you? You have to wander to unknown people, and she lives like a mistress!

- Don't say anything to anyone until!

- What kind of conversation! Of course, I will not tell! Promising to keep silent, Nina on the same

რალაც დაამატა.

- ეს რა არის? - დაინტერესდა ნინა.

- კონიაკი. თურმე ყავას ძალიან უხდება, ადრე არც კი ვიცოდი, არ გაგისინჯავს?

- არა, - ცოტა მოიღუშა დობილი, - და შენ ვარდგესთან ერთად სად ცხოვრობ?

- ნაცნობთან. - უპასუხა სემირამიდამ და მეგობრის უკმაყოფილება ვერ შენიშნა.

- და თქვენი ის ბინა, დეიდა ვარდიამ რომ მიიღო?

- იქ ლილიტა ცხოვრობს - ოჯახთან ერთად. ვფიქრობ, ხომ არ გადაცვალო-მეთქი?

- რატომაც არა! შენი და რითი გჯობია? შენ უცხო ადამიანებთან ხარ შეხიზნული, ის კი თავადის ქალივით ცხოვრობს!

- შენ ჯერჯერობით ნურავის ნურავერს ეტყვი.

- რა სალაპარაკოა?! რა თქმა უნდა, არ ვეტყვი.

მიუხედავად იმისა, რომ დაჰპირდა, არავერს ვიტყვიო, ნინამ იმ დღესვე დაურეკა ლილიტას

- Что за разговор!
Конечно, не скажу!

Пообещав молчать, Нина в тот же день позвонила Лилите и сказала, что ее сестра хочет поменять квартиру, а деньги пропить. Да и сына нужно у нее забрать: он голодный, пирожки выпрашивает у людей...

Лилита написала Вардии; та прислала Семирамиде письмо с просьбой не менять квартиру, дать ей возможность иметь пристанище, когда она освободится, и отдать сына сестре, чтобы у той не забрали излишки жилплощади. И та послушалась мать, о чем потом жалела.

На закате жизни она вспоминала об этом так: «Наверное, любовь к маме замутила мой разум. Я очень любила маму, и если бы она попросила мою жизнь,

day called Lilith and said that her sister wanted to exchange an apartment and to spend the money to drink. Yes, and Lilith must take her son: he is hungry, begs for pies of people...

Lilith wrote Var-dia; she sent a letter to Semiramide asking her not to change the apartment, to give her the opportunity to have a refuge when she is released, and to give her son to the sister so that the excessive dwelling was not taken. And she listened to her mother about what she was sorry afterwards.

At the end of her life, she recalled it this way: «I guess the love to my mother darkened my mind. I loved my mother, and if she asked for my life, I would give it without any hesitation. I heard that the road to the Hell is paved with

და გააგებინა, შენი და ბინის გადაცვლას აპირებს, ფულს კი სასმელში დახარჯავსო. შვილი აუცილებლად უნდა წაართვან, თორემ მშვიერი ჰყავს და ღვეზელებს მათხოვრობსო.

ლილიტამ ყველაფერი ვარდიას მისწერა, მან კი სემირამიდას გაუგზავნა წერილი და სთხოვა, არ გადაეცვალა ბინა: ციხიდან გამოსვლის შემდეგ მასაც ხომ უნდოდა თავშესაფარი. ბიჭი კი დასთან მიეყვანა, რომ ლილიტასთვის ზედმეტი ფართის გამო ბინის ნაწილი არ წაერთმიათ. სემირამიდამ დაუჯერა დედას და ეს სანანებელი გაუხდა.

ცხოვრების დასასრულს ამას ასე იხსენებდა: „აღბათ დედაჩემისადმი სიყვარულმა დამიბნელა გონება. დედა ძალიან მიყვარდა, ჩემი საკუთარი სიცოცხლეც რომ ეთხოვა, იმასაც კი არ დავიშურებდი...“

я отдала бы, не задумываясь. Я слышала, что благими намерениями устлана дорога в ад. Как мог мой сын вырасти добрым и ласковым, если он с детства слышал: «твоя бабушка тюремщица, а мать алкашка»... Семирамида отдала сына сестре, Вардгес вырос хитрым, не любящим никого, только деньги.

Семирамида стала много пить. И на рынке, и дома. Она чувствовала себя никчемной, никому не нужной. Иногда женщина могла не пить, но тогда наутро ее глаза были опухшими от слез, выпланных за бессонную ночь. Мир представлялся ей жестоким и злым настолько, что на него просто невозможно смотреть трезвыми глазами. О своем состоянии женщина

good intentions. How could my son grow up kind and gentle, if he had heard since childhood: «Your grandmother is a wardress and your mother is an alcoholic»... Semiramide gave her son to her sister. Vartkes grew a tricky child, not loving anyone besides money.

Semiramide began to drink much, both at the market and at home. She felt herself worthless and useless. Sometimes the woman could not drink, but then the next morning her eyes were swollen from crying, cried during a sleepless night. The world seemed to her cruel and evil, so that it was simply impossible to look at it with the sober eyes. This woman wrote about her state so: «One day, to hide the pain, the man wears the mask of a fallen one,

მსმენია, ჯოჯოხეთის გზა კეთილი განზრახვებითაა მოფენილი... ჩემი შვილი კეთილი და ალერსიანი რანარად გაიზრდებოდა, თუკი ბავშვობიდან გააგონებდნენ, ბებიაშენი პატიმარია, დედა კი – ალკოჰოლიკიო?!” სემირამიდამ შვილი დას მისცა. ვარდგესი მზაკვარი ადამიანი გაიზარდა და ფულის გარდა არაფერი უყვარდა.

სემირამიდა უკვე ძალიან ბევრს სვამდა – ბაზარშიც და შინაც. ის თავს არარაობად, გამოუსადეგარად გრძნობდა. ზოგჯერ ქალი ახერხებდა, რომ არ დაეღია, მაგრამ მაშინ დილაობით გამოუძინებელი, მთელი ღამის ნამტირაღავი თვალებით დგებოდა. სამყარო იმდენად სასტიკი და ბოროტი ეჩვენებოდა, რომ მისთვის ფხიზელი თვალით ცქერა შეუძლებელი ჩანდა. თავისი ეს მდგომარეობა ქალმა შემდეგ ასე აღწერა: „ტკივილის

потом написала так: «Однажды, чтобы скрыть боль, человек надевает маску падшего, но если носить ее постоянно, то она прирастет к нему. Он станет тем, за чьей маской прячется». Как все алкоголики, она считала, что во всех ее бедах был виноват кто угодно, только не она сама.

but if you wear it all the time, it will grow to him. He will be what, for whose mask he hides». Like all alcoholics, she found that in all her troubles was to blame anyone, not just herself.

დასაფარავად ადამიანი ერთხელ მოირგებს დაცემულის ნიღაბს, მაგრამ თუკი ნიღბის ტარება დიდხანს მოუხდა, ის სახეზე შეეზრდება და უკვე თავად იქცევა იმად, ვისი ნიღბის ქვეშაც მალავდა თავს.“ ისევე, როგორც ნებისმიერი სხვა ალკოჰოლიკი, ისიც თვლიდა, რომ მის უბედურებაში დამნაშავეა ნებისმიერი სხვა ვინმე, ოღონდაც – არა თავად.

Новый брак

A new marriage

ახალი ქორწინება

Однажды на рынке Семирамиду, погруженную в невеселые мысли о жизни, кто-то окликнул:

– Здравствуй, красавица!

Она удивленно подняла глаза, бросила на говорившего быстрый взгляд. Давно к ней никто так не обращался. Перед ней стоял достаточ-

Once at the market someone called Semiramide, immersed in her gloomy thoughts.

– Hello, beauty!

She raised her eyes, looked at the speaker. No one was addressing to her in such a manner. Before her stood quite a nice young man, judging by appear-

ერთხელ ბაზარში მწარე ფიქრებში ჩაფლულ სემირამიდას ვიღაცამ დაუძახა:

– გამარჯობა, ლამაზო!

ქალმა გაკვირვებით ახედა. მის წინაშე იდგა საკმაოდ სიმპატიური ახალგაზრდა; გარეგნობის მიხედვით მისი თანატომელი იყო. „საინტერესოა, მართლა ლამაზი ვარ?“ გაიფიქრა მან,

но симпатичный молодой человек, судя по внешности – ее соплеменник. «Интересно, я правда еще красива?» – подумала ассирийка, но вслух сказала резко:

– Красавица, да не про твою честь!

Обычно случайные ухажеры, видя агрессию, оставляли ее в покое, но этот лишь немного смущенно заглянул ей в глаза и тихо спросил:

– Почему же не про мою? У тебя есть муж?

– Нет у меня никакого мужа, да и не нужен мне никто! – еще резче ответила женщина.

Другой бы точно отстал, а этот спокойно так говорит:

– А может, я буду твоим мужем, кто знает?

– Ты!!? – Семирамида расхохоталась, но посмотрела на

ance – her kinsman. «I wonder if I really am beautiful?» – thought the Assyrian, but aloud she said aloud sharply:

– Beauty, but not for your honor!

Usually her casual boyfriends, seeing aggression, left her alone, but that one looked only into her eyes slightly sheepishly and asked softly:

– Why is not for me? Do you have a husband?

– No I have no husband, and I don't need anybody! – the women replied more sharply.

Another man would just leave her, and this said calmly:

– Maybe I'll be your husband, who knows?

– You!?! – Semiramide laughed, but looked at him intently, and suddenly broke off.

– Why not? –

ხამაღლა კი მკაცრად უპასუხა:

– ღამაში რომც ვიყო, შენთვის – მაინც არა!

ჩვეულებრივ, შემთხვევითი თაყვანისმცემლები უხეში დახვედრის შემდეგ თავს ანებებდნენ ხოლმე. ამან კი მხოლოდ შემცბარი მხერა შეაგება მის გამოხედვას და ჩუმაღ ჰკითხა:

– და ჩემთვის რატომ არა? ქმარი გყავს?

– არავითარი ქმარი არ მყავს და არც არავინ მჭირდება! – კიდევ გაეპასუხა ქალი.

სხვა ვინმე უკან დაიხვედა, ეს კი მშვიდად ამბობს:

– ვინ იცის, იქნებ მე გავხდე შენი ქმარი? – შენ?! –

სემირამიდამ ხამაღლა გადაიხარხარა, მაგრამ როდესაც მას თვალებში შეხედა, უცებ გაჩუმდა.

– და რატომაც არა? – კვლავ ჰკითხა მამაკაცმა ისე, რომ მისთვის თვალი არ მოუწყვეტია.

– ქმარი –

него пристальнее и вдруг осеклась.

- Почему нет? - глядя прямо ей в глаза, спросил мужчина.

- Муж - объелся груш! - проворчала ассирийка и уже более спокойно спросила: - Тебя хоть как звать-то?

- Закхей. А тебя?

- Семирамида.

- Я сразу понял, что ты царица!

- Уж царица, - смущенно пробормотала женщина. - А ты кто по нации?

- Ассириец. А тебя и спрашивать не буду: твое имя и твои глаза говорят все сами.

- И что же они говорят?

- Что ты дочь того же народа, что и царица, чье имя носишь.

- Красиво поешь! Но умные люди на первой встрече о браке всерьез не говорят. Посмеяться надо мной решил?

Looking straight into her eyes, the man asked.

- A husband stuffed pears! - the Assyrian grumbled and asked him more calmly: - What is your name?

- Zacchaey. And what's yours?

- Semiramide.

- I knew at once that you're a queen!

- Oh, a queen - she muttered sheepishly. - And who are you to a nation?

- An Assyrian. And I will not ask about it: your name and your eyes say it all themselves.

- And what do they say?

You are a daughter of the same people as the queen whose name you have.

- You sing beautifully! But smart people do not talk at the first meeting about a marriage seriously. Do you want to laugh at me?

უვარგისი მსხალი...

- ჩაილაპარაკა

ასურელმა ქალმა

და უკვე შედარებით

მშვიდად ჰკითხა: - და მაინც, რა გქვია?

- ზაქე; შენ?

- სემირამიდა.

- მაშინვე მივხვდი, რომ დედოფალი ხარ.

- კი, როგორ არა, დედოფალი! -

ამოიოხრა ქალმა. -

და შენ რა ეროვნების ხარ?

- ასურელი.

შენ კი კითხვაც

არ გჭირდება; შენი

თვალები და სახელი

ყველაფერს თავად ამბობენ.

- რას ამბობენ ისინი?

- იმას, რომ შენ

იმავე ხალხის შვილი

ხარ, რომლისაც

ის დედოფალი, ვის

სახელსაც ატარებ.

- ლამაზად

ლაპარაკობ, მაგრამ

ჭკვიანები პირველ

შემხვედრთან

ქორწინებაზე

არ ლაპარაკობენ.

ჩემი დაცინვა

გადაგიწყვეტია?

ქალს სახე ისევ

გაუმკაცრდა. მაგრამ

ზაქე ხელავდა, რომ

მისი სიმკაცრე

მოჩვენებითი იყო.

- მოდი და,

Ее лицо опять стало грозным, но Закхей видел, что суровость эта напускная.

– Давай сходим куда-нибудь сегодня после твоей работы, – предложил он.

– И вот делать мне больше нечего, только шляться где-то со случайными знакомыми! – всплеснула руками Семирамида. – Да ты, может, за гулящую меня принял?

– Нет, конечно, – засмеялся молодой человек, и его смех ее обезоружил.

– Ну, если нет, то знаешь, где я стою, придешь, если сильно надо будет. А нет – так мне же лучше! – заявила женщина.

Она думала, что больше никогда не увидит этого случайного ухажера, но он подошел на следующий же день. Зачем-то начал рассказывать о себе. Что он

Her face became again formidable, but Zacchaey saw that her severity was feigned.

– Let's go out today after your work, – he suggested.

– And now I have nothing more to do, just loafing around with the casual acquaintances! – Semiramide clasped her hands. – Maybe you accepted me for a walking woman?

– Not at all, – the young man laughed, and his laughter disarmed her.

– Well, if not, you know where I stand, come, if you need very much. And if you don't come – so it is better to me! – the woman said.

She thought she would never see this casual boyfriend, but he came the next day. For some reason he began to talk about himself. He is from the Ukraine, where he lived with his

დღეს სამუშაოს რომ მორჩები, სადმე წავიდეთ. – განაგრძობდა ის.

– აბა, განა მეტი საქმე რა მაქვს, რომ ვიღაც შემთხვევით ნაცნობებთან აქეთ-იქით ვიარო?! – ხელი გააქნია სემირამიდამ. – ან იქნებ ვიღაც მსუბუქი ყოფაქცევისა გგონივარ?

– რა თქმა უნდა, არა! – გაიცინა ახალგაზრდა კაცმა და მისმა სიცილმა განაიარაღა სემირამიდა.

– თუ არა, მაშინ იცი, სადაც ვდგავარ და, თუ ძალიან მოგინდება, შეგიძლია მოხვიდე. თუ არა და – ასეც კარგად ვარ. – განუცხადა ქალმა.

მას ეგონა, რომ ამ შემთხვევით თაყვანისმცემელს ველარასოდეს ნახავდა, მაგრამ ის მეორე დღესვე მივიდა მასთან. კაცმა თავის თავზე უამბო, უთხრა, რომ უკრაინიდან იყო, სადაც ქალაქ ილოვაისკში დედასთან ერთად ცხოვრობდა, დონის როსტოვში სამუშაოდ ჩამოსულიყო,

из Украины, где жил с матерью в городе Иловайске. В Ростов-на-Дону приехал на заработки, чинил швейные машинки. В эти жаркие летние дни, сулившие, по ощущениям ассирийки, перемены к лучшему, у них было несколько ни к чему не обязывающих встреч на рынке, после которых он неожиданно сделал предложение выйти за него замуж и уехать на Украину.

Семирамида согласилась: ей надоело жить среди пьяниц, а Закхей не пил даже пиво. Она дала согласие уехать с ним в другую республику, даже ни разу не поцеловавшись. Уже на Украине, когда они впервые остались на ночь вдвоем, Семирамида спросила:

– Ладно, я дура, решила уехать на край света из болота, в котором тонула. Но

mother in Ilovaisk. Then he came to Rostov-on-Don to work, repaired sewing machines. In these hot summer days, promising, as the Assyrian felt, changes for the better, they had a few meetings without any obligations at the market, after which he suddenly made a proposal to marry him and to go to the Ukraine.

S e m i r a m i d e agreed, she was tired of living among drunkards and Zacchay didn't drink even beer. She agreed to go with him to another republic though they even had never kissed. Being in the Ukraine, when they first stayed overnight together, Semiramide said:

– Okay, I'm a fool, for I decided to leave for the world's end from that swamp, where I was drowning. But you're not a

საკერავი მანქანების შემკეთებლად მუშაობდა. სემირამიდას ეჩვენებოდა, რომ ეს ცხელი დღეები სასიკეთო ცვლილებებს ჰპირდებოდა. ისინი რამდენჯერმე შეხვდნენ ერთმანეთს ბაზარში, თუმცა ეს შეხვედრები არცერთ მათგანს არაფერს ავალდებულებდა. შემდეგ კი მოულოდნელად მან ცოლად გაყოლა და უკრაინაში გადასვლა შესთავაზა.

სემირამიდა დათანხმა: მას მოებზრდა ლოთებს შორის ცხოვრება. ზაქე კი ლუდსაც კი არ სვამდა. ის თანახმა იყო, წასულიყო სხვა რესპუბლიკაში იმ კაცთან ერთად, რომლისთვისაც ერთხელაც კი არ ეკოცნა. უკვე უკრაინაში, როდესაც ისინი ღამით მარტონი დარჩნენ, სემირამიდამ ჰკითხა:

– კარგი, მე სულელი ვარ, გადავწყვიტე, რომ ქვეყნის დასალიერში წავსულიყავი იმ ჭაობიდან, რომელშიც

ты-то ведь уже не со-
пляк. Как ты решился
связать свою жизнь с
женщиной, до кото-
рой не дотронулся?

А тот серьезно ей
ответил:

– Бывают разные
женщины. Есть та-
кие, что взглянул ей
в глаза, и взгляд этот
дороже, чем тысяча
ночей с другой!

– Тысяча и одна,
– довольно усмех-
нулась ассирийка. –
Читала я эти сказки
когда-то. Но там она
мужа не только сказ-
ками кормила – и де-
тей ведь ему нарожа-
ла?

– И ты мне наро-
жаешь! – вдруг уве-
ренно сказал Закхей,
схватил ее, поцело-
вал...

Через девять ме-
сяцев у них родилась
дочка, год спустя –
вторая.

Ассирийка наде-
ялась, что если все
пойдет хорошо, то
она сможет забрать

young boy after all.
How did you decide to
connect his life with a
woman, to whom you
didn't touch?

And he seriously
replied:

– There are differ-
ent women. There are
those that, when you
look into their eyes,
so this look is more
than a thousand
nights with another
woman!

– A Thousand
and One, – the Assyr-
ian grinned. – I read
these tales once. But
there she did not only
feed the husband
with tales – she gave
birth to children.

– And you will
give birth! – Zacchaey
suddenly said with
confidence, grabbed
her and kissed her...

Nine months later
they had a daughter,
a year later – the sec-
ond one.

The Assyrian
hoped that if all goes
well, she will be able
to take Vartkes. She

ვიხრხოლოდი, მაგრამ
შენ ხომ ბავშვი
ალარ ხარ? რანაირად
გადაწყვიტე იმ
ქალთან დაკავშირება,
ვისაც არც კი
შეხებოხარ?

მან კი
სერიოზულად
უპასუხა:

– სხვადასხვანაირი
ქალები არსებობენ.
არსებობს ისეთი, ვისი
ერთი შემოხედვაც
მეტი გიღირს,
ვიდრე სხვაასთან
გატარებული ათასი
ღამე.

– ათას ერთი...
– კმაყოფილებით
ჩაიციხა ასურელმა
ქალმა. – ოდესღაც
წავიკითხე ეს
ზღაპრები. მაგრამ ის
მარტო ზღაპრებით
კი არ კვებავდა ქმარს,
შვილებიც გაუჩინა.

– და შენც
გამიჩენ!... – უთხრა
ზაკქემ და აკოცა მას.
ცხრა თვის შემდეგ
მათ მართლაც
შეეძინათ ქალიშვილი,
ერთი წლის მერე კი –
მეორეც.

სემირამიდა
იმედოვნებდა, რომ
თუკი ყველაფერი
კარგად წავიდოდა,
ვარდგეხის
დაბრუნებას
შეძლებდა. ბიჭის

Вардгеса. Сразу взять его она не решилась: все же Закхей хотя и говорил ей, что готов заботиться о ее сыне, был для нее человеком неизвестным. Вдруг у него Вардгесу будет хуже, чем у Лилиты? Даже начав пить, Семирамида не стала гулящей, продолжала переживать за своего ребенка. Новый муж со временем еще сильнее любил ее, а она так и не смогла его полюбить.

Отношения со свекровью не сложились с первой же встречи. Мать Закхея, несмотря на его заверения, что Семирамида ей обязательно понравится, встретила его избранницу недружелюбно.

– И кого это ты нашел? – завопила она прямо посреди улицы, даже не пригласив их войти в дом. – И на какой ба-

did not dare to take him immediately: though Zacchaey told her that he was ready to take care of her son, he was to her an unknown man. Maybe it will be worse to Vardkes to stay with her than with Lilith? Even starting to drink, Semiramide did not begin to go on a bat, she continued to worry about her child. Her new husband eventually was even more in love with her, but she was not able to love him.

The relationship with her mother-in-law didn't form from the first meeting. Zacchaey's mother, in despite of his assurances that she will love Semiramide, met his darling unfriendly.

– And whom did you find? – she screamed in the middle of the street, not even inviting them to enter the house. –

თავიდანვე წაყვანა ქალმა ვერ გაბედა. თუმცა ზაქე კვირდებოდა, რომ მასზე საკუთარი შვილივით იზრუნებდა, მაგრამ ის ვარდგესისთვის მაინც უცხო ადამიანი იყო და არ იცოდა, როგორ შეეწყობოდნენ ერთმანეთს. ვაითუ ბიჭს მასთან უარესად ეგრძნო თავი, ვიდრე ლილიტასთან? მაშინაც კი, სმა რომ დაიწყო, სემირამიდას უწესო ქალის ცხოვრებით არ უცხოვრია და გამუდმებით დარდობდა თავის ბავშვზე. თანდათანობით ახალ ქმარს კიდევ უფრო მეტად შეუყვარდა იგი, თავად სემირამიდამ კი მისი შეყვარება ვერ შეძლო.

დედამთილთან ურთიერთობა პირველი შეხვედრისთანავე არ აეწყო. ზაქეს დედა – თუმცა კაცი ირწმუნებოდა, რომ მას აუცილებლად მოეწონებოდა სემირამიდა – შვილის რჩეულს იმთავითვე არ შეხვდა მეგობრულად.

– ეს ვინ გიშოვია? – მოთქვამდა იგი

рахолке ты эту шлюху откопал, которой цена копейка в базарный день, да и то никто не даст! Я всегда знала, что сын мой идиот, который разобьет мое сердце. Допускала, что женится на шлюхе, но не на такой же! Она ведь и пьющая поди: вон на роже все написано! На ней и пробы ставить негде! Что зенки свои вылупила бесстыжие?

Закхей растерялся и не находил, что сказать. Семирамида вспоминала потом: «Когда мы приехали к нему домой, то его мама встретила нас такими словами и проклятиями, что даже я, базарная торговка, опешила, но лишь на какую-то долю секунды». А потом также пронзительно закричала:

– Наверное это ты сама старая дура и шлюха, потому что

And at what flea market did you dug this whore, whose price is one penny on a market day, and then no one will pay! I always knew that my son was an idiot, who would break my heart. I admitted that he would marry a whore, but not the same! She's a drinker I suppose: on her mug is all written! It is nowhere to put a place-mark on her! Don't you look at me with your shameless eyes!

Zacchaey was taken aback and did not find anything to say. Semiramide recalled later: «When we arrived at his home, his mother met us with such words and curses that even I, a market-woman, was taken aback, but only for a second». And then I also screamed:

– Maybe it's you an old fool and whore yourself, because if there is nothing in

პირდაპირ ქუჩაში ისე, რომ შინაც კი არ შეიპატოუა ისინი, – რომელ ძველმანებში ამოთხარე ეს მეძავი? ამის ფასი ბაზრობაზე კაპიკია და იმ კაპიკსაც არავინ მოგცემს. ყოველთვის ვიცოდი, რომ ჩემი შვილი იდიოტი აღმოჩნდებოდა და ერთ დღეს გულის გამიხეთქავდა; კი ვვარაუდობდი, რომ მეძავს მოიყვანდა ცოლად, მაგრამ ამისთანა ვერც წარმომედგინა! ის ხომ ნამდვილი ღოთია, აი, პირდაპირ სიფათზე აწერია! აბა, რა სამკითხაოა, თუ რას დაადგა თვალი ამ უსირცხვილომ?!

ზაქე დაიბნა, აღარ იცოდა, რა ეთქვა. შემდეგ სემირამიდა იხსენებდა: „როდესაც მასთან სახლში მივედი, დედამისი ისეთი წყევლა-კრულვითა და ლანძღვით შეგვკვდა, რომ თვით მეც კი – ბაზრის ქალი – სასტად დავრჩი...“ მაგრამ ეს მხოლოდ რამდენიმე წამით, მერე კი თავადაც გულისგამგმირავად აყვირდა:

чего в себе нет, того и в другом не увидишь. Знала я, что нечего мне на Украину тащиться, нет здесь ничего хорошего, но вот поверила твоему сыну, что он меня полюбил. Бросила родимые места, родню, друзей, пошла за ним, все оставив. Так что же, пусть он решает. Кто тебе нужен, Закхай, я или твоя мать?

Тот неожиданно не колеблясь выбрал Семирамиду. Это так потрясло его мать, что она осыпала их уже обоих еще кучей проклятий, между делом заметив будущей снохе:

– А тебе не кажется, что ты должна обращаться ко мне на вы?

– Извините, – мягко улыбнулась Семирамида и самым ласковым голосом, каким могла, сказала: – Вы старая дура и

yourself, you can't see it in the others. I knew that I didn't need to go to the Ukraine. There is nothing good here. I believed your son that he loved me. I threw my native places, my family and my friends, I followed him, leaving everything. So, let him decide. Whom do you need, Zacchaey, me or your mother?

He suddenly chose Semiramide without any hesitation. It shocked his mother so that she showered them both already with the curses, remarking her future daughter-in-law:

– Don't you think that you should say me you?

– Sorry, – Semiramide smiled softly and said with a gentle voice: – You are an old fool and a whore, your son did not need you, you have no mind, no tact, you

– ეტყობა შენ თვითონ ხარ ბებერი სულელი და მეძავი, რადგანაც რაც თვითონ არ ხარ, იმას სხვაში ვერ დაინახავ. ვიცოდი, რომ უკრაინაში არავინ მექნებოდა და აქ კარგი არაფერი მელოდა, მაგრამ დაეუჯერე შენს შვილს, შემეყვარდიო, რომ მარწმუნებდა.

ყველაფერი დავტოვე: ახლობლები, მშობელი მხარე, ნათესავები და მას გამოვეყვი. ჰოდა, დაე, მან გადაწყვიტოს: ვის აირჩევ, ზაქე, მე თუ დედაშენს? – მან კი მოულოდნელად, ყოველგვარი მერყეობის გარეშე, სემირამიდა აირჩია. ამან დედა ისე განარისხა, რომ უკვე ორივეს დაატეხა თავს ლანძღვა-გინება და შეურაცხყოფა. სხვათა შორის, მომავალ რძალს ესეც უთხრა:

– შენ რა, ვერ ხვდები, რომ თქვენობით უნდა მელაპრაკებოდე?

– უკაცრავად, – რბილად გაიღიმა სემირამიდამ და რაც შეეძლო, ალერსიანი ხმით მიუგო: – თქვენ ბებერი სულელი

шлюха, которая своему сыну даже не нужна, не имеет ни ума, ни такта, заставляете других терять и то и другое. Не обещаю, что полюблю вас, но «на вы» называть обещаю!

И улыбнулась на прощание еще раз своей обезоруживающей улыбкой, которую называла «голливудской».

– Зачем ты так с ней? – спросил Закхай, когда они отошли.

– А зачем она? – тут же вскипела его избранница. – Или ты думал привезти меня сюда ей для развлечения, чтобы она надо мной изгалялась, как хотела?

– Нет, успокойся, – мягко ответил он ей. – Сейчас найдем, где переночевать, а завтра снимем жилье.

На следующий день они сняли до-

make the others lose both. I can't promise that I will love you, but I promise to say to you «you»!

And saying goodbye, she smiled again with her disarming smile, which she called «Hollywood».

– Why are you behaving so with her? – Zacchaey asked when they departed.

– And why is she so? – His fiancee immediately boiled. – Or do you think you brought me here to her for entertainment that she would act whatever she wanted?

– No, I don't. Calm down, – he said to her softly. – Now we'll find out where to spend the night, and tomorrow we'll rent an apartment.

The next day they rented a house and soon they married. When they had two daughters they were given an apartment.

და მეძავი ხართ, რომელიც თავის ვაჟს არაფრად სჭირდება; არც ჭკუა გაქვთ, არც ტაქტი და სხვებსაც აიძულებთ, რომ ერთიც დაკარგონ და მეორეც. ვერ დაგპირდებით, რომ შემეყვარდებით, მაგრამ გპირდებით, რომ „თქვენობით“ მოგმართავთ.

გამომშვიდობების ნიშნად მან კიდევ ერთხელ შეხედა თავისი განმაიარაღებელი ღიმილით, რომელსაც „ჰოლივუდურს“ ეძახდა.

– ასე რატომ მოექცე? – ჰკითხა ზაქემ, როდესაც ისინი სახლს მოშორდნენ.

– და თვითონ რატომ მომექცა ასე? – აღშფოთდა მისი რჩეული. – იქნებ აქ მის გასართობად ჩამომიყვანე, რომ ისე შეურაცხმეოს, როგორც მოეპრიანება?

– არა, დამშვიდდი! – რბილად მიუგო მან. – ახლა ღამის გასათევს მოვძებნით, ხვალ კი ბინას დავიქირავებთ.

მეორე დღეს მათ დაიქირავეს პატარა სახლი, ხელიც მალევე მოაწერეს. როდესაც

мик, вскоре расписались. Когда у них родились две дочки, им дали квартиру.

Вышла на свободу Вардия; отчим Семирамиды к тому времени уже умер. У Лилиты в квартире не нашлось места и для матери. Вардия все еще пользовалась успехом у мужчин, несмотря на все прошедшие годы испытаний; она вышла в очередной раз замуж и стала жить у мужа.

А Семирамида все чаще скандалила со свекровью, хотя и жила отдельно от нее. Начала опять выпивать, но при этом много работала: шила детскую одежду и сама ее продавала. Заставила мужа сделать сапожный ларек, чтобы ему не нужно было ездить на заработки. А он вскоре увлекся игрой. Сначала это были билеты

Vardia got freedom, the stepfather of Semiramide had already died. But there was no place for the mother in the apartment of Lilith. Vardia still was successful with men, despite of all these years of testing; she got married again and began to live with her husband.

Semiramide often quarreled with her mother-in-law, although she lived apart from her. She began drinking again, but she worked a lot: sewed baby clothes and she was selling it. She said to the husband to buy a shoe stall, so he hadn't to go to work. But he soon became crazy about the games. At first it was lottery tickets, «Sprint», «Sports Lottery». Semiramide decided to move back from the Ukraine to Rostov-on-Don. She found a house

ორი გოგონა შეეძინათ, ბინაც მიიღეს.

ვარდია ციხიდან გამოვიდა. ამ დროისათვის მამინაცვალი უკვე გარდაცვლილი იყო. ლილიტას სახლში დედისთვის არ აღმოაჩნდა ადგილი. ვარდია, გამოვლილი მძიმე წლების მიუხედავად, მამაკაცებს ჯერაც მოსწონდათ. ის კიდევ ერთხელ გათხოვდა და ქმრის სახლში დაიწყო ცხოვრება.

სემირამიდას, მიუხედავად იმისა, რომ ცალკე ცხოვრობდა, დედამთილთან კვლავ არაერთი სკანდალი მოუხდა; ისევ სმა დაიწყო, თუმცა ბევრს მუშაობდა: საბავშვო ტანსაცემლს კერავდა და თვითონვე ყიდდა. ქმარი აიძულა, სახარაზო ფარდულები შეეძინა, რომ სამუშაოდ სხვაგან წასვლა აღარ დასჭირვებოდა. ზაქე კი თამაშმა გაიტაცა. თავდაპირველად ის „სპრინტისა“ და „სპორტლოტოს“ ბილეთებით თამაშობდა. სემირამიდამ უკრაინიდან კვლავ

лотереи «Спринт», «Спортлото». Семирамида решила перебраться из Украины обратно в Ростов-на-Дону. Нашла обмен на дом из трех комнат. Вардия в то время тоже работала в сапожном ларьке, помогла получить такой же и Закхею. Но его страсть к игре прогрессировала – он начал играть на скачках. Жена его не выдержала и начала пить... Муж стал ей не нужен.

Потом, многие годы спустя, она писала: «Чтобы спасти себя и избавиться от плохого, надо вспомнить себя, бежать туда, где потеряла свое детство. Я забыла, кто я. Я злилась на других и звала ту, которую не могла вспомнить. Ту непьющую и уверенную. Я старалась в детях найти себя, хотя заведомо знала,

of three rooms. Vardia worked in a shoe stall too, she helped to Zacchaey to get the same stall. But his passion for the game progressed – he started playing at the races. His wife broke down and started to drink... She didn't need the husband.

Then, many years later, she wrote: «To save yourself and get rid of bad, you must recall yourself and run there where you have lost your childhood. I forgot who I was. I was angry and was calling that one, whom I couldn't remember. That one, who didn't drink and was confident. I tried to find myself in my children, although I obviously knew, that the children are another. Maybe I was looking for an excuse to drink...»

Semiramide continued to drink. Playing games of her hus-

დონის როსტოვში გადასვლა გადაწყვიტა და გადასაცვლელად სამოთახიანი ბინა იშოვა. ამ დროისათვის ვარდიაც სახარაზო ფარდულში მუშაობდა და ასეთივე ფარდულის შექენაში ზაქესაც დაეხმარა. მაგრამ კაცის თამაშისადმი ინტერესი იზრდებოდა; უკვე დოღზე დაიწყო თამაში. ეს ცოლმა ველარ აიტანა და სმას მიეძალა... ქმარი მას უკვე აღარ სჭირდებოდა.

შემდეგ, უკვე მრავალი წელი რომ იყო გასული, იგი წერდა: „თავს რომ უშველო და ცუდისაგან გათავისუფლდე, საკუთარი თავი უნდა გაიხსენო, იქით უნდა გაიქცე, სადაც შენი ბავშვობაა დაკარგული. მე დამავიწყდა, ვინ ვიყავი. სხვებზე ვბრაზობდი და იმას ვეძახდი, ვის გახსენებასაც ვერ ვახერხებდი – იმ არამსმელ და თავის თავში დარწმუნებულ ქალს. საკუთარი თავის პოვნას შვილებში ვცდილობდი; თუმცა,

что дети – это другое. А может, я искала по-вод, чтобы выпить...»

Семирамида продолжала пить; игра мужа была оправданием ее пьянству. Он всем ее раздражал, даже тем, что звал ее «Сима» – «Что я тебе – кошка что ли?» – возмущенно вспыхивала гордая своим царским именем Семирамида, не слушая объяснений мужа, что так называют в России и тех девушек, которые носят не просто царское, а высшее ангельское имя Серафима... «Ты еще Симкой меня назыви!» – ругалась она. Недавно у нее появился жутко дорогой по тому времени мобильный телефон, симкой называлась «штука, которая в него вставлялась». «Раздражил ты меня, ну, как с тобой не выпить!» – заявляла ассирийка. А до это-

band was an excuse for her drinking. He annoyed her, even when he called her «Sima» – «What am I for you – a cat?» – Semiramide flashed angrily, being proud of her royal name, not listening to her husband's explanation, that people in Russia call so those girls who have not just the royal name but the highest angelic name of Seraphim... «Maybe you call me Simka» – she swore. She had a terribly expensive at that time mobile phone, and a «piece which was inserted into it was called “simka”». You irritated me, well, let`s drink with you!» – the Assyrian stated. And before that the reason to drink was that her mother and her son were not with her. Motives have always been ... Soon she kicked Zacchaey out of the house, they

დანამდვილებით ვიცოდი, რომ შვილები სხვები არიან. ანდა იქნებ დასალევად საბაბს ვეძებდი?»

სემირამიდა სმას აგრძელებდა; ლოთობას ქმრის თამაშით ამართლებდა. კაცი ყველაფრით აღიზიანებდა მას, იმიტაც კი, რომ „სიმას“ ეძახდა. „შენი კატა კი არ ვარ!“ – აღშფოთებული შესძახებდა ხოლმე თავისი სამეფო სახელით თავმომწონე სემირამიდა და ყურს არ უგდებდა ქმარს, რომელიც უხსნიდა, რომ ასე რუსეთში ეძახიან იმ გოგონებს, რომლებსაც უბრალოდ სამეფო კი არა, არამედ, უმაღლესი ანგელოზების სახელი – სერაფიმა ჰქვიათ... „ბარემ სიმკა დამიძახე!“ – ჩხუბობდა ის. მცირე ხნის წინ მან მობილური ტელეფონი შეიძინა და „სიმკა“ იმ რაღაცას ერქვა, რასაც ტელეფონს უდგამდნენ. „მაბრაზებ და შენთან რომ მიწევს ცხოვრება, აბა, როგორ არ დაველიო?“ – აცხადებდა ასურელი ქალი.

го поводом было то, что рядом с ней нет мамы и сына. Поводы всегда были... Вскоре она и вовсе выгнала Закхея из дома, они развелись. Играть он продолжал, теперь в автоматы на вокзале. Их дочерям было семь и шесть лет.

Испытание богатством

У Вардии умер ее очередной муж. «Уж не черная ли я вдова? – горько смеялась она. – Приношу несчастье мужчинам, которые меня любят». А любили ее в жизни многие, и каждый раз она выходила замуж. «Но уже хватит, пора старой ассирийке думать не о мужчинах, а о дочерях и внуках», – решила Вардия и переехала к младшей дочери, которая только что

divorced. He continued to play at the station. Their daughters were seven and six years old.

Test by wealth

Vardia's husband died. «Am I not a black widow? – she laughed bitterly. – I bring misfortune to the men who love me. «Many men loved her in her life, and each time she married. «But that's enough! it's time to the old Assyrian to think not about men, but about her daughter and grandchildren», – decided Vardia and moved to the youngest daughter, who just broke up with Zachea.

აქამდე კი დედისა და ვაჟის შორს ყოფნას იმიზეზებდა. საბაბი ყოველთვის მოიძებნებოდა. მალე მან სულაც გააგლო ზაქე სახლიდან. ისინი განქორწინდნენ. ზაქე თამაშს განაგრძობდა. ამჯერად უკვე – ვაგზლის ავტომატებზე. მათი გოგონები შვიდი და ექვსი წლისანი იყვნენ.

სიმდიდრის განსაცდელი

ვარდიას ქმარი კვლავ გარდაეცვალა. „შავი ქვრივი ხომ არ ვარ?“ – მწარედ იცინოდა იგი, „იმ მამაკაცებისთვის, ვისაც ვუყვარდები, უბედურება მომაქვს.“ მთელი ცხოვრების განმავლობაში იგი ბევრს უყვარდა და ყოველ ჯერზე თხოვდებოდა. „ახლა კი მეყოფა, ჯობს, მოხუცმა ასურელმა ქალმა ქალიშვილებსა და შვილიშვილებზე იფიქროს.“ – გადაწყვიტა ვარდიამ და ქმართან ახლადგამორებულ უმცროს

рассталась с Закхеем. «Лилите я не нужна, а тебе я многое напортила в жизни, а сейчас помогу!» – сказала она Семирамиде. Та уже успела забыть про времена, когда мать выбила в Москве квартиру, позволяла ей сидеть дома с ребенком, не работая и не думая, откуда что берется. Сейчас в ее восприятии она была несчастной больной женщиной, которая сама нуждается в помощи. Однако очень скоро дочь поняла, что она, со всем ее опытом рыночной торговли и умением «из рубля сделать сто», всего лишь ребенок перед своей матерью.

Конец восьмидесятых годов двадцатого века позволил многим предприимчивым людям в Советском Союзе заняться бизнесом.

«Lilith doesn't need me, and I have made you a lot of messes in your life, and now I'll help you!», she said to Semiramide . But she had forgotten about the days when her mother attained an apartment in Moscow, allowed her to stay home with the child, not working and not thinking about her daily bread. Now in her perception she was a miserable sick woman who needs help. But very soon the daughter realized that she, with all her experience of market trading and the ability to «do from one ruble one hundred» is only a kid of her mother.

The end of the eighties of the twentieth century has allowed many enterprising people in the Soviet Union to do business. There were no rules, the risk was

ქალიშვილთან გადავიდა საცხოვრებლად. „ლილიტას არ ვჭირდები, შენს ცხოვრებაში კი ბევრი რამ მე გავაფუჭე, ამიტომ ახლა უნდა დაგეხმარო.“ უთხრა მან ქალიშვილს. სემირამიდას უკვე დავიწყებოდა ის დრო, როდესაც დედამისმა მოსკოვიდან ბინის მიღება შეძლო, თავად კი ბავშვთან ერთად სახლში იჯდა და წუთითაც არ ფიქრობდა იმაზე, საიდან რა მოსდიოდა. დედა ახლა მისთვის მოხუცი უბედური ქალი იყო, რომელსაც თვითონ სჭირდებოდა დახმარება. თუმცა ძალიან მალე მიხვდა, რომ თავად – საბაზრო ვაჭრობის გამოცდილებითა და „მანეთის ასმაგად ამოღების“ უნარით – დედასთან შედარებით ჯერაც ბავშვი იყო. მეოცე საუკუნის ბოლო წლებში ბევრ ფხიან ადამიანს საბჭოთა კავშირში ბიზნესის წამოწყების შესაძლებლობა მისცა. არ არსებობდა არანაირი წესი,

Правил никаких не было, риск был велик. Состояния внезапно появлялись и так же стремительно и бесследно исчезали. Но мать и дочь начали общий бизнес: стали возить краску для волос из Польши. В это время они быстро разбогатели. Торговля шла бойко, и вскоре они возили фурами не только краску, но и другие товары.

Купили несколько домов. Ездили с личными водителями. Жили на широкую ногу, брали долги под проценты, хотя могли бы где-то сэкономить. У Семирамиды стали появляться барские замашки, а мать ее одергивала:

– Нет, дочка, поверь моему жизненному опыту: богатство приходит и уходит. Легче тем, у кого жизнь ровная,

great. Suddenly the wealth appeared and disappeared without a trace rapidly. But the mother and the daughter began their business together: they carry hair dye from Poland. At this time, they quickly got rich. The trade was successful, and soon they were carrying by the trucks not only hair dye, but also other products.

They bought a few houses. They had personal chauffeurs and lived in a great way, taking debts for percent, though they could spare somewhere. Semiramide gained the aristocratic habits but the mother warned her:

– No, my daughter, believe my life experience: wealth comes and goes. It is easier for those who have a smooth life, without ups, they do not have very much

რისკი დიდი იყო, ქონება უეცრად მოდიოდა და უეცრადვე ქრებოდა. მაგრამ დედამ და ქალიშვილმა საერთო ბიზნესი წამოიწყეს: პოლონეთიდან თმის საღებავის შემოტანა დაიწყეს. ამ დროისათვის ისინი სწრაფად გამდიდრდნენ. ვაჭრობა მარჯვედ მიიწვედა წინ და მალე უკვე ფურგონებით ეზიდებოდნენ არა მხოლოდ საღებავს, არამედ – სხვა საქონელსაც.

იყიდეს რამდენიმე სახლი, ქირაობდნენ პირად მძღოლებს. ფუფუნებით ცხოვრობდნენ, პროცენტთან ვალებს იღებდნენ, თუმცა ეკონომიის გაწვევაც შეეძლოთ. სემირამიდას დიდკაცური ჩვევები გაუჩნდა. დედა მის შეჩერებას ცდილობდა.

– არა, შვილო, ჩემს ცხოვრებისეულ გამოცდილებას დაუჯერე: სიმდიდრე მოდის და მიდის; ისინი, ვინც თანაბრად,

без взлетов, нет у них и очень уж болезненных падений!

– Так она же скучная, такая жизнь! – смеясь отвечала Семирамида, которую богачество, неожиданно свалившееся ей на голову, пьянило не хуже вина.

– Я бы предпочла поскучать, чем веселиться в Мордовии, – грустно сказала Вардия.

– Ну, к чему такие мысли! Все будет хорошо, жизнь коротка, нам нужно успеть повеселиться! – возражала ей дочь.

– Не надо слишком веселиться, а то не пришлось бы слишком горько потом плакать! – покачала головой мать, зная, что ее слова пока не будут услышаны.

А между тем родственники, раньше не желавшие о них и слышать, стали все

painful downs!

– It's so boring such a life! – replied Semiramide with laugh who was drunk with the wealth suddenly fallen down on her head.

– I'd rather be bored than to enjoy in Mordovia, – said Vardia sadly.

– Well, why such thoughts! All will be well, life is short, we need time to have some fun! – objected to her the daughter.

– Do not be too fun, otherwise you'll have to cry too bitterly then! – shook the mother her head, knowing that her words will be not heard.

Meanwhile, their relatives who didn't want to hear about them before began increasingly appear, talking about how they love them. Even Vartkes who did not want them to know began to come to

დიდი აღმასვლების გარეშე ცხოვრობენ, უფრო უკეთესად არიან, იმიტომ, რომ არც მტკივნეულ დაცემას გამოსცდიან.

– მერე მათნაირი ცხოვრება ძალიან მოსაწყენია! – სიცილით პასუხობდა სემირამიდა, რომელსაც მოულოდნელად თავსდატეხილი სიმღიდრე ღვინოზე არანაკლებ ათრობდა.

– მე მორდოვიაში მხირულებას მყუდრო ცხოვრება მირჩევნია, – სევდიანად თქვა ვარდია.

– რად გინდა ასეთი ფიქრები?! ყველაფერი კარგად იქნება. ცხოვრება ხანმოკლეა და მხირულება უნდა მოვასწროთ. – შეაწყვეტინა მას ქალიშვილმა.

– მეტისმეტი მხიარულება საჭირო არ არის, რომ მერე მეტისმეტად მწარედ არ მოგიწიოს ტირილმა! – თავს აქნევდა დედა. თუმცა იცოდა, რომ ჯერჯერობით მის სიტყვებს ყურს არავინ დაუგდებდა.

чаще появляться, говоря о том, как любят их. Даже Вардгес, который раньше не хотел их знать, стал к ним приходить все чаще. Первый раз, придя, он обнял мать и бабушку, заплакал, сказал, что просит у

them often. The first time he came, he hugged his mother and his grandmother, wept, said that he requested for forgiveness for having avoided contact with them.

- I have no excuse! - he said. - Ex-

ამასობაში ის ნათესავები, ადრე არაფრად რომ არ აგდებდნენ, უფრო და უფრო ხშირად მოდიოდნენ მათთან და სიყვარულს ეფიცებოდნენ. ვარდგესმაც კი, ადრე მათი სახელის გაგონებაც რომ არ უნდოდა, მოუხშირა მათთან სიარულს. პირველად რომ მოვიდა, დედას და ბებიას მოეხვია, იტირა და ბოდიში მოიხადა იმის გამო, რომ მათთან ურთიერთობას გაურბოდა.

- ჩემი საქციელის გამართლება შეუძლებელია, - ამბობდა იგი - ძალიან გთხოვთ, მაპატიეთ.

ვარდიაცა და სემირამიდაც, რომლებსაც ბიჭი ხელეხს უკოცნიდა, პირდაპირ დადნენ. ისინი უკვე გმოცდილი ქალები იყვნენ და ცხადია, გრძნობდნენ სიყვალბეს, მაგრამ ყოველთვის ხომ ის გინდა გჯეროდეს, რაც გსურს?! და მათაც სურდათ,

них прощения за то, что избегал общения с ними.

– Мне нет оправдания! – сказал он. – Простите меня!

И Вардия, и Семирамида, которым он целовал руки, тут же растаяли. Они были уже опытными женщинами, и, конечно, чувствовали фальшь, но ведь верить всегда хочется в то, во что хочется. А им хотелось верить, что их мальчик нашел в себе силы преодолеть то, что внушала ему Лилита. Он приходил со смиренным видом, кротко глядя в глаза то Вардии, то Семирамиде, говорил, что тетя Лилита описывала ему их совсем не такими, какие они на самом деле.

– Я горжусь, что я твой сын, – говорил он матери, а бабушке цветасто объяснял, какой гордостью его сердце переполняет-

cuse me!

And Vardia and Semiramide, whom he kissed the hands, immediately melted. They were already experienced women, and of course, they felt false, but you always want to believe in it, what you want. And they wanted to believe that their boy found the strength to overcome what Lilith had inspired him.

He came with a humble appearance, looking into the eyes of Vardia and of Semiramide, told that the aunt Lilith had described them not as they really had been.

– I am proud that I am your son, – he said to the mother, and to the grandmother he explained colorfully that his heart is full of the proud of the knowledge that he was her grandson.

There were tears in his eyes: how could they not believe that

დაეჯერებინათ, რომ მათმა ბიჭმა შეძლო იმის გადალახვა, რასაც ლილიტა ჩააგონებდა. ის მოდიოდა მორჩილი სახით; მოკრძალებით შეჰყურებდა თვალებში ხან ვარდიასა და ხანაც სემირამიდას. ეუბნებოდა, რომ დეიდა ლილიტა მათ სრულიად სხვაგვარად აღუწერდა და არა ისეთებად, როგორებიც სინამდვილეში იყვნენ.

– მე ვამაყობ, რომ შენი შვილი ვარ. – ეუბნებოდა ის დედას, ბებიას კი მაღალფარდოვნად აღუწერდა, თუ როგორი სიამაყით ევსებოდა გული იმის გამო, რომ მისი შვილიშვილი იყო. თვალები ცრემლით ევსებოდა და როგორ არ დაუჯერებდნენ, რომ გულწრფელი იყო მისი სიტყვები?! მხოლოდ რამდენიმე შეხვედრის შემდეგ დაიწყო ვარდგესმა თავის ცხოვრებისეულ პრობლემებზე ლაპარაკი. ამბობდა,

ся от сознания, что он ее внук.

На его глазах были слезы: как ему не верить, что он искренен в своих словах? Лишь через несколько встреч Вардгес начал рассказывать о своих жизненных трудностях, которые его преследуют; как ужасно тяжело с ними бороться.

– Но я же не могу просить у женщин, зарабатывающих все своим трудом! – заявлял он так уверенно, что усомниться в его искренности казалось кощунством. – Вы для меня пример того, как нужно жить и работать, глядя на который я и сам смогу сделать многое: ведь я мужчина, значит, должен уметь больше. Если только трудности, которые сейчас меня преследуют, не погубят меня совсем; ведь, как говорил

he was sincere in his words? Only a few meetings later Vartkes began to talk about his life difficulties which persecute him; how it was terribly hard to struggle against them.

– But I can't ask by the women who earn all due to their work! – He said so confidently that it seemed sacrilege to doubt in his sincerity. – You are for me an example of how to live and to work, looking at which I myself can do many things: for I am a man, therefore, should be able to anymore. If only the difficulties that haunt me now, do not ruin me completely; because, as Nietzsche says, whatever does not kill us – makes us stronger.

So he did not ask anything, and women, feeling their guilty before him, tried themselves to give

რომ ძალიან უჭირდა მათთან გამკლავება.

– მაგრამ მე არ შემეძლია დახმარება იმ ქალებს ვთხოვო, საკუთარი შრომით რომ გამოიმუშავებენ სარჩოს. – ისე დამაჯერებლად განაცხადა მან, რომ მის სიტყვებში დაეჭვება მკრეხელობა იქნებოდა. – თქვენ ჩემთვის იმის მაგალითი ხართ, როგორ უნდა ვიცხოვრო და ვიმუშაო; თქვენ რომ გიყურებთ, მეც ბევრის გააკეთების ძალა მეძლევა: მე ხომ მამაკაცი ვარ და შესაბამისად მეტი უნდა შემეძლოს. თუ ის პრობლემები, ახლა რომ თან მდევენ, საბოლოოდ არ დამღუპავენ. ნიცშემც ხომ ამბობდა: ის რაც არ გკლავს, კიდევ უფრო გვაძლიერებსო.

ასე რომ, ის არაფერს ითხოვდა, ქალები კი – მის წინაშე თავს დამნაშავედ რომ გრძნობდნენ, თავად ისწრაფოდნენ, ყველაფერი გაეკეთებინათ

Ницше, все, что нас не убивает – делает нас сильнее.

Так что он ничего не просил, а женщины, чувствовавшие свою вину перед ним, сами стремились что-то ему дать. Сначала немного, потом больше, а затем он и сам стал просить, после и требовать, забыв свои недавние слова о том, что всего добьется сам... Легкие деньги не пошли Вардгесу впрок – он пристрастился к наркотикам. В итоге влип в историю, ему грозило от шести до пятнадцати лет заключения. Опытная в таких делах Вардия кому надо дала взятку – приговорили к трем годам. И она три года содержала целый лагерь, чтобы внуку ее там было комфортно... Вардгеса выпустили, мать и дочь подумали, что теперь у них

him something. First – a little, then more, and then he began to ask himself, demanded, forgetting his recent words about what he would do...

Easy money didn't bring to Vardkes any use – he was addicted to drugs. As a result, he got in trouble – he could get from six to fifteen years imprisonment. Vardia who was experienced in such matters bribed someone who should be bribed – he was sentenced to three years. And she maintained the whole camp during three years so that her grandson had a comfortable life there...

Vardkes was released, the mother and the daughter thought that now they'd live better. And then dollar jumped, and many debts were in dollars. They had to return quite a different amount. At the

მისთვის. თავიდან – ცოტა, შემდეგ – უფრო ბევრი; ბოლოს კი ის თავად ითხოვდა და მოითხოვდა კიდევ. სულ დაივიწყა ცოტა ხნის წინ ნათქვამი, ყველაფერს ჩემით უნდა მივადწიოო. ადვილმა ფულმა ვერაფერი არც ვარდგესს, ის ნარკოტიკებს მიეჩვია. საბოლოოდ რაღაც შარში გაეხვა და ექვსიდან თხუთმეტი წლამდე პატიმრობა ემუქრებოდა. ასეთ საქმეებში გამოცდილი ვარდია ვიღას არ აძლევდა ქრთამს და ბოლოს სამ წლამდე შეამცირებინა სასჯელი. სამი წლის განმავლობაში ის მთელ ბანაკს ინახავდა იმისთვის, რომ შეილიშვილს ციხეში თავი კომფორტულად ეგრძნო... ვარდგესი გამოუშვეს და დედასა და ქალიშვილს ეგონათ, რომ ყველაფერი მოგვარდა. ამასობაში დოლარის ფასმა მოიმატა, სესხის უმეტესობა კი

все наладится. И тут подскочил доллар, а многие долги были в долларах. Отдавать пришлось уже совсем другую сумму. В это же самое время Вардия, несмотря на трудности, дала займы без процентов три тысячи долларов одному приезшему молодому ассирийцу. Когда же пришло время отдавать долг, он исчез... Во времена расцвета семейного бизнеса мать с дочерью купили несколько домов и коммуналку. Чтобы отдать долги, пришлось дома продать, осталась одна коммуналка. И в этот момент после долгого отсутствия появился Закхей. Он сказал, что проигрался в автоматах, его убьют, если он не отдаст долг. Семирамида с горечью посмотрела на того, кто совсем еще недавно так ее любил,

same time Vardia despite the difficulties, loaned three thousand dollars to one young newcomer Assyrian without interest. When it was time to repay, he disappeared... During the heyday of the family business the mother with her daughter bought several houses and one communal flat. To pay off their debts they had to sell the houses, there was only one communal flat.

At this moment, after a long absence appeared Zacchaey. He said that he had lost, they would kill him if he did not pay the debt. Semiramide bitterly looked at the man who had only recently loved her so much that she was ready to respond to his love. Now, before her was a sick man, for whom the game was more than the woman he loved

დოლარში ჰქონდათ აღებული. სულ სხვა თანხის გადახდა უწევდათ. ამავე დროს ვარდიამ, სირთულეების მიუხედავად, ერთ ახალგაზრდა ასურელ ქალს – ყოველგვარი პროცენტის გარეშე – სამი ათასი დოლარი ასესხა. სესხის დაბრუნების დროს კი ქალი გაუჩინარდა. ბიზნესის აყვავების პერიოდში დედამ და შვილმა რამდენიმე სახლი და კომუნალური ბინა იყიდეს. ვალების გადასახდელად სახლის გაყიდვა მოუხდათ, დარჩა მხოლოდ ერთი კომუნალური. და ამ დროს, დიდი ხნის არყოფნის შემდეგ, გამოჩნდა ზაკე. მან თქვა, რომ წააგო და თუ ვალს არ გადაიხდიდა, მოკლავდნენ. სემირამიდამ სიმწრით შეხედა მას, ვისაც ცოტა ხნის წინ ისე უყვარდა ქალი, რომ ისიც მზად იყო იმავეთი ეპასუხა. ახლა მის წინაშე იდგა ავადმყოფი ადამიანი,

что она была готова ответить ему взаимностью. Теперь перед ней был больной человек, которому игра была дороже женщины, которую он любил больше всего на свете, дороже их дочерей.

– Я помогу тебе, – сказала Семирамида. – Но ты должен понимать, что я отдаю тебе все, что у меня есть, в память о том, как ты меня любил. У нас вместе ничего уже не получится. Но ты сам для себя, в память о той любви, которая когда-то жила в твоём сердце, найди, наконец, в себе силы измениться и стать человеком, а не игроманом!

Она продала последнюю коммуналку, отдала ему деньги, чтобы его не убили. Он долги отдал, опять проигрался и уехал на Украину. Но Семирамида все же не жалела, что

more than anything else, more than their daughters.

– I'll help you, – said Semiramide. – But you must understand that I'll give you all I have, in the memory of that how you loved me. We won't have any future life. But you must do something for yourself, in memory of the love that once lived in your heart, find, finally, the strength to change yourself and become a man, but not a compulsive gambler!

She sold the last communal flat, gave him the money that he wouldn't be killed. He paid off the debts, lost again and left for the Ukraine. But Semiramide didn't feel sorry that she gave the last thing she had to the man who once had loved her. Vardia didn't abuse her too. «Maybe you're right – she said sadly. – But

რომლისთვისაც თამაში უფრო ძვირფასი იყო, ვიდრე ის ქალი, ამქვეყნად ყველაფერს რომ ერჩია. უფრო ძვირფასი – ვიდრე თავისი ქალიშვილები.

– დაგეხმარები! – უთხრა სემირამიდამ – მაგრამ უნდა გაიგო, რომ ყველაფერს იმ დიდი სიყვარულის გამო გაძლევ, შენ რომ გრძნობდი ჩემდამი. ჩვენ ერთად არაფერი გამოგვივა. და შენც, იმ სიყვარულის ხსოვნის პატივსაცემად, ჩემდამი რომ გქონდა გულში, შეეცადე საკუთარ თავში იპოვო ძალა, გამოსწორდე და თამაშის მანიაკიდან ადამიანად იქცე.

სემირამიდამ უკანასკნელი კომუნალური გაყიდა და მას, მისცა რომ არ მოეკლათ. მან გადაიხადა ვალი, კიდევ ითამაშა, წააგო და უკრაინაში გაემგზავრა. თუმცა სემირამიდა არ ნანობდა, რომ უკანასკნელი თანხა იმ ადამიანისთვის გაიმეტა, რომელსაც ოდესღაც უყვარდა

отдала последнее, что у нее было, человеку, который ее когда-то любил. Вардия тоже ее не ругала. «Может ты и права, – грустно сказала она. – Но вот как мы с тобой будем теперь жить? И главное – как будут жить твои бедняжки дочки?»

that's how we're going to live now? And most importantly – how your poor little daughters will live?»

იგი არც ვარდიას უნსუბია მასთან ამის გამო. „იქნებ შენ მართალიც ხარ, – სევდიანად უთხრა მან, – მაგრამ ახლა მე და შენ როგორღა ვიცხოვრებთ? და, რაც მთავარია – როგორ იცხოვრებენ შენი საბრალო გოგონები?“

Возвращение в подвал

Мать и дочь, оставшись ни с чем, сняли домик неподалеку от нахичеванского рынка. Стали торговать бижутерией. Резкая смена социального статуса привела к тому, что они быстро стали опускаться все ниже. Родня от них отвернулась, а первый – Вардгес: без денег они были ему не нужны. Он не испытывал ни малейшей благодарности за то, что бабушка

Return to the basement

The mother and the daughter who had nothing left rented a house not far from the Nakhchivan market. They began to sell the jewelry. A sharp change of their social status led to the fact that they quickly began to sink lower. The relatives turned away from them and the first was Vartkes: no money, they were not necessary to him without money. He did not feel the slightest gratitude for what

სარდაფში დაბრუნება

უგროშოდ დარჩენილმა დედამ და ქალიშვილმა ნახჭევანის ბაზრობის ახლოს პატარა სახლი დაიქირავეს, მათ ბიჟუტერიით დაიწყეს ვაჭრობა. სოციალური სტატუსის სწრაფმა შეცვლამ მათი სულ უფრო და უფრო დაბლა დაშვება გამოიწვია. ახლობლებმა ზურგი შეაქციეს; პირველ რიგში კი – ვარდგესმა: უფულოდ მას ისინი არ სჭირდებოდა. მცირე მადლიერებასაც კი არ გრძნობდა იმის გამო, რაც ბებიამ და დედამ გააკეთეს

и мать сделали для него. Более того, он обвинил их в том, что попал в заключение, заявив, что это их несправедно нажитые деньги и дурная наследственность оказали на него такое разрушительное влияние.

С е м и р а м и д ა
пила все больше: на рынке – кофе с коньяком, в котором кофе уже почти не было, а дома – водку перед зеркалом. Отражение давало иллюзию, что она пьет не одна, а, значит, не алкоголичка.

Она не знала, как поправить свое положение. Ассирийка и так была большой фантазеркой, а алкоголь придавал ее фантазиям болезненный характер. Где-то она услышала, что можно продать свою почку. Недолго думая, дала объявление в не-

his grandmother and his mother had made for him. Moreover, he charged them that he was imprisoned, that their unjustly earned money and their bad heredity had on him such a devastating impact.

Semiramide drank more: at the market – coffee with brandy, there wasn't coffee there, and at home – vodka before a mirror. The reflection gave the illusion that she drank not alone and therefore she wasn't an alcoholic.

She did not know how to improve her situation. The Assyrian was a big dreamer, and alcohol gave her fantasies a morbid character. Somewhere she heard that one can sell a kidney. Without thinking she advertised in several newspapers that she wanted to make such a deal. «Well,

მისთვის. უფრო მეტიც, ციხეში მოხვედრას მათ აბრალებდა; ამბობდა, რომ მათმა უმართებულო გზით ნაშოვნმა ფულმა და ცუდმა მემკვიდრულმა თვისებებმა იქონია ასეთი დამანგრეველი გავლენა მის ცხოვრებაზე.

სემირამიდა
სულ უფრო და უფრო ბევრს სვამდა. ბაზარში კონიაკიან ყავას, რომელშიც ყავა თითქმის აღარ იყო; ხოლო სახლში – არაყს, სარკის წინ მდგარი. გამოსახულება ქმნიდა ილუზიას, რომ მარტო არ სვამს და შესაბამისად – ალკოჰოლიკი არ არის.

მან არ იცოდა, როგორ უნდა გამოესწორებინა მდგომარეობა. ასურელი ქალი ისედაც ფანტაზიორი იყო; ალკოჰოლიკი მის ფანტაზიებს ავადმყოფურ ხასიათს სძენდა. სადღაც გაიგო, რომ თირკმლის გაყიდვა შეეძლო; მცირე ხნის შემდეგ რამდენიმე გაზეთში გამოაქვეყნა განცხადება, რომ

сколько газет о том, что хочет произвести такую сделку. «Ну, что ты за дура! – ругала ее мать. – Как ты будешь жить без почки? Да и кому твоя пропитая почка нужна?»

– Нет, – хитро улыбаясь, ответила ей дочь. В одной руке у нее был налитый по рубчик граненый стакан с водкой, в другой – долька лимона. Она смотрелась в зеркало, находя, что очень недурна...

– Что нет?

– Ты не права! Ее купят, и мы поправим наши дела! И никакая она не пропитая! У нас все получится, мы опять заживем!

– Глупенькая ты моя, – заплакала Вардия и обняла дочь. – До чего же ты дошла!

Покупателей не нашлось, а вот репортеры начали при-

what kind of fool! – Her mother scolded. – How will you live without the kidney? And who needs your drunken kidney?»

– No, – said her daughter smiling slyly. In one hand she had a poured on the hem of faceted glass of vodka in the other – a slice of lemon. She looked in the mirror, finding herself very pretty...

– What is not?

– You're not right! It will be bought, and we'll improve our business! We'll succeed, we will begin to live well again!

– You're my silly girl, – wept Vardia and hugged her daughter. – To what did you came?

They didn't find buyers, but the reporters started coming in procession. First the articles were in the local press, then in Moscow. Only later Semiramide rea-

ამგვარ გარიგებაში სურდა მონაწილეობა. „ნამდვილი სულელი ხარ“, ეუბნებოდა დედა, „უთირკმელოდ როგორ იცოცხლებ, ან ვის რად უნდა შენი სპირტიანი თირკმელი?!“

– არა! –

ეშმაკურად იცინოდა და პასუხობდა ქალიშვილი; ერთ ხელში არეით სავსე თლილი სირჩა ეჭირა, მეორეში კი – ლიმონის ნაჭკერი. ის სარკეში იყურებოდა და ხედავდა, რომ ლამაზი იყო.

– რა არა?

– მართალი არ ხარ! იყიდიან და საქმეებს გამოვასწორებთ. და სულაც არ არის ის გაუღებთილი, ჩვენ ისევ შევძლებთ ცხოვრებას!

– ჩემო სულელი!

– ატირდა ვარდია და მოეხვია ქალიშვილს.

– სადამდე დახვედი?!

მყიდველი

არავინ იყო, აი, რეპორტიორები კი ბლომად გამოჩნდნენ. თავდაპირველად სტატიები

ადგილობრივ პრესაში იბეჭდებოდა, შემდეგ

– მოსკოვშიც.

სემირამიდა მხოლოდ

ходить вереницей. Сначала статьи были в местной прессе, потом и в московской. Лишь некоторое время спустя Семирамида поняла, что над ней смеются...

Они еще недавно были богатыми, а сейчас стали бомжами. Только у Вардии был паспорт с пропиской – ее фиктивно прописала одна пожалевшая ее мало-знакомая женщина, чтобы она могла получать пенсию.

Семирамида заявила матери:

– Мы очень многим с тобой помогали. Поэтому помогут и нам!

– Кто – родственники, которые и знать с нами не хотят? – горько усмехнулась Вардия.

– Нет, не родственники! – хитро улыбнулась дочь и залпом выпила полстакана водки.

lized that they had laughed at her...

They have been rich recently, and now have become homeless. Vardia had only the passport with the residence permit – she was fictitiously registered to one unfamiliar woman who had pity on her, so that she could receive a pension.

Semiramide said to the mother:

– We helped with you to very many people. That`s why they`ll help us too!

– Who? The relatives who don`t want to know us? – laughed Vardia bitterly.

– No, not the relatives! – smiled the daughter slyly and drank half a glass of vodka at one gulp. – There is the Internet now, I will write an appeal there, and very soon we won`t know what to do with our money!

დიდი ხნის შემდეგ მიხვდა, რომ დასცილობდნენ.

ისინი სულ ცოტა ხნის წინ მდიდრები იყვნენ, ახლა კი უსახლკარობად ქცეულიყვნენ. მხოლოდ ვარდიას ჰქონდა პასპორტი – ჩაწერით. ის ფიქტიურად

სიბრაღულის გამო ჩაწერა თავისთან ერთმა შემთხვევითმა ნაცნობმა – რომ ქალს პენსია მიეღო.

სემირამიდამ დედას გამოუცხადა:

– ჩვენ ძალიან ბევრს დავეხმარეთ და ამიტომ ჩვენც უნდა დაგვეხმარონ.

– ვინ? ნათესავები, ჩვენი ცნობაც რომ არ უნდათ? – მწარედ გაიცინა ვარდიამ.

– არა, ნათესავები არა! – ეშმაკურად გაიცინა ქალიშვილმა და სავსე ჭიქა არაყი ერთი მოსმით გადაყლურწა. – ახლა ინტერნეტი გაჩნდა. მე იქ მიმართავს გამოვაქვეყნებ და ცოტა ხანში აღარც კი გვეცოდინება, ფული სად წავიდოთ.

თავდაპირველად მან მთელი მსოფლიოს ასურელებს

– Сейчас появился интернет, я напишу там обращение, и мы очень скоро не будем знать, куда девать деньги!

Сначала она обратилась к ассирийцам всего мира с просьбой помочь, но никто не прислал даже рубля. Затем было обращение к людям всего мира с тем же результатом. Над тем, где именно размещено ее обращение, сколько людей его прочитало, посещает ли кто-то вообще этот сайт, женщина не задумывалась. Она считала, что раз в интернете написано, то, значит, все люди мира об их беде знают. «Никому мы не нужны!» – с горечью заявила она матери.

Вардия, мыслящая более реально, чем ее дочь, обратилась к главе ассирийской диаспоры

First she went to the Assyrians around the world to help, but no one even sent a ruble. Then there was an appeal to the people all over the world with the same result. She didn't think where exactly her appeal was allocated, how many people read it, whether they visited the site. She believed that if it is written in the Internet, it means that all people in the world know about their trouble. «No one wants us!» – she said to the mother bitterly.

Vardia thought more real than her daughter and addressed to the head of the Assyrian diaspora in Rostov-on-Don. He gave seven hundred rubles of his own money, but it couldn't save their situation. «I am ashamed of my people, I am ashamed that I

მიმართა, მაგრამ მანეთიც კი არავინ გამოუგზავნა. შემდეგ იყო მიმართვა მთელი მსოფლიოს ხალხებისადმი – იმავე შედეგით. იმაზე, თუ ის ვებგვერდი, სადაც მან განაცხადება გამოქვეყნა, რამდენად პოპულარული იყო, ან საერთოდ ვინმე წაიკითხავდა თუ არა, ქალი არ დაფიქრებულა. მას სჯეროდა, რომ რაკილა ინტერნეტში გამოაქვეყნა, მათი უბედურება მთელი მსოფლიოს ხალხებმა შეიტყვეს. „არავის ჩვენ არ ვჭირდებით!“ სიმწრით უთხრა მან დედას.

ვარდიამ, რომელიც ქალიშვილზე უფრო საღად აზროვნებდა, დონის როსტოვის ასურული დიასპორის ხელმძღვანელს მიმართა, მან თავისი პირადი თანხიდან შეიღასი მანეთი მისცა, მაგრამ ამან მდგომარეობის ბოლომდე გამოსწორება მაინც ვერ შეძლო. „მრცხვენია ჩემი ხალხის გამო, მრცხვენია, რომ ასურელი ვარ!“ –

Ростова-на-Дону. Он дал семьсот рублей из своих личных средств, но положения это спасти не могло. «Мне стыдно за мой народ, мне стыдно, что я ассирийка!» – пронзительно кричала Самирамида, узнав о том, каким оказался итог хлопот ее матери. «Ладно, хоть это дал!» – грустно усмехнулась та, не питавшая, в отличие от дочери, никаких иллюзий по отношению к жизни. Нечем было платить за съемный дом, пришлось идти в подвал, в котором они когда-то жили. Тридцать лет уже прошло, как мать и дочь покинули его, а теперь в нем пришлось жить и дочерям Семирамиды, которая все больше пила и все меньше верила кому бы то ни было. Подвал был пустой, сырой и холодный.

am an Assyrian!» – screamed Samiramide when she understood how the total of her mother's ado was. «Well, at least he gave it» – she smiled sadly; unlike her daughter, she had no illusions about their life. They could not pay the rented house and had to go to the basement, where they once had lived. Thirty years ago the mother and daughter left it, and now the daughters of Semiramide, who increasingly saw and believed no one, have to live in it. The basement was empty, damp and cold.

Rostov-on-Don is a large southern city just a hundred kilometers from the Ukraine. There are many newcomers and among local residents there are people of different nationalities. In the heart of Rostov, in Semiramide's

ვეიროდა სემირამიდა, როცა გაიგო, თუ როგორ დასრულდა დედამისის მცდელობა.

„კარგია, ეს მაინც რომ მოგვცა!“ – მწუხარედ იღიმოდა ქალი, რომელსაც, ქალიშვილისგან განსხვავებით, ცხოვრებაზე არანაირი ილუზია არ ჰქონდა. დაქირავებული ბინის ქირის გადასახდელი ფული არ ჰქონდათ და იძულებულები გახდნენ, იმ სარდაფში დაბრუნებულიყვნენ, ოდესღაც რომ ცხოვრობდნენ. უკვე ოცდაათი წელი გასულიყო მას შემდეგ, რაც დედამ და ქალიშვილმა დატოვეს ის. ახლა კი სემირამიდა აქ ქალიშვილებთან ერთად დაბრუნდა, იგი სულ უფრო და უფრო ბევრს კერავდა და სულ უფრო და უფრო ნაკლებად სჯეროდა ვინმესი. სარდაფი ცარიელი, ნესტიანი და ცივი იყო.

დონის როსტოვი დიდი სამხრეთული ქალაქია – უკრაინიდან სულ რაღაც ას კილომეტრში. აქ ყოველთვის

Ростов-на-Дону – большой южный город всего в ста километрах от Украины. В нем всегда много приезжих, среди местных жителей – люди разных национальностей. В самом центре Ростова, в родной для Семирамиды Нахичевани, бывшей когда-то самостоятельным городом, на месте, где стояла статуя императрицы Екатерины, теперь возвышается памятник Карлу Марксу. По замыслу устанавливавших его творцов новой социалистической реальности, создатель марксистского учения должен был осенять собой город, являясь своего рода религиозным символом отказавшейся от религии страны.

В Нахичевани и сейчас много старых домов, признанных памятниками архи-

native Nakhichevan, once a former independent town, in the place where there was a statue of Empress Catherine, now stands a monument to Karl Marx. According to an intention of the creators of a new socialist reality, who set this monument, the creator of the Marxist doctrine was to overshadow by himself the city, as a kind of religious symbol of the country that renounced the religion.

In Nakhichevan there are many old houses now, recognized as the monument of architecture. Some of them are empty with closed windows.

Today the dwelling conditions, in which people live in Russia, mostly have changed for the better compared to the end of the last century.

უამრავი გამველელია, ხოლო ძირითადი მოსახლეობა – სხვადასხვა ეროვნების ხალხი. როსტოვის ცენტრში, სემირამიდას მშობლიურ ნახჭევანში, ოდესღაც დამოუკიდებელი ქალაქი რომ იყო, სწორედ იმ ადგილას, სადაც ადრე იმპერატორ ეკატერინეს ქანდაკება იყო აღმართული, დღეს კარლ მარქსის ბიუსტია. მისი აქ განმათავსებლების, სოციალისტური რეალიზმის პირველ მიმდევართა აზრით, მარქსისტული სწავლების დამაარსებელს უნდა დაეჩრდილა ქალაქი, და ამ ქვეყნაში გაერცვლებული ყველა რელიგიის უარმყოფელ ერთგვარ სიმბოლოდ უნდა ქცეულიყო.

დღეს ნახჭევანში არქიტექტურულ ნიმუშად აღიარებული ბევრი ძველი სახლია. ისინი ცარიელები და ფანჯრებჩამსხვრეულები დგანან.

საყოფაცხოვრებო პირობები, რომელშიც ხალხი ამჟამად ცხოვრობს რუსეთში,

тектуры. Некоторые из них стоят пустыми с заколоченными окнами.

Сегодня бытовые условия, в которых живут люди в России, в основном изменились в лучшую сторону по сравнению с концом прошлого века. Уже сложно представить себе, что целую семью может обрадовать возможность жить в полуподвальчике. Но есть такие семьи и сегодня, а что говорить про рубеж второго и третьего тысячелетий, когда в России много людей из-за своей наивности и неумения жить в условиях дикого капитализма потеряли права на жилье!

...Заселились они в него самовольно, не спросив ни у кого разрешения. Семирамида рассудила

It is hard to imagine that the whole family can rejoice in the opportunity to live in a basement. But still there are such families today, and what to say about the border of the millennia, when Russia has a lot of people who because of their naivety and inability to live in the wild capitalism lost the right to dwelling!

They came to live in it voluntarily, without asking permission from anyone. Semiramide judged so that as they once lived in it, and now no one lived there, they had all legal rights to it. Vardia, grinning her daughter's naivety, thought that if they ask, they will not be allowed, and so at least you can live until you will be expelled.

Autumn this year was chilly. The rain fell steadily, the

გასული საუკუნის ბოლოსთან შედარებით, ძირეულად შეიცვალა უკეთესობისკენ. უკვე ძნელია იმის წარმოდგენა, რომ მთელ ოჯახს სინარულით ავსებს ნახევრადსარდაფში ცხოვრების შესაძლებლობა. თუმცა ამგვარი ოჯახები ახლაც არსებობს და აბა, ბოლო ორი ათასწლეულის მიჯნაზე რაღა იქნებოდა?! იმ დროს რუსეთში ძალიან ბევრმა ადამიანმა – საკუთარი გულუბრყვილობისა და კაპიტალიზმის პირობებში თავის გატანის არცოდნის გამო – საცხოვრებელი დაკარგა.

ამ სარდაფში ისინი თვითნებურად დასახლდნენ. სემირამიდას ეგონა, რომ, რაკილა აქ ადრე ცხოვრობდნენ და რაკილა ახლა აქ არავინ ცხოვრობდა, მათ ამის სრული უფლება ჰქონდათ. ვარდიას კი ედიმებოდა ქალიშვილის გულუბრყვილობაზე

так, что раз они в нем раньше жили, а сейчас там никто не живет, то у них все законные права на него. А Вардия, усмехаясь наивности дочери, думала, что если спросить, то не разрешат, а так хоть можно будет пожить, пока не выгонят.

Осень в этом году была промозгла. Дождь лил постоянно, холодный ветер пронизывал насквозь. Старое жилье ассириек не спасало от холода; они со страхом думали, как будут жить там зимой.

cold wind pierced throughout. The old dwelling of the Assyrians didn't save from the cold; with fear they thought how they would live in winter there.

და ფიქრობდა, რომ თუკი ვინმეს დაეკითხებოდა, კანონიერ ნებართვას ვერ მიიღებდა, ასე კი გამოსახლებამდე მაინც ექნებოდათ საცხოვრებელი.

იმ წლის შემოდგომა ნალექიანი გამოდგა. გამუდმებით წვიმა ასხამდა; ცივი ქარი გამჭოლად უბერავდა; ასურელების ძველი საცხოვრებელი სიცივეს ვერ უძლებდა; ისინი შიშით ფიქრობდნენ, თუ როგორ გადაიტანდნენ მოახლოებულ ზამთარს...

Продавец часов

На рынке, где торговала ассирийка, недалеко от её места, работал мужчина, который продавал часы. Они познакомились и иногда подолгу бе-

A seller of watches

At the market where Assyrian traded, not far from her place, worked a man who was selling the watches. They met and sometimes talked for a long time. He

საათების გამყიდველი

იმ ბაზარში, სადაც სემირამიდა ვაჭრობდა, სწორედ მისი ადგილის სიახლოვეს, ერთი კაცი მუშაობდა; ის საათებს ყიდდა. მათ ერთმანეთი გაიცნეს და დროდადრო ხანგრძლივად

седовали. Он был верующим и рассказывал о вещах, которые Семирамиде были тогда непонятны. Говорил о том, что если попросить о чем-то Господа с верой, то Он, пусть не сразу, но обязательно поможет. Это казалось ей чем-то, никак с ней не связанным. Она пила уже до потери сознания. Ей надоело бороться, будущее страшило. А новый друг продолжал рассказывать. Говорил о святых и их подвигах, и что Бог не гнушается падшими людьми, что все происходящее случается не без Его воли; говорил о свободе выбора, определяющем судьбу человека.

– Если попросить Господа с верой, то Он поможет, обязательно поможет! – уверенно говорил мужчина.

was a believer and talked about things that were to Semiramide incomprehensible then. He said that if you ask something of the Lord with faith, He'll help though not immediately, but certainly. It seemed to her something was not connected with her. She drank already till the lost of conscience. She was tired of fighting, her future terrified her. A new friend continued to tell. He told about the Saints and their exploits, and that God does not shun fallen people that everything that happens does not happen without His will; told about the freedom of choice that determines the fate of the man.

– If you ask the Lord with faith, He certainly will help! – spoke the man confidently.

საუბრობდნენ. კაცი მორწმუნე იყო და სემირამიდას მაშინ მისთვის სრულიად გაუგებარ თემებზე ელაპარაკებოდა. იგი ამბობდა, რომ, თუკი დიდი რწმენით რამეს სთხოვ უფალს, სათხოვარს ის, შეიძლება მოგვიანებით, მაგრამ უეჭველად შეგისრულებს. ეს ყველაფერი სემირამიდას ისეთ რამედ ეჩვენებოდა, რასთანაც გამუდმებით იდუმალი ძაფი აკავშირებდა. ამ პერიოდისთვის ის უკვე გონების დაკარგვამდე სვამდა. ქალს ბრძოლა მობეზრებოდა და მომავალი აშინებდა. ახალი მეგობარი კი განაგრძობდა თხრობას. ის ლაპრაკობდა წმინდანებზე, მათ საქმეებზე; იმაზე, რომ ღმერთი არ იძულებს ცოდვილებს და რომ მისი ნების გარეშე არაფერი ხდება. ლაპრაკობდა არჩევნის თავისუფლებაზე, ადამიანის ბედს რომ განსაზღვრავს.

– თუკი რწმენით

- Кому здесь можно помочь! – горько воскликнула пьяная ассирийка. – Ее нет, той, кому помочь было можно! То, что есть...

Она заплакала, и сквозь слезы пробормотала:

- В детстве я все мечтала о сказочной царице, имя которой ношу, что буду такой же прекрасной, как она... И вот во что превратилась...

- Перед Богом ты так же прекрасна, как прекрасна в твоих глазах сказочная царица, имя которой ты носишь, и даже еще прекраснее, – ответил ей продавец часов.

С е м и р а м и д ა
горько усмехнулась и спросила:

- Скажи, я вот не пойму: кому может понравиться пьяная женщина? Да никому! Но ты бросаешь свой товар, садишь-

- Whom can He help here? – exclaimed the drunken Assyrian bitterly.

She cried and mumbled through her tears:

- As a child I dreamed of a fairytale queen, after whom I was named, that I would be as beautiful as she was... And that's what I am now...

- Before God, you're beautiful as this fairy queen in your eyes, whose name you have, and even more beautiful, – the seller of watches told to her.

S e m i r a m i d e
smiled bitterly and said:

- Tell me, I don't understand: who may like a drunken woman? But you throw your goods, you sit down next to me and talk about God. Why do you need it?

- Nothing in this world happens

სთხოვ უფაღს, ის დაგეხმარება, უეჭველად დაგეხმარება! – დამარწმუნებლად ამბობდა კაცი.

- ვის ჭირდება დახმარება აქ? – მწარედ აღმოხდა მთვრალ ასურელ ქალს. – ის ქალი... ის, ვისაც დახმარება სჭირდებოდა, აღარ არსებობს! ის, რაც დარჩა...

მან ცრემლები გადმოღვარა და ტირილით ლულულუღებდა:

- ბავშვობაში ვოცნებობდი ზღაპრულ დედოფალზე, რომლის სახელიც მქვია; მეგონა, რომ მასავით მშვენიერი ვიქნებოდი... და აი, რად გადავიქეცი!

- ღვთის წინაშე შენ ისევე მშვენიერი ხარ, როგორც შენს თვალშია ზღაპრული დედოფალი, რომლის სახელსაც ატარებ.

და კიდევ უფრო მშვენიერიც.

- უპასუხა მას საათების გამყიდველმა.

სემირამიდას მწარედ გაეცინა და ჰკითხა:

ся со мной рядом и говоришь о Боге. Зачем это нужно тебе?

- Ничего в этом мире не происходит случайно. Наверное, эти разговоры необходимы.

- Кому? Я же сама гублю себя! - со слезами на глазах воскликнула женщина.
- Наверное, и Богу противно на меня смотреть!

- Нет. Он же знает, что просто так никто себя не губит. Обратись к Нему с верой, и ты получишь помощь!

- Как поверить в то, что не видишь? Как говорить с Тем, Кто не осязаем?

Ответа на эти вопросы женщина не захотела услышать; разговор и так отнял у нее очень много сил.

Но ответ на эти вопросы неожиданно пришел. У Семiramиды появилась

by chance. Perhaps these conversations are necessary.

- Whom? I myself destroy my life! - said the woman tearfully.

- Probably, God feels disgust looking at me!

- No. He knows that one kills himself not casually. Turn to Him with faith, and you will get help!

- How to believe in that you don't see? How to talk to whom who is not tangible?

But the woman did not want to hear the answer to her questions; the conversation took her a lot of efforts.

But the answer to these questions came unexpectedly. Semiramide became another friend - a nun, who lived in the world. She also talked to her a lot, brought spiritual literature.

- Your books are very clearly written, what the Lord has

- მითხარი, აი, რა ვერ გამოიგია: ვის შეიძლება მოსწონდეს მთვრალი ქალი? არავის? შენ კი შენს საქონელს ტოვებ, ჩემს გვერდით ჯდები და ღმერთზე მელაპარაკები. ეს რისთვის გჭირდება?

- ამქვეყნად შემთხვევით არაფერი ხდება. უეჭველია, რომ ეს საუბრები აუცილებლობაა.

- ვისთვის? მე ხომ თავად ვიღუპავ თავს?! - შესძახა თვალმაცრემლ ებულმა ქალმა, - ალბათ, ღმერთსაც კი ეზიზღება ჩემი დანახვა.

- არა, მან ხომ იცის, რომ ასე უბრალოდ თავს არავინ დაიღუპავს. რწმენით მიმართე და დაგეხმარება.

- როგორ დავიჯერო ის, რასაც ვერ ვხედავ? როგორ ვესაუბრო უხილავს?

ამ კითხვებზე პასუხის მოსმენა ქალმა არ ისურვა. თვით საუბარმაც კი მას ისედაც დიდი ძალა წაართვა.

მაგრამ კითხვებს პასუხები მოულოდნელად

еще одна знакомая – живущая в миру монахиня. Она тоже много с ней разговаривала, приносила духовную литературу.

– В твоих книгах очень много и понятно написано, какой Господь и что Он сделал для нашего спасения, – сказала ей как-то ассирийка. – Продавец часов не смог мне это объяснить...

– Зато он заставил тебя задуматься над этими вопросами.

Однажды монахиня принесла толстую старинную книгу. «Житие и чудеса Св. Николая Чудотворца и слава его в России», – прочитала Семирамида на обложке и по привычке взглянула на год издания: 1899.

– Я когда-то любила читать, – сказала она. – Но это

done for our salvation – told her the Assyrian. – The seller of watches could not explain it to me...

– But he made you think about these questions.

Once the nun brought a thick old book. «The Life and Miracles of St. Nicholas and his fame in Russia» – read Semiramide on the cover and looked at the year of the publication: 1899.

– I once loved to read, – she said. – But this is a very big book, I can't master it. You know, I used to have a bad habit: to open the book and to try my future that will open.

– Indeed, You are bad! – exclaimed the girlfriend. – It won't lead you up to good!

– As you can see, it didn't, although I don't think that it was the main rea-

გაეცა. სემირამიდას კიდეც ერთი ნაცნობი – ერში მცხოვრები მონაზონი ქალი – გაუჩნდა. ისიც ბევრს ელაპარაკებოდა და სასულიერო ლიტერატურა მიჰქონდა მასთან.

– ამ წიგნებში ყველაფერზე ბევრი წერია და გასაგებად: თუ როგორია უფალი და თუ რა გააკეთა მან ჩვენი გადარჩენისთვის. – უთხრა ერთხელაც სემირამიდამ მონაზონს, – საათების გამყიდველმა ჩემთვის ამის ახსნა ვერ შეძლო.

– სამაგიეროდ შეძლო, რომ ამ საკითხზე დაგეწყო ფიქრი.

ერთხელ მონაზონმა მას ძველი, სქელი წიგნი მიუტანა: „წმინდა ნიკოლოზ სასწაულმოქმედის ცხოვრება და სასწაულები და მისი დიდება რუსეთში“. წაკითხა სემირამიდამ გარეკნის წარწერა და, ჩვეულებისამებრ, გამოცემის თარიღს დახედა: 1899.

– ოდესღაც მიყვარდა კითხვა, –

очень большая книга, всю мне ее не осилить. Знаешь, у меня раньше была дурная привычка: открыть книгу и примерить на свое будущее то, что откроется.

– Действительно, дурная! – воскликну-

son why I became so, – said with a bitter smile the Assyrian.

– But you, I hope you don't want to guess with the help of the holy book?

– No, I just read a page for spiritual benefit, – said Semir-

თქვა მან. – მაგრამ ეს ძალიან დიდი წიგნია. ამდენის წაკითხვა ჩემს ძალას აღემატება. იცი, ოდესღაც ცუდ რამეს ვიყავი მიჩვეული: წიგნს გადავშლიდი და ჩემს ცხოვრებას მივუსადგებდი ხოლმე იმას, რაზედაც გადაიშლებოდა.

– ნამდვილად ცუდ რამეს ყოფილხარ მიჩვეული. – შესძახა დობილმა, – ეს სიკეთეს არ დაგაყრის.

– როგორც ხედავ, უკვე ასეა; თუმცა არა მგონია, რომ მთავარი, რის გამოც ასეთი გავხდი, სწორედ ეს იყოს, – მწარე დაცინვით თქვა ასურელმა ქალმა.

– იმედია, ახლა წმინდა წიგნზე არ მონიდომებ მკითხაობას!

– არა, მხოლოდ ორიოდ გვერდს წავიკითხავ – სულიერი სარგებლისათვის, – მიუგო სემირამიდამ, თუმცა სრულიად გაურკვეველი ჩანდა, სინამდვილეში რას ფიქრობდა იგი.

თავდაპირველად მან ის წაკითხა,

ლა подругა. – Это до добра не доводит!

– Как видишь, не довело уже, хотя не думаю, что это главное, из-за чего я стала такой, – с горькой усмешкой сказала ассирийка.

– Но ты, надеюсь, не хочешь на святой книге гадать?

– Нет, я просто прочитаю страничку для душевной пользы, – ответила Семирамида, и было непонятно, что же она думает на самом деле.

Она начала читать на пятьсот девяносто девятой странице, затем прочитала и то, что было на шестисотой. Хотя дореволюционная орфография немного ее сбивала, содержание прочитанного показалось очень интересным:

«Сын Томского жителя Ивана Момотова, еще отрок, Ва-

amide, and it was not clear what she really thought.

She began to read the five hundred ninety-ninth page, and then read what was on the six hundredth. Although prerevolutionary spelling disturbed her a little she found the content of the book to be very interesting:

«Vassily, a son of the resident of Tomsk Ivan Momotov, being still a child, suffered from the torment of demons within three months so that he had lost the mind, the memory, and the bodily fortress, was not able to move or hold his limbs and lay completely relaxed. No matter how many doctors called his father to son, none of them helped the patient in his throes, until finally a wonderful assistant – the Saint Nicholas

რაც ხუთას ოთხმოცდამეცხრამ ეტე გვერდზე ეწერა, შემდეგ კი მეექვსასე გვერდზე გადავიდა. მართალია, რევოლუციამდელი ორთოგრაფია ცოტა აბნევდა, წაკითხულის შინაარსი მაინც მეტად საინტერესო ეჩვენა:

„ერთი ტომსკელი კაცის ივან მომოტოვის ვაჟს, ჯერ კიდევ მოზარდ ვასილის სამი თვის მანძილზე ისე სტანჯავდა „ეშმაკეული სატანჯველი“, რომ გონება, ცნობიერება და ჯანის სიმრთელე სრულად დაკარგა. მოძრაობა და სხეულის ნაწილების ფლობა საერთოდ აღარ შეეძლო და ძალაგამოლეული იწვა. რამდენი ექიმი არ მოიწვია მამამ, მაგრამ ავადმყოფის ტანჯვის შემსუბუქება ვერაინ შეძლო, ვიდრე ბოლოს და ბოლოს სხეული სასწაულმოქმედმა დამხმარემ – წმინდა ნიკოლოზმა არ მოინახულა. ერთხელ ეს ყმაწვილი ავადმყოფობისაგან

სილიყ ვ ტეჩენე ტრეხ მესეცეფ ტაკ სტრადალ «ოტ მუჩენყ ბესოვსკოგო», ცხო ლიშილსე ყმა, პამეყი ი ვსეი ტელესნოი კრეპოსტი, ნე ბყლ ვ სოსოყინი ნი დვიგატყსე, ნი ვლადეყ სოვიმი ცლენამი ი ლეჟალ სოვერშენო რასლახლენნყი. სკოლყ ნი პრიყვილ ოტეც ვრეჩეი კ სყნუ, ნი ოდინ იჟ ნიხ ნე პომოგ ბოლნომუ ვ ოტიხ ოგო მუკახ, პოკა, ნაკონეც, ნე პოსეტილ სტრადეყსეგო ცუდესნყი პომოშნიკ – სვყთიტელე ნიკოლაი. ლეჟალ ოდნეჟდყ ოტოტ ოტროკ პოლუჟივოი ოტ ბოლენი, ი ვოტ ევილსე ომუ ნეყავუ მუჟ ბლადეპნყი, ვ არხიერეისკოი ოდეჟდე, ს ბელოი სიყეყსეი ბოროდოი, პოდოშელ კ პოსტელი ბოლნოგო ი სკეჟალ ომუ: «ვსტანყ». – «ნე მოგუ, გოსპოდი მოი, ვსტატყ, ოტვეჩალ ოტროკ, პოტომუ ცხო სოვერშენო ნე იმეო კრეპოსტი ტელესნოი».

visited the sufferer. This lad lay once half-dead from the illness, and here appeared him a splendid man in the bishop dress, with a white shining beard, went to the bedside and told him, «Get up». – «I can not, my God, get up, answered the lad, because I have absolutely no bodily forces». Then the old man took his hand and raised him, saying, «By me, His servant, my Lord Christ orders you to get up of this bed and be healthy. In response to this the young man in full consciousness said: «What gratitude I will repay to You, O Lord, for Your gracious visit me?» The old man said to him: «Now arise, go to the cathedral church and sing thanksgiving to God for your healing, glorified in the Trinity, the Blessed Vir-

ნახევერად მკეღდარი რომ იწევა, აშკარად დაინახა კეთილსახიერი კაცი, მას მღვდელმთავრის სამოსი ეცევა, ოეთრი მანათობელი წვეერი ჰქონდა, სნეულის საწოლთან მივიდა და უთხრა: „ადექი!“ „არ შემოძლია ადგომა, ჩემო ბატონო, იმიტომ, რომ ძალა აღარ შემრჩა.“ მაშინ მოხეცმა მისი ხელი აიღო ხელში სიტყეეებით: „ჩემი, ოავისი მონის მიერ, გიბრძანებს შენ – ჩემი მეუფე ქრისტე, საწოლიდან წამოდგე და გამოჯანმრთელდე!“ უკეე სრულიად გონსმოსულმა ემაწვილმა პასეხად დაიბახა: „ბატონო ჩემო, როგორ გადაგისადლო მადლობა იმისთვის, რომ მოწყალეება მოიღე და ჩემთან მოხევედი?“ მოხეცმა მას უთხრა: „ახლავე ადექი, წადი ეკლესიეში და სამადლობელი პარაკლისი იგელობე სამსახოენებით დიდებული ღვთის წინაშე, ყოველად წმინდა

Тогда старец взял его за руку и поднял, говоря: «Мною, рабом Своим, повелевает тебе Владыка мой Христос встать с этого одра и быть здоровым». В полном уже сознании в ответ на это отрок воскликнул: «Какую благодарность я воздам тебе, господи мой, за такое твое милостивое посещение меня?!» Старец сказал ему: «Сейчас встань, иди в соборную церковь и пой благодарственный молебен за свое исцеление Богу, в Троице славимому, Пресвятой Богородице и Святителю Николаю Чудотворцу, пред его образом, что в соборной церкви, на правой стороне, в приделе его, где обыкновенно стоят воеводы, и попроси священников освятить воду; воды же этой возьми из колодезя, что у рва глу-

gin Mary and the St. Nicholas the Wonderworker, before his icon that is in the cathedral church, on the right side, in the chapel of it, where usually are governors, and ask the priests to consecrate the water; take this water that is near a deep moat. If you fulfill this with the help of Christ you will be completely healthy». Immediately the boy went to his father and told him all about the phenomenon. Having heard his son's story and when he saw that his son was suddenly healthy the father hastened with his son to the church – to perform what the thaumaturge ordered to do, and with joy and praise to the merciful Saint Nicolas he returned home with the lad, perfectly reasonable and healthy».

ღვთისმშობლის წინაშე და წმინდა ნიკოლოზის იმ ხატის წინაშე ეკლესიაში, მარჯვენა მხარეს რომ არის – ეკვედრში, სადაც ვოევოდები დგებიან ხოლმე; თანაც მღვდელს წყლის კურთხევა სთხოვე: წყალი იმ ჭიდან წაიღე, ღრმა თხრილში რომ არის. თუ ამ ყველაფერს იზამ, ქრისტეს მაღლით სწეულებისაგან სრულად განიკურნები.“
 ყმაწვილი მაშინვე მამასთან მივიდა და ხილვა უამბო. შვილი თითქმის გამოჯანმრთელებული რომ ნახა და მისი მონათხრობი მოისმინა, მამა მყის მასთან ერთად წავიდა ტაძარში და სასწაულმოქმედის ყველა ბრძანება შეასრულა.
 ამის შემდეგ კი გახარებული, ღვთის რჩეულის ქება-დიდებათ დაბრუნდა სახლში – სრულიად გონს მოსულ და გამოჯანმრთელებულ ყმასთან ერთად“.

– როგორც ჩანს, ეს ძალიან

бокого. Если все это исполнишь, то благодатию Христовой от болезни совершенно освободишься». Тотчас отрок отправился к отцу и рассказал ему о всем явлении. Услышав обо всем и увидевши сына неожиданно вставшим и почти здоровым, отец немедленно поспешил с сыном в церковь – исполнить все повеленное Чудотворцем, и с радостью и хвалой милостивому Угоднику возвратился домой с отроком, совершенно разумным и здоровым».

– Наверное, это очень важная книга, но у меня сейчас нет сил читать дальше, – сказала она, закончив чтение...

Они с монахиней часто вместе ездили в Иверский монастырь. Семирамида не раз пыталась бросить пить, обращалась и к экстрасенсам, теперь же

– Perhaps this is a very important book, but I have no strength to continue reading, – she said...

They often went together with the nun to the Iberian monastery. Semiramide repeatedly tried to stop drinking; she appealed to psychics, but after all she decided to pray.

Once during the service in the Iberian monastery she closed her eyes and saw that she was on some wasteland. Everything around was white; she said something to someone, begged for all her relatives. Then she opened her eyes – around her there was the service again, all sang, prayed... What had happened in the service, worried the Assyrian, and she decided to tell this to her friend. But that, although he was

მნიშვნელოვანი წიგნია, მაგრამ ახლა მეტის წაკითხვის ძალა აღარ შემწევს. – თქვა ქალმა, როდესაც კითხვა დაამთავრა.

ის და მონაზონი ხშირად ერთად დადიოდნენ ივერიის მონასტერში. სემირამიდას არაერთხელ უცდია სმის მიტოვება, ექსტრასენსსაც კი მიმართა, ახლა კი გადაწყვიტა, ელოცა.

ერთხელ, ივერიის მონასტერში მსახურებას რომ ესწრებოდა, მან თვალები დახუჭა და რომელიღაც უდაბნოში აღმოჩნდა. ის ვიღაცას რაღაცას ელაპარაკებოდა, თავის ახლობლებზე სთხოვდა. შემდეგ თვალები გაახილა, ისევე ჩვეულებრივ მიმდინარეობდა მსახურება, გალობდნენ და ლოცულობდნენ... იმან, რაც მოხდა, შეაშფოთა ასურელი ქალი და გადაწყვიტა, ამის შესახებ თავისი მორწმუნე მეგობრისთვის მოეთხრო. მაგრამ მან, თუმცა სულიერ

решила молиться.

Однажды на службе в Иверском монастыре она закрыла глаза и оказалась на каком-то пустыре. Вокруг было все бело; она что-то кому-то говорила, просила обо всех родных. Потом открыла глаза – вокруг опять служба, все поют, молятся... То, что случилось на службе, беспокоило ассирийку, и она решила рассказать об этом своему верующему другу. Но тот, хотя читал духовную литературу, не знал о том, что такое алкогольные психозы.

– Это Матерь Божия допустила тебя рассказать Ей о том, что гнетет твою душу, – сказал он.

– А как рассказать?

– Если не знаешь молитв, то говори своими словами то, что хочешь сказать, о чем хочешь попросить. Это и есть сер-

reading the spiritual literature, did not know what the alcoholic psychosis was.

– The Mother of God allowed you to tell her that oppressed your soul, – he said.

– How can I tell?

– If you don't know the prayers, then say them with your own words what you want to say, what you want to ask. This is the prayer of the heart. It comes from the heart and not from the mind. If you'll believe that you can get help, then you will certainly get help, but if you don't believe it so it would be better not to begin to beg. By the faith it will be given you...

This was a period when she was drinking or praying... In the daytime she drank coffee with brandy, and at night she sat down on the bed and

ლიტერატურას კითხულობდა, არ იცოდა, თუ რას ნიშნავს ალკოჰოლური ფსიქოზი.

– ეს დედა ღვთისამ დაუშვა, მისთვის მოგეყოლა ის, რაც შენს სულს აწუხებს, – უთხრა მან.

– ეს როგორ – მომეყოლა?!

– თუ ლოცვა არ იცი, შენი სიტყვებით თქვი ის, რისი თქმაც გსურს. ესაა გულისმიერი ლოცვა. ის გულიდან მოდის და არა – გონებიდან. თუ გწამს, რომ დაგეხმარებიან, მაშინ უეჭველად დაგეხმარებიან. ხოლო, თუ არ გწამს, ჯობს, არ ითხოვო. ყველაფერი სარწმუნოებით გვეძლევა...

ეს ის პერიოდი იყო, როდესაც ის ან სვამდა, ან ლოცულობდა... დღისით კონიაკიან ყავას სვამდა, ღამით კი საწოლში ჯდებოდა და თავისი სიტყვებით ელაპარაკებოდა ყველას, ვის შესახებაც მონაზონი

дечная молитва. Она идет от сердца, а не от разума. Если ты будешь верить, что тебе помогут, то тебе обязательно помогут, а если не верить, то лучше и не начинать просить. По вере и дается...

Это был период, в который она или пила, или молилась... Днем пила кофе с коньяком, а ночью садилась на постели и своими словами обращалась ко всем, о ком рассказывали ей монахиня и продавец часов, а потом и к умершим родственникам, чтобы и они ей помогли...

Однажды на рынке Семирамида случайно заметила Карине. Обида на подругу, которая ее предала, тут же пронзила все ее существо. Ассирийка залпом выпила чашку кофе с коньяком, в которой коньяка было в три раза больше, чем кофе, и пронзитель-

appealed in her own words to all of whom the nun told and the seller had told her, and then – to the dead relatives, so that they helped her...

Once at the market Semiramide casually noticed Karine. The resentment against her girlfriend who had betrayed her, immediately shot through her whole being. The Assyrian drank a cup of coffee with brandy at one gulp, in which there was cognac three times more than coffee, and screamed:

– Oh, you, a lying ass with the heart of a rat! How does the land carries you a snake's offspring!

Karine flinched and looked closer and, having recognized her ex-girlfriend, with the pretended courtesy said:

– Semiramde, what is the mat-

და საათების გამყიდველი უყვებოდნენ. შემდეგ კი გარდაცვლილ ნათესავებს მიმართავდა, რომ დახმარებოდნენ მას.

ერთხელ სემირამიდამ შემთხვევით კარინა შენიშნა ბაზარში. წყენამ, რომელსაც მოღალატე დობილისადმი გრძნობდა, სრულად მოიცვა მთელი მისი არსება. ასურელმა ქალმა ერთ ყლუპზე დალია კონიაკიანი ყავა, რომელშიც კონიაკი ყავას სამჯერ აღემატებოდა და გულისგამგმირავად დაიკივლა:

– აი შენ, ვირთხისგულა მატყუარა ვირო, შე გველის წიწილო, მიწა როგორ არ გიზამს პირს?!

კარინა შეკრთა, შეხედა და, როდესაც თავისი ყოფილი დობილი იცნო, ხელოვნური კეთილგანწყობით მიუგო:

– სემირამიდა, ძვირფასო, რა დაგემართა? მე კი ვიფიქრე, აქ რა კატაკნავის-მეთქი!

но закричала:

– Ах ты, лживая ослица с сердцем крысы! Как носит тебя земля, отродье змеи!

Карине вздрогнула, присмотрелась и, узнав свою бывшую подругу, с деланой любезностью сказала:

– Семирамида, что с тобой, дорогая? Я чуть было не подумала, что это какая-то котиха здесь кричит!

– Котиха? Ах ты падаль! Да, выпила я немного кофе с коньяком! – закричала ассирийка, которая выпила в этот день в общей сложности уже почти бутылку коньяка и чашку кофе, но считавшая, что она не пьяница, потому что пьет кофе, в который просто добавляет немного коньяка, чтобы укрепить силы.

– Да, время оказалось жестоко к тебе, – с притворной

ter with you, dear? I almost thought it was some kind of a screaming cat here!

– Cat? Oh, you, carrion! Yes, I have drunk some coffee with brandy! – cried the Assyrian, who had drunk that day almost a total bottle of brandy and a cup of coffee, but she thought that she wasn't a drunkard, because she only added cognac to coffee to strengthen herself.

– Yes, the time turned cruel to you, – said Karine with mock sadness, noting with pleasure to herself that she herself had kept very well.

– I'll be now cruel to you, – said angrily Semiramide, whose eyes were bloodshot.

The Armenian got seriously scared. But here the seller of watches came, he always knew how to

– კატა, არა?! აი, შენ მძორო! ცოტა კონიაკიანი ყავა დაველიე, – დაიყვირა ასურელმა ქალმა, რომელსაც მთელი დღის მანძილზე ერთი ბოთლი კონიაკი და ერთი ფინჯანი ყავა ჰქონდა დალეული, მაგრამ თვლიდა, რომ ჭოთი არ არის, რადგან ყავას სვამს და სიმხნევისთვის მასში ცოტა კონიაკს ურევს.

– ხო, დრო მკაცრად მოგექცა, – მოჩვენებითი მწუხარებით უთხრა კარინამ, გუნებაში თავის თავს შეადარა და სიამოვნებით გაიფიქრა, მე ცუდად არ ვარ შენახულიო.

– სასტიკად ახლა შენ მოგექცევიან! – უპასუხა თვალებში სისხლმოწოლილმა სემირამიდამ.

სომეხი ქალი სერიოზულდ შეშინდა; მაგრამ ამ დროს საათების გამყიდველმა მიუსწრო. მას ყოველთვის შეეძლო სემირამიდას დამშვიდება. სომეხმა ქალმა კი წასვლა მოასწრო.

– რად შემაჩერე?

грустью сказала Карине, с удовольствием отметив про себя, что она-то сохранилась очень даже ничего.

- Сейчас я к тебе окажусь жестокой, - злобно сказала Семирамида, глаза которой налились кровью.

Армянка не на шутку испугалась. Но тут подоспел продавец часов, он всегда умел успокоить ассирийку, и Карине удалось уйти.

- Зачем ты меня остановил? - горько спросила своего друга больная женщина.

- А что изменилось бы, если бы ты что-то плохое ей сейчас сделала? Тебе бы стало легче?

- Наверное, ты прав, - горько сказала несчастная, силы у которой сразу ушли. - Ничего нельзя вернуть, все пропало...

- А вот так нельзя думать! Проси у

calm the Assyrian and Karine escaped.

- Why did you stop me? - asked the sick woman her friend bitterly.

- And what would be changed if you did something bad? Would you feel better?

- You're probably right, - said bitterly the unhappy woman, whose forces pained away immediately.

- Nothing can be brought back, all is lost...

- But we must not think so! Ask God, He will help you!

- Will... - whispered the Assyrian silently. Her eyes closed and she barely whispered: - It is unlikely... I hate her! I damn her!

- But we can not say so! - corrected her friend kindly, but firm.

- You always say - it's impossible, that's

- მწარედ ჩაეკითხა თავის მეგობარს სნეული ქალი.

- და რა შეიცვლებოდა, მისთვის რამე რომ დაგემავეებინა?

უკეთესად გახდებოდი?

- ალბათ, მართალი ხარ, - მწარედ მიუგო უბედურმა, რომელსაც ძალა ერთბაშად გამოსცლოდა, - შეუძლებელია რამის დაბრუნება, ყველაფერი დაიღუპა.

- აი, ასე ფიქრი კი არ შეიძლება! სთხოვე ღმერთს და დაგეხმარება!

- დამეხმარება... - წაიღულულა ქალმა. თვალები დახუჭა და ძლივს გასაგონად ჩაიხურჩულა, - საეჭვოა, რომ დამეხმაროს... ვერ ვიტან ამ ქალს, დაწვევლილი იყოს!..

- არც ამისთანების ლაპარაკი შეიძლება! - კეთილად, მაგრამ მტკიცედ შეუსწორა მეგობარმა.

- შენ ხომ სულ ეს გაკერია პირზე: ეს არ შეიძლება, ის არ შეიძლება... - მწარედ გაიცინა ქალმა, -

Бога, Он поможет тебе!

- Поможет... - беззвучно прошептала ассирийка. Глаза ее закрылись, и она едва слышно прошептала: - Это вряд ли... Ненавижу ее! Будь она проклята!

- А вот так нельзя говорить! - по доброду, но твердо поправил ее друг.

- У тебя что ни возьми - это нельзя, то нельзя, - горько усмехнулась женщина. - Почему?

- Проклятие нечестивого возвращается на его главу, так сказано в Библии!

- Так я нечестивая?! - начала было заводиться торговка, но почему-то на продавца часов злиться у нее не получалось. И уже спокойно сказала: - Ну, нечестивая, а дальше что?

- А дальше то, что ты это проклятие обращаешь на себя и своих детей.

impossible, - smiled the woman bitterly. - Why?

- Curses come home to roost, as the Bible says!

- So, am I wicked? - she started to get angry, but for some reason she couldn't get angry at the seller of watches. And she said calmly: - Well, wicked, and what is then?

- And then you turn this curse on yourself and your children. Don't you want it?

- I'm already cursed... And my poor girls too... And I don't want to talk about boys... You have told me that we can't repay evil for evil. Why?

- The fact is that who does evil, carries his punishment in the very same act. Ceasing to live by the laws of God, he begins to live by the laws of

რატომ?

- უწმინდურის წყველა ისევ მის თავს მოიწვევს, ასეა ბიბლიაში ნათქვამი.

- ესე იგი, მე უწმინდური ვარ?

- თავდაპირველად აღშოთობა დაეცო ქალს, მაგრამ რატომღაც საათების გამყიდველზე გაბრაზება მას არასოდეს გამოსდიოდა. და უკვე მშვიდად თქვა, - კარგი, უწმინდური ვარ, და მერე რა?

- მერე ის, რომ წყველას საკუთარ თავს და შვილებს უბრუნებ. განა ეს გინდა?

- მე ისედაც დაწყველილი ვარ და ჩემი საცოდავი გოგონებიც ასევე... ბიჭებზე კი ლაპარაკიც არ მინდა...

შენ მიაბზობდი, ბოროტებაზე ბოროტებით არ უნდა უპასუხო. რატომ?

- საქმე იმაშია, რომ, ვინც ბოროტებას აკეთებს, უკვე ამ თავისი საქციელით არის დასჯილი. როდესაც საღვთო კანონებით შეწყვეტს ცხოვრებას კაცი,

Это тебе нужно?

– Я и так уже проклятая... И бедные мои девочки тоже... А про мальчиков и говорить не хочу... Ты рассказывал, что нельзя воздавать злом за зло. Почему?

– Дело в том, что тот, кто совершает зло, несет себе наказание уже в самом этом поступке. Перестав жить по законам Бога, он начинает жить по законам мира зла. А это жестокий и страшный мир, попасть в который – нет ничего хуже. И чем больше совершает зла человек, тем больше страданий и скорбей ему придется перенести самому; владыки мира тьмы проследят, чтобы за все плохое, совершенное им, он полностью расплатился. А тот, кто воздаст злом за зло, и сам начинает жить по законам этого мира. Нужно уметь отдать

the world of evil. And it's a cruel and terrible world to get into that – there's nothing worse. And the more the man commits evil, the more suffering and sorrow he would have to endure himself; the rulers of the world of darkness will make sure that he has paid fully for all bad things committed by him. A person, who pays back evil for evil begins to live by the laws of this world. One must be able to give the court to God...

– In the hope that this person will be punished, so that it wouldn't come to the offended one? – asked the Assyrian slyly.

– God does not punish. He just stops sometimes to protect some!

– Well, – said the woman suddenly calmly. – I imagined that what I would

ის ბოროტების სამყაროს კანონებით იწყებს არსებობას. ეს კი სასტიკი და საშინელი სამყაროა, იქ მოხვედრაზე უარესი არაფერია. და რაც უფრო მეტ ბოროტებას აკეთებს ადამიანი, მით უფრო მეტი მწუხარებისა და ტანჯვის ატანა უწევს თავადაც. წყველიადის სამეფოს მეუფენი თვალყურს ადევნებენ, რომ ყველაფერზე, რაც რამ ცუდი ჩაუდენია, პასუხი აგოს. ხოლო იგი, ვინც ბოროტებაზე ბოროტებით პასუხობს, თავადაც ამ სამყაროს კანონებით იწყებს ცხოვრებას. უნდა შეგეძლოს, რომ სამართალი ღმერთს მიიხდო...

– იმის იმედით, რომ იგი ისე სასტიკად დასჯის, როგორც თავად დანაგრულს ამგვარი რამ ვერც კი მოაფიქრებოდა? – ხერხიანად ჰკითხა ასურელმა ქალმა.

– ღმერთი არავის სჯის. თუმცა ზოგჯერ იგი ზოგიერთის მფარველობას წყვეტს.

– კარგი, – უეცრად მშვიდად

суд Богу...

– В надежде, что Он покарает так, что самому бы обиженному и в голову не пришло? – хитро спросила ассирийка.

– Бог никого не карает. Он просто перестает иногда некоторых защищать!

– Ладно, – вдруг спокойно сказала женщина. – Я представляла, что мне хотелось бы сделать с Карине за то, что она не дала мне тогда соединиться с Тиграном; так если ты говоришь, что ей предстоит нечто худшее этого, то мне ее просто жалко!

И она горько рассмеялась.

...Младшая дочь Семирамиды сумела вырваться из кошмара, в котором жила семья, вышла замуж и уехала к мужу, а старшая так и осталась с матерью, хотя многие к ней сватались. Семирамида не вмешивалась в

like to do with Karine for the fact that she had hindered me to connect with Tigran; so if you say that it will have something worse, I just feel sorry for her!

And she laughed bitterly.

...The youngest daughter of Semiramide managed to escape from the nightmare in which the family lived. She married and moved to her husband, and the elder daughter stayed with her mother, although many courted her. Semiramide did not interfere in her daughter's life. She behaved so not because she didn't take an interest in them, but she was afraid of grievances from their side, if her advices were incorrect. The eldest daughter was so depended on her that it was not necessary to say something

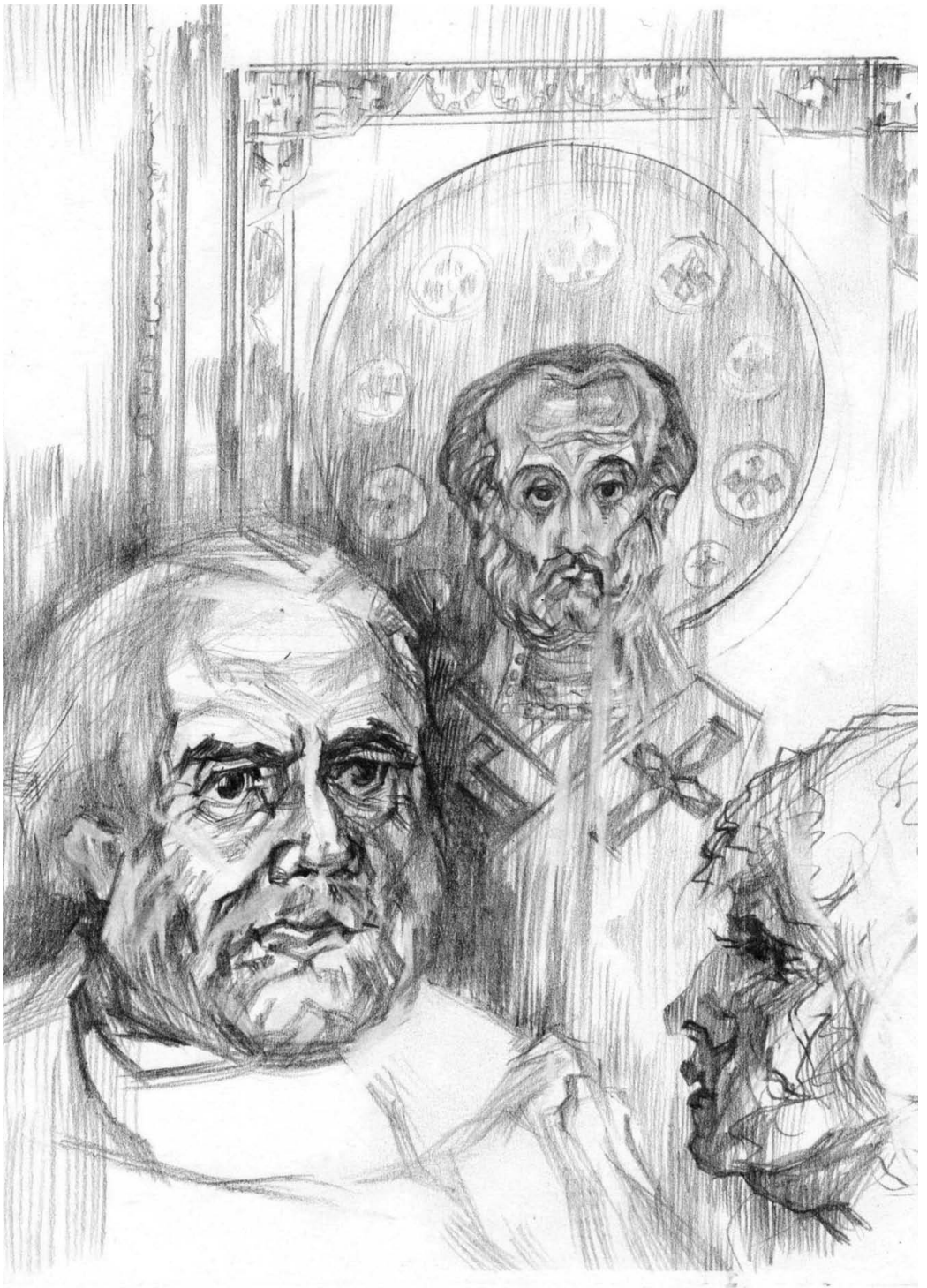
თქვა ქალმა –
წარმოვიდგინე, რისი გაკეთება მიხდოდა კარინასთვის იმის გამო, რომ მან ჩემი და ტიგრანის ერთად ყოფნას შეუშალა ხელი. თუკი, როგორც შენ ამბობ, მას რაღაც ამაზე უფრო უარესი ელის, მაშინ მეცოდება კიდევ.

და მან მწარედ, ხმაძაღლა გაიცინა.

სემირამიდას უმცროსმა ქალიშვილმა შექლო თავი დაეღწია იმ კოშმარისთვის, მისი ოჯახი რომ ცხოვრობდა. იგი გათხოვდა და ქმრთან წავიდა. უფროსი კი, მიუხედავად იმისა, რომ ბევრს მოსწონდა, დედასთან დარჩა. სემირამიდა ქალიშვილების ცხოვრებაში არ ერეოდა. ის ასე იმიტომ კი არ იქცეოდა, რომ მათი ბედი არ აინტერესებდა, არამედ ეშინოდა, რომ შესაძლოა, მისი რჩევები მართებული არ აღმოჩენილიყო და ამით გაენაწყენებინა ისინი. უფროსი ფსიქოლოგიურად იმდენად იყო მასზე

жизнь дочерей. Так она поступала не потому, что ей было не до них, но она боялась обид с их стороны, если ее советы окажутся неверными. Старшая была так психологически зависима от нее, что не было необходимости ей что-то еще говорить, а младшая – настолько независима, что было ясно: что бы ей ни говорили, она поступит по своему. Она любила мать, но воспользовалась первой же возможностью жить отдельно от нее.

Болезнь как надежда

Однажды, когда Семирамида шла из монастыря после вечерней службы, увидела в небе трех мужчин с бородами. Они были такими большими, что женщина со страху отвела глаза, а когда по-

else, and the youngest was so independent that it was clear whatever she would be spoken she will act her own way. She loved her mother, but took the first opportunity to live apart from her.

Illness as hope

Once, when Semiramide was returning from the monastery after the evening service she saw in the sky three men with beards. They were so big that the woman looked away out of fear, and when she looked again, they

დამოკიდებული, რომ რჩევები არც სჭირდებოდა; უმცროსი კი – იმდენად დამოუკიდებელი, რომ ცხადად ჩანდა, რაც უნდა გერჩია, ის მაინც თავისას იზამდა. მას დედა უყვარდა, მაგრამ პირველივე შესაძლებლობა გამოიყენა, რომ მასთან არ ეცხოვრა.

ავადმყოფობა – როგორც იმედი

ერთხელ, როდესაც სემირამიდა მწუხრის მსახურების შემდეგ მონასტრიდან ბრუნდებოდა, ცაში სამი წვერიანი კაცი დაინახა. ისინი იმდენად დიდები იყვნენ, რომ ქალმა შიშით მოარიდა თვალი. ხელახლა რომ შეხედა, უკვე

смотрела опять, их уже не было.

Иногда ей удавалось долго не пить. Первый день всегда был очень тяжелым. Она не могла встать, ее выворачивало наизнанку, сердце стучало как сумасшедшее, простреливало под плечом, голова разрывалась, в глазах плавали темные круги, все тело трясло, а руки – так, что невозможно было удержать даже чашку с водой... К ночи приходил страх, а вместе с ним и бессонница. Иногда она слышала какие-то звуки, перед глазами возникали образы, но все это было таким расплывчатым, что женщина не обращала на этом внимания. Единственным желанием было дожить поскорее до утра – уйти из этого дома туда, где люди, да,

were gone.

Sometimes she could not drink for a long time. The first day was always very difficult. She could not stand up, she turned sick, the heart was beating like crazy, it swept under the shoulder, her head torn, in her eyes swam dark circles, the whole body was shaking and hands – so that it was impossible even to hold a cup of water... At night fear came and along with it insomnia. Sometimes she heard some sounds, before the eyes appeared images, but it was so vague that the woman did not pay attention to this. She had only one desire to live as soon as possible until the morning, to leave this house and go where there were people, to the market where there were a lot of people... And Semi-

ადარ ჩანდნენ.

ზოგჯერ იგი დიდი ხნის განმავლობაში ახერხებდა თავის შეკავებას და არ სვამდა. პირველი დღე ყოველთვის ძალიან მძიმე იყო ხოლმე. ადგომა არ შეეძლო; გული ეროდა; გული შემღილივით უცემდა; ბეჭებში ჩხვლეტდა; თავი უსკდებოდა; თვალებში კი მუქი წრეები უტრიალებდა; მთელი სხეული ისე უკანკალებდა, რომ წყლის ფინჯნის დაჭერაც კი არ შეეძლო... ღამდამობით შიში ეწვეოდა ხოლმე, მასთან ერთად კი – უძილობა. ზოგჯერ უცნაური ხმები ესმოდა, თვალთა წინაშე კი რაღაცები ეხატებოდა... თუმცა, ეს ყველაფერი იმდენად ბუნდოვანი იყო, რომ ქალი ყურადღებას არ აქცევდა.

ერთადერთი რამ სურდა ხოლმე – რამენაირად დილაზე მიეღწია, ამ სახლიდან იქ წასულიყო, სადაც ხალხი იყო: ბაზარში!.. სწორედ იქ ეგულებოდა ბევრი ხალხი. და იმაზე გაცილებით ადრე, ვიდრე ამას

на рынок, где людей много... И намного раньше, чем этого требовали интересы торговли, Семирамида шла на рынок, в течение дня ей удавалось немного отвлекаться, и к вечеру она с трудом приходила в себя. Через неделю ей казалось, что вот теперь можно и никогда не пить; в ее голове появлялись фантазии, как же она заживет, если выпивки в ее жизни больше не будет. Но потом, обычно не позднее, чем еще через неделю, приходила мысль, что рюмку-то можно, и все начиналось по новой...

Однажды Семирамида не пила больше двух недель. Она пришла с рынка, села на диван – и вдруг перестала понимать, что происходит вокруг.

Вардия что-то

ramide went to the market much earlier than this the interests of trade required; during the day she could digress a little, and in the evening it was difficult to her to recover. A week later, she felt that she could never drink; in her head appeared fantasies how she'd live, if there was the booze in her life no more. But then, usually a week later, came the idea that it was possible to drink one glass, and it all began again...

Once Semiramide did not drink more than two weeks. She came from the market, sat on the sofa – and suddenly ceased to understand what was happening around.

Vardia was telling something to her granddaughter, television was showing some program and in her head men's

ვაჭრობის ინტერესები მოითხოვდა, სემირამიდა მიდიოდა ბაზარში; მთელი დღის განმავლობაში ის რამდენადმე მაინც ასერხებდა ყურადღების გადატანას. საღამოს კი გონს ძლივს მოდიოდა. ერთი კვირს შემდეგ უკვე ეჩვენებოდა, რომ შეეძლო, უკვე აღარასოდეს დაეღია. გონებაში ათასგვარი ოცნება ერეოდა, თუ რანაირად იცხოვრებდა, თუკი აღარასოდეს დაღევედა. მაგრამ შემდეგ, ჩვეულებრივ, არაუგვიანეს ერთი კვირისა, იფიქრებდა, რომ ერთი სირჩა შეიძლება... და ყველაფერი ხელახლა იწყებოდა...

ერთხელ ისე მოხდა, რომ სემირამიდას ორ კვირაზე მეტ ხანს არ დაუღევია. ის ბაზრიდან მივიდა შინ, დივანზე ჩამოჯდა და უეცრად დაავიწყდა, თუ ირგვლივ რა ხდებოდა.

ვარდია შეილიშვილს ელაპარაკებოდა, ტელევიზორში

говорила внучке, телевизор показывал какую-то программу, а в голове ее пел мужской хор. Она подумала, что у нее белая горячка. Пели без музыки и одно и то же: «Господи, помоги ей!» – и так с полшестого вечера до полуночи.

На рынке Семирамида подошла к продавцу часов, которого называла теперь своим братом, и рассказала о том, что с ней произошло.

– Что это было?

– Я привезу тебе сейчас одну книгу, – задумчиво сказал он.

В книге было написано, что такое случается иногда на могилах святых, но дается услышать и простым людям. С алкоголем видения ассирийки ее друг не увязывал. Он познакомил ее еще с бабушкой из деревни, которая привозила

choir was singing. She thought that she had burning fever. The choir was singing without music and the same: «Lord, help her!» – And so from half six pm till midnight.

Semiramide came to the market to the seller of the watches, whom she now called her brother and told him about what had happened to her.

– What was that?

– I'll bring you now one book, – he said thoughtfully.

In the book there was written, that that sometimes happened on the graves of the saints, but it was given to hear to simple people. Her friend didn't connect the visions of the Assyrian with alcohol. He even introduced her to a grandmother from the village, which brought to the market milk. When the old

რალაც პროგრამა გადიოდა; მის თავში კი მამაკაცთა გუნდი გალობდა. ქალმა იფიქრა, ცხელება მაქვსო; გალობდნენ ერთსა და იმავეს – მუსიკის გარეშე: „უფალო, დაეხმარე მას...“ და ასე ექვსის ნახევრიდან – შუალამემდე.

ბაზარში

სემირამიდა საათების გამყიდველთან მივიდა, რომელსაც ახლა თავის ძმას ეძახდა და მას უამბო, რაც მოხდა.

– ეს რა იყო?

– ახლა ერთ

წიგნს მოგიტან, – დაფიქრებით უთხრა

კაცმა. წიგნში ეწერა, რომ მსგავსი რამ ზოგჯერ

ემართებოდა ხოლმე ბევრ წმინდანს.

თუმცა ხდებოდა,

რომ ამისთანა

რამე უბრალო

ადამიანებსაც

შეემთხვეოდა.

ასურელი ქალის

ხილვას მისი

მეგობარი ალკოჰოლს

ვერ უკავშირებდა.

მან სემირამიდას

ერთი ბებოც

გააცნო, რომელსაც

სოფლიდან რძე

ჩამოჰქონდა ხოლმე

на рынок молоко. Когда эта старушка была в паломнической поездке, то, проходя мимо двух монастырей, слышала хор мужчин, а другие паломники ничего не слышали.

Ассирийка немного успокоилась, но вечером в это же время опять услышала мужской хор. Через пару часов к нему прибавился женский, а затем и детский. Все они пели какую-то песню. Что-то о Матери Божией, но слов Семирамида не могла разобрать, ей показалось, что это что-то хвалебное. Потом мужской хор перестал петь, затем женский, а детский все пел, но слушать его мешал саксофон. Женщина пыталась его «убрать», но от этого усилилась головная боль, появилось ощущение, что

lady was on a pilgrimage trip, by passing two monasteries, she heard a choir of men, but other pilgrims did not hear anything.

The Assyrian calmed down a bit, but in the evening at the same time again she heard a choir of men. After a couple of hours it was added by the female one, and then by the children one. All of them sang a song. Something about the Mother of God, but Semiramide could not understand the text, she thought it was something laudatory. Then the choir of men stopped singing, then the female one, the children choir was still singing, but a saxophone prevented to hear it. The woman tried to «remove» it, but this increased her headache, she had a feeling that the top of the head was burn-

ბაზარში გასაყიდად. თურმე ერთხელ, როდესაც ეს მოხუცი მოლოცველებთან ერთად მოგზაურობდა, ერთ-ერთ მონასტერთან გაველისას მამაკაცთა გუნდის გალობა მოესმა მაშინ, როცა სხვას არავის არაფერი გაუგონია.

ასურელი ქალი ცოტა არ იყოს, დამშვიდდა. მაგრამ საღამოს კვლავ მოისმინა მამაკაცთა გუნდის გალობა. ორიოდე საათის შემდეგ ამ ხმას ბავშვების, შემდეგ კი ქალების ხმებიც მიუერთდა. ისინი რაღაც სიმღერას გალობდნენ, რაღაცას – ღვთისმშობელზე, თუმცა სემირამიდას სიტყვების გარჩევა არ შეეძლო. მას ეჩვენებოდა, რომ ეს სიმღერა თუ გალობა სადიდებელი იყო. შემდეგ მამაკაცთა გუნდმა შეწყვიტა გალობა, შეწყდა ქალების ხმებიც. მხოლოდ ბავშვებიღა გალობდნენ, მაგრამ მოსმენას საქსაფონის ხმა უშლიდა. ქალი ცდილობდა, მოეშორებინა ეს ხმა,

горел и поднялся верх головы. И тут пришла мысль, что нужно прочесть молитву «Отче наш». А Семирамида и знала лишь два слова из нее – «Отче наш». До двенадцати оставался еще час; за этот час она прочитала молитву, которую раньше не знала, будто кто-то ей подсказывал. С последними словами молитвы саксофон замолчал, дети пели прекрасно, и несчастная больная уснула. Проснувшись, она знала «Отче наш» наизусть.

На следующий день она рассказала обо всем своему верующему другу.

– Не понимаю, почему ты это до сих пор слышишь... – удивился он.

– Может быть, кому-то еще это рассказать?

– Что ты! Никто

ing. And then the idea came that one should read the prayer «Our Father». But Semiramide knew only two words of it – «Our Father». It was an hour till twelve still; during this hour she read the prayer that she had never known before, if someone prompted her. With the last words of prayer the saxophone stopped, the children sang beautifully and the poor woman felt asleep. Having waked up, she knew «Our Father» by heart.

The next day she told about all to her friend.

– I don't understand why you still hear it... – he asked.

– Maybe I must tell about it someone else?

– What! No one will believe this because they themselves did not hear. And they'll announce

მაგრამ ეს უფრო ატკიებდა თავს; ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, თითქოს იწვოდა და თავს ზემოთ მაღლდებოდა. და აქ აზრად მოუვიდა, რომ „მამაო ჩვენო“ წაეკითხა. სემირამიდამ ამ ლოცვის მხოლოდ ორი სიტყვა: „მამაო ჩვენო“ იცოდა. თორმეტამდე კიდევ ერთი საათი იყო დარჩენილი. ამ ერთი საათის განმავლობაში იგი კითხულობდა ლოცვას, რომელიც ადრე არ იცოდა, თითქოს ვიღაც კარნახობდა. ლოცვის ბოლო სიტყვებზე საქსაფონი გაჩუმდა. ბავშვები ძალიან ღამაზად გალობდნენ. და საბრალო სნეულს ჩაეძინა. გამოღვიძებულმა „მამაო ჩვენო“ ზეპირად იცოდა. მეორე დღეს მან ყველაფერი მორწმუნე მეგობარს უამბო. – არ მესმის, დღემდე რატომ გესმის ეს ყველაფერი?! – გაუკვიდა მას. – იქნებ ვინმე სხვასაც ვუამბო? – რას ამბობ?! არავინ დაგიჯერებს,

не поверит, потому что сами такого не слышали. А тебя, чего доброго, обявят сумасшедшей!

Она рассказала ему и про книгу о Святителе Николае, которую ей предложила прочитать монахиня.

– Это великий святой! – серьезно сказал ей продавец часов. – Молись ему, он тебе поможет.

И он достал из кармана самодельную тетрадь в поллиста, которую, как оказалось, всегда носил с собой. В ней были от руки переписаны акафист Святителю Николаю и его житие. Он начал читать житие, написанное еще в десятом веке Симеоном Метафрастом: «Вследствие своих природных дарований и остроты ума в краткое время Николай превзошел большин-

you crazy!

She told him about the book about the Saint Nicholas, which the nun offered to read.

– This is a great Saint! – told the seller of watches her seriously. – Pray for him, he'll help you.

And he pulled out his homemade book in half-sheet, which he always carried with himself. There was an Akathist to St. Nicholas and his life, transcribed by hand. He began to read the life, written in the tenth century by Simeon Metaphrastes: «Because of his natural talents and mental abilities Nicholas mastered the most of Sciences in a short time; he despised all possible fuss and shunned unworthy gatherings and conversations, evaded to be involved in a conversation with

იმიტომ, რომ თვითონ მსგავსი რამ არასოდეს დამართვიათ. შენ კი რას მოიგებ? გიჟად გამოგაცხადებენ.

ქალმა მეგობარს უამბო ასევე წიგნზეც – წმინდა ნიკოლოზის შესახებ, მონაზონმა რომ მისცა წასაკითხად.

– ის დიდი

წმინდანია, – სერიოზულად უთხრა საათების გამყიდველმა – მას სთხოვე, ის დაგეხმარება.

მან ჯიბიდან ამოიღო პატარა რვეული, რომელიც, როგორც აღმოჩნდა, გამუდმებით თან დაჰქონდა. ამ რვეულში ხელით ჰქონდა გადაწერილი წმინდა ნიკოლოზის ცხოვრება და დაუჯდომელი. მან დაიწყო წმინდანის ცხოვრების კითხვა, ნაწარმოები ჯერ კიდევ მეთუ საუკუნეში სიმეონ მეტაფრასის მიერაა შედგენილი: „ბუნებითი გონიერებისა და მახვილი ჭკუის შედეგად ნიკოლოზი მეცნიერებათა დიდ ნაწილს დაეუფლა.

ство наук; всяческую же суету презирал и сторонился недостойных соборищ и бесед, уклонялся вступать в разговор с женщинами и даже не смотрел на них, заботясь лишь об истинно разумном. Он протился с мирскими делами и все время проводил в домах Божиих, приуготовляя себя к тому, чтобы стать достойным домом Господним. Так как святой много потрудился для ведения Святого писания и разумения божественных догматов, был украшен множеством добрых качеств и неукоснительно соблюдал подобающую иереям неукоризненность жизни, а также и потому, что нрав у него и до того, как он стал стар, был спокойный и рассудительный, его решили удостоить пресвитерского

the women and didn't even look at them, caring only about the truly reasonable. He bade farewell to worldly affairs and spent all his time in the homes of the God, preparing himself to become worthy of the house of the Lord. As the Saint worked hard to keep the Scriptures and to understand divine dogmas, as he was decorated with many good qualities and observed a blameless life, befitting to the Priests, and also because he was calm and reasonable long before he became old, it was decided to honor him a priestly dignity. Thanks to the care of his uncle, who replaced him the father, the Primate of the Church in Miry consecrated him to a bishop; so he, God-given to the parents, in their prayer, returned to the God.

ყოველგვარი ამოება სძულდა და უწესო შეკრებებსა და საუბრებს ერიდებოდა. ქალებთან ლაპარაკზე უარს ამბობდა და არც კი უმზერდა მათ. მხოლოდ ჭეშმარიტ გონიერებაზე ზრუნავდა. ის გამოეთხოვა საერო საქმეებს და მთელ დროს ღვთის სახლში ატარებდა; იმისთვის ემზადებოდა, რომ თავად გამხდარიყო ჭეშმარიტი სახლი უფლისა. წმინდანი დიდად ირჯებოდა წმინდა წერილის შესაცნობად და საღვთო დოგმატების შესამეცნებლად, უამრავი კეთილი თვისებით იყო შემკული, უწიკვლოდ იცავდა მღვდელთათვის განკუთვნილ უმანკო ცხოვრებას. ამიტომ და კიდევ იმიტომაც, რომ იგი მშვიდი და გონიერი ზნის იყო, გადაწყვიტეს, რომ მისთვის სამღვდელო ხარისხი მიეჭებინათ. ბიძის მზრუნველობით, რომელიც მამას უცვლიდა, ეკლესიის მაშინდელმა წინამძღვარმა ქალაქ მირონში მღვდლად

сана. Попечением дяди, заменявшего ему отца, тогдашний предстоятель церкви в Мирах рукополагает его во пресвитеры; так, Богом дарованный родителям, по их молитве он возвращается Богу. А этот архиерей Мир, удостоенный божественного духа, видя, что душа юноши цветет добродетелями, предрек грядущее преизобилие у него благодати, сказав, что он будет благим утешителем печалющихся, добрым пастырем душ, подателем спасения тем, кто в опасности, и призовет заблудших на нивы благочестия».

– Мне тяжело это слушать, – перебила его женщина. – И монахиню я слушать не смогла... Давай это отложим на потом.

Но «потом» на-

And this archbishop Mir, conferred a divine spirit, saw, that the soul of the boy bloomed virtues, predicted him a future abounding grace and said, that he would be a boon comforter of those who sadden, a good shepherd of the souls, a giver of salvation to those who were in danger, and would call erring people on the fields of piety».

– It is hard to me to listen to this – interrupted him the woman. – And I couldn't to listen to the nun... Let's wait.

But this came not so soon. The day was as usual. But in the evening the Assyrian singing sounded in the head of Semiramide. The Assyrian musical instruments were playing and probably the ancient Assyrians were singing.. She began

დაასხა ხელი. ასე რომ, სიყრმიდანვე მშობელთაგან ღვთისთვის განკუთვნილი, მათივე ღოცვით, ღმერთს დაუბრუნდა. სულიწმიდისაგან განბრძნობილმა მირონ ქალაქის მღვდელმთავარმა კი, როდესაც ნახა, რომ ყმაწვილის სული სათნოებებით ჰყვაოდა, მას მომავლში მადლის სიუხვე უწინასწარმეტყველა; თქვა, რომ იგი იქნებოდა მწუხარეთა სახიერი ნუგემისმცემელი, სულთა კეთილი მწყემსი, საფრთხეში ჩაცვენილთა მშველელი და რომ იგი შეცდომილებს ღვთისმოსაობის იალაღზე გაიყვანდა.“

– მიმიძმს ამის მოსმენა, – შეაწყვეტინა მას ქალმა. – ვერც მონაზვნის მოსმენა შეეძელი... მოდი, ეს სხვა დროისთვის გადავდოთ.

„სხვა დრო“ კი მალე არ დადგა. დღემ ჩვეულებრივად გაიარა, საღამოს კი სემირამიდას თავში ასურული გალობა

ступило не скоро. День прошел как обычно. Но вечером в голове Семирамиды звучало уже ассирийское пение. Играли ассирийские музыкальные инструменты, а пели, наверное, древние ассирийцы. Она начала петь с ними так, как будто знала все, что они поют, наизусть... При этом язык, на котором пели, был ей незнаком. Дома никого не было, Семирамида даже танцевала, была такой счастливой... Она думала: «Вот мама придет, и я спою ей один куплет, а она переведет, если сможет». Но когда мама и дочь, наконец, пришли, все слова из ее головы пропали.

Изматывающая духота того лета усугубляла внутренние страдания женщины; ей хотелось убе-

singing with them as if she knew everything that they were singing by heart... But the language, in which they sang, was to her unfamiliar. No one was home, Semiramide even danced, she was so happy... She thought: «Here my mother will come, and I'll sing her one verse, and she will translate, if she can». But when the mother and her daughter finally came, all the words disappeared from her head.

The exhausting summer aggravated the internal sufferings of the woman; she wanted to run away from herself. If she could get out of her skin and run away somewhere she'd do it immediately.

She wondered, what those visions, that had visited her, meant. At the market she asked an el-

გაისმოდა. ასურულ ხალხურ საკრავებზე უკრავდნენ, სიმღერით კი ძველი ასურელები მღეროდნენ. ქალი ისე აჰყვა მათ სიმღერაში, თითქოს ზეპირად იცოდა ყველაფერი, რასაც ისინი მღეროდნენ... ამასთან ენა, რომელზედაც მღეროდნენ, მან არ იცოდა. სახლში არავინ იყო. სემირამიდა ცეკვავდა კიდევ ისეთი ბედნიერი იყო... იგი ფიქრობდა: „აი, დედა მოვა და ერთ სტროფს ვუმღერებ, ის კი, თუ შეძლებს, გადამითარგმნის.“ მაგრამ, როდესაც ბოლოს და ბოლოს დედა და ქალიშვილი მოვიდნენ, მისი თავიდან ყველა სიტყვა გამქრალიყო.

იმ დროის დამთრგუნველი შესუთულობა აორმაგებდა ქალის სულიერ ტანჯვას. მას საკუთარი თავიდან გაქცევა სურდა. კანიდან ამოხტომა და სადმე გადახვეწა რომ შესძლებოდა, იზამდა კიდევ ამას.

ქალიან აინტერესებდა, თუ რას ნიშნავდა მისი

жать от самой себя. Если бы она могла вылезти из своей кожи и куда-то убежать – тут же сделала бы это.

Ее очень занимало, что же значат видения, которые ее посетили. На рынке она спросила у пожилой ассирийки, как в старину молились их соотечественники, и та сказала, что с песнями и танцами. С этого времени она могла не пить вообще, независимо от того, хотелось ей этого или нет.

На дне

После того, как Семирамида услышала пение древних ассирийцев, она решила, что у нее все будет хорошо, и взялась за решение их с матерью жилищного вопроса. Она обратилась к властям, чтобы те признали

derly Assyrian, how did their compatriots pray in the days of old, and she said with songs and dances. Since that time she could not drink at all, regardless of whether she would it like or not.

At the bottom

After Semiramide had heard singing of the ancient Assyrians, she decided that she'd be fine, and began to make up their dwelling problem. She appealed to the authorities to recognize their basement as a legal dwelling.

When Vardia

ხილვები. ბაზარში მოხუც ასურელ ქალს ჰკითხა, თუ როგორ ლოცულობდნენ ძველად მათი თანამემამულეები. და მან მიუგო, რომ – სიმღერითა და ცეკვით. ამ დროისათვის მას შეეძლო, საერთოდ არ დაეღია, იმისდამოუხედავად, სურდა თუ არა დალევა.

ფსკერზე

მას შემდეგ, რაც სემირამიდამ ძველი ასურელების სიმღერა მოისმინა, მან გადაწყვიტა, ყველაფერი კარგად იქნებაო და თავისი და დედამისის საცხოვრებლის ამბის მოგვარებას შეუდგა. მან ხელისუფლებას მიმართა, რომ სარდაფი კანონიერ

подвал их законным жилищем.

Когда Вардия узнала об этом, то очень ругала дочь:

– Зачем ты лезешь в то, в чем не смыслишь! Где мы теперь будем жить? – кричала она.

– Все будет хорошо! – уверенно отвечала Семирамида.

Но права оказалась мать: их действительно попросили освободить подвал. Одна знакомая посоветовала Семирамиде идти сторожем в садоводческое товарищество в тридцати километрах от Ростова-на-Дону. Она устроилась неофициально, потому что прописки не было. Платили ей вместо двух тысяч восемьсот рублей, но женщины и этому были рады. Жили они в холод-

learned about it, she scolded her daughter:

– Why do you meddle in what you do not understand? Where are we going to live now? – she cried.

– Everything will be fine! – replied Semiramide confidently.

But the mother was right: they really were asked to vacate the basement. One friend advised Semiramide to work as a keeper at Gardener's Association thirty kilometers from Rostov-on-Don. She worked informally, because she hadn't the registration. She was paid eight hundred rubles instead of two thousand, but the women were pleased. They lived in a cold iron van, because they were afraid, they took for the protection dogs, which were treated as family. Vardia went to the market to sell, because otherwise

საცხოვრებლად დაეკანონებინათ მათთვის.

როდესაც ვარდიამ

ეს ამბავი გაიგო, ეჩხუბა ქალიშვილს:

– რად მიძვრები იქ, რაზედაც

წარმოდგენაც კი არ გაქვს? ახლა სადღა

ვიცხოვრებთ? – უყვიროდა იგი.

– ყველაფერი კარგად იქნება.

– არწმუნებდა სემირამიდა.

მაგრამ მართალი დედა აღმოჩნდა: მათ მართლაც მოსთხოვეს სარდაფის დაცლა.

ერთმა ნაცნობმა სემირამიდას

შესთავაზა, რომ

ღონის როსტოვიდან ოცდაათი კილომეტრის

დაშორებით მეზაღეობის

ამხანაგობის დარაჯად წასულიყო. ის იქ

არაოფიციალურად მოეწყო, რადგანაც

ჩაწერილი არსად იყო. ორი ათასის

ნაცვლად რვაას მანეთს უხდიდნენ,

მაგრამ ქალებს ესეც უხაროდათ. ისინი ცივ

რკინის ფურგონში ცხოვრობდნენ;

ემინოდათ და თავის დასაცავად გაიჩინეს

ном железном фургоне, было страшно, поэтому для охраны они завели собак, к которым относились как к родным. Вардия ездила на рынок торговать, потому что иначе они умерли бы с голода. Сама Семирамида боялась ездить на рынок, чтобы снова не начать пить, попав в привычную обстановку. Жили так плохо, что им помогали бомжи.

Один раз Вардгес пришел к ним – ни в чем не обвинял, но все сокрушенно вздыхал и укоризненно качал головой, как бы говоря: вот до чего дожили! А через какое-то время он умер. Как оказалось, последние годы он жил у своего отца. Младшая дочь отвезла Семирамиду на похороны. Когда

they would die from hunger. Semiramide herself was afraid to go to the market, she had an apprehension to start drinking again in the usual environment. They lived so poorly that the homeless people helped them.

Once Vartkes came to them, he didn't accuse of noth-

ბაღლები, რომლებსაც ოჯახის წევრებივით ექცეოდნენ. ვარდია ბაზარში დადიოდა სავაჭროდ, რადგან სხვაგვარად შიმშილით დაიხოცებოდნენ. თავად სემირამიდას კი ბაზარში სიარულის ეშინოდა, რომ იქ ჩვეულ ატმოსფეროში მოხვედრის შემდეგ კვლავ სმა არ დაეწყო. იმდენად ცუდად ცხოვრობდნენ, რომ უსახლკაროებიც კი

они приехали, гроб стоял уже в автобусе. Краем глаза потерявшая сына мать увидела сестру и ее подруг.

На мгновение она увидела своего сына улыбающимся... Нужно было залезть в автобус. Каждый шаг ей давался с большим трудом. Семирамида попросила дочь войти в автобус и тянуть ее за руку, а сама, встав на колени, забралась в него. Дочь тихо плакала. Мать посмотрела на того, кто лежал в гробу. Это был опухший человек, не похожий на ее сына. Но вдруг на мгновение вместо него она опять увидела сына – таким, каким он жил в ее сердце.

Выбравшись из автобуса, ассирийка с раздражением посмотрела на сестру:

ing, but sadly sighed and shook his head reproachfully, as if he said what they had now! And after some time he died. As it turned out, the last few years he had lived with his father. The youngest daughter drove Semiramide to the funeral. When they arrived, the coffin was already in the bus. The mother, who lost her son, saw with a corner of her eye the sister and her friends.

At the moment she saw her son smiling... She had to get into the bus. She overcame every step with great difficulty. Semiramide asked her daughter to get into the bus and to pull her by hand, and she knelt, crawled into it. The daughter cried softly. The mother looked at the man who was lying in the coffin. It was a swollen man who didn't look like her son. But suddenly

მათ ეხმარებოდნენ.

ერთხელ მათთან ვარდგესი მივიდა. მას არაფერში დაუდანაშაულებია ისინი. მხოლოდ ოხრავდა და ნიშნისმოგებით აქნევდა თავს. თითქოს ამბობდა: აი, რას მოესწარიოთ. როგორც აღმოჩნდა, იგი ბოლო წლებში მამასთან ცხოვრობდა.

მცირე ხნის შემდეგ კი ვარდგესი მოკვდა.

უმცროსმა ქალიშვილმა სემირამიდა დაკრძალვაზე წაიყვანა. როდესაც ისინი მივიდნენ, კუბო უკვე ავტობუსში აეტანათ. სემირამიდამ თავის დასა და მის მეგობრებს მოჰკრა თვალი.

უეცრად, ერთი წამით მას შვილის გაღიმებული სახე წარმოუდგა... ავტობუსში უნდოდა ახტომა. მიდიოდა და ყოველი ნაბიჯის გადადგმა უფრო და უფრო უჭირდა. სემირამიდამ ქალიშვილს სთხოვა, ავტობუსში ადი და ხელი მომაშველეო.

«Вот, показывает перед подругами добрую тетю, причитает!» Сама она сидела молча. Она ведь не плакала даже тогда, когда носила в кармане крошечного мёртвого сына, зачатого от единственного мужчины, которого любила. Из-за каких-то глупых условностей ребёнка не дали нормально родиться и жить... Ее мысли прервал племянник, который подошел и попросил уйти, а то «его мама нервничает».

Семирамида увидела боль в глазах своей дочери, которой было горько от того, что так поступают с ее матерью. «Вместе с сыном у меня умерли и родственники», – только и сказала ассирийка. Они сели в такси и уе-

she saw instead of him her son again so as he lived in her heart.

Getting out of the bus, Assyrian angrily looked at her sister: «She tried to show a good aunt to her friends, laments!» Semiramide was sitting silently. She did not cry, even when she had carried her tiny dead son in her pocket, who was conceived from the only man she loved. Because of some stupid conventions her child couldn't be born and live normally... Her thoughts were interrupted by a nephew, who came up and asked her to leave because «his mother was nervous».

Semiramide saw the pain in the eyes of her daughter, to whom it was bitterly of what how they related to her mother. «Together with my son died my relatives»

თავად მუხლზე დადგა, ქალიშვილი ჩუმად ტიროდა. ქალმა დახედა იმას, ვინც კუბოში იწვა. ეს დასიებული ადამიანი მის ვაჟს არ ჰგავდა. მაგრამ წამიერად მის ნაცვლად სემირამიდამ დაინახა თავისი შვილი ისეთი, როგორც გამუდმებით ცხოვრობდა მის გულში.

ავტობუსიდან ჩამოსვლის შემდეგ მან დას შეხედა: „აი, მეგობრების წინაშე კეთილ დეიდად აჩვენებს თავს!“ თვითონ კი ჩუმად იჯდა. მას ხომ მაშინაც არ უტირია, როდესაც ჯიბით დაჰქონდა მკვდარი შვილის პაწაწინა სხეული, იმ ერთადერთი მამაკაცისგან რომ ჩაესახა, ვინც ნამდვილად უყვარდა. რაღაც სულელური პირობითობების გამო ბავშვს ნორმალურად დაბადება და სიცოცხლე არ დააცალეს. ფიქრები დისშვილის მოსვლამ შეაწყვეტინა, რომელმაც სთხოვა წასულიყო, „თორემ

хали. После этого ноги у нее отказали, она могла сделать лишь несколько шагов. Через год пришлось покинуть и сады. Младшая дочь перезаняла денег, а старшая нашла маленький домик без документов в заброшенной деревне, куда можно было переселиться. Жить там было сложнее всего.

Зима в том году была нестерпимо холодна. Стужа заставляла думать о приближении конца. С едой было тяжело. Собаки, которые не только мясного не видели, но и хлеба никогда не ели досыта, вскоре умерли от истощения. Семирамида поняла, что на очереди они сами. А тут еще Вардия поехала за пенсией в Ростов-на-Дону, и у нее про-

– said only the Assyrian. They took a taxi and left. After that, her legs refused, she could do only a few steps. A year later they had to leave the gardens. The youngest daughter found some money and the elder daughter found a small house without documents in an abandoned village, where they could move. The life there was the hardest.

Winter that year was unbearably cold. Frost forced to think about the approaching end. There was hard with food. The dogs that didn't see not only meat, but they had never bread enough to eat, died of exhaustion soon. Semiramide realized that they'd be the next. And then Vardia went for a pension to Rostov-on-Don, and lost her memory. She had been absent for eight days. The daughter

დედა ნერვიულობსო.“

სემირამიდამ ტკივილი შენიშნა თავისი ქალიშვილს თვალებში, რომელსაც სიმწრით ავსებდა ის, რომ მის დედას ასე ეპყრობოდნენ. „შვილთან ერთად ნათესავებიც დამეხოცნენ.“ – მხოლოდ ესღა თქვა ასურელმა ქალმა. ამის შემდეგ მას ფეხებმა უმტყუნეს და მხოლოდ რამდენიმე ნაბიჯის გადადგმაღა შეძლო.

ერთი წლის შემდეგ ბაღების დატოვებაც მოუხდათ. უმცროსმა ქალიშვილმა ფული მისცა, უფროსმა კი ერთ მიტოვებულ სოფელში უსაბუთოდ იშოვა პატარა ქოხი, რომელშიც გადასვლა შეიძლებოდა. იქ ცხოვრება ყველაზე უარესი იყო.

ამ წელიწადს ზამთარი განსაკუთრებით მძიმე დაიჭირა. ყინვა სიკვდილის მოახლოებაზე აფიქრებდა. ძაღლები, რომლებიც არათუ ხორცს ვერ ხედავდნენ თვალთ, პურის

пала память. Ее не было восемь дней. Дочь уже не надеялась ее увидеть, когда она появилась во дворе. Ноги её опухли, и она не могла вспомнить, где была эти дни.

didn't hope to see her again, but at last she appeared in the yard. Her feet were swollen, and she could not remember where she was these days.

ნატეხსაც კი ვერსად პოულობდნენ, მალე შიმშილისაგან დაიხოცნენ. სემირამიდა მიხვდა, რომ უკვე მათი ჯერი დადგა. ახლა ვარდია წავიდა ღონის როსტოვში პენსიის ასაღებად და მოულოდნელად მეხსიერება დაკარგა. იგი რვა დღის განმავლობაში არ გამოჩენილა. ქალიშვილს მისი ნახვის იმედიც კი აღარ ჰქონდა, როდესაც იგი კარს მოადგა. ფეხები დასიებოდა და ვერ იხსენებდა, სად გაატარა ეს დღეები.

Помощь Святителя Николая

Иногда один старичок помогал им едой. Он посоветовал молиться Святителю Николаю, который помогает всем, кто погибает. Откуда этот старичок взялся? Вроде бы не местный. А приходил

Help of the St. Nicholas

One old man sometimes helped them with food. He advised to pray to St. Nicholas, who helped everyone who was perishing. Where did this old man come from? He seemed to be not local. And he always came exactly

წმინდა ნიკოლოზის დახმარება

ზოგჯერ ერთი მოხუცებული საჭმლით ეხმარებოდა მათ. მან ურჩია, ელოცა წმინდა ნიკოლოზის მიმართ, რადგან იგი ყველას ეხმარება, ვინც დაღუპვის პირასააო. საიდან მოვიდა ეს მოხუცი? თითქოს ადგილობრივი

всегда ровно тогда, когда женщины начинали думать, что все кончено.

– Ты проси Святого Николая, он поможет тебе! – каждый раз говорил он Семирамиде. А та больше ничего и не могла, как только молиться. Она была согласна и умереть – такова была ее усталость. Женщина попросила своего нового знакомого рассказать ей о святом, просить о помощи которого он им велел.

– Он очень строгий, но в то же время и такой добрый, – задумчиво сказал старичок. – Однажды он был на Вселенском Соборе в городе Никее, в то время Церкви предстояло ответить Арию, учившему, что во Христе воплотился не Бог. Арий был человеком необычайной учености и так красно-

when the women began to think it was the end.

– Ask the St. Nicholas, he will help you! – he said to Semiramide every time. And she couldn't do nothing else except to pray. She was ready to die – so was her fatigue. The woman asked his new friend to tell her about the Saint for whose help he had told them to ask.

– He was very strict, but at the same time he was kind, – said the old man thoughtfully. – Once he was on the Ecumenical Council in Nicaea; the Church had to answer to Arius who taught that not God was incarnated in Christ. Arius was a man of great knowledge and he was so eloquent that all believed him. There was convened the Ecumenical Council with

არ არის. არადა, ზუსტად მაშინ მოდის, როდესაც ქალები იმაზე იწყებენ ფიქრს, რომ ყველაფერი დამთავრდა.

– შენ წმინდა ნიკოლოზს სთხოვე და ის დაგეხმარება! – ყოველ ჯერზე ეუბნებოდა ის სემირამიდას. მას კი ლოცვის გარდა სხვა არც არაფერი შეეძლო. ისე დაიღალა, სიკვდილზეც კი თანახმა იყო. ქალმა თავის ახალ ნაცნობს სთხოვა, მოეყოლა იმ წმინდანზე, რომლისადმი ლოცვაც თავად ურჩია.

– ის ძალიან მკაცრია, მაგრამ ამავე დროს, ძალიან კეთილი, – ფიქრიანად უთხრა მოხუცმა, – ერთხელ ის ქალაქ ნიკეაში მსოფლიო საეკლესიო კრებას ესწრებოდა. იმ დროს ეკლესიას პასუხი უნდა გაეცა არიოზისტოვის, რომელიც ამტკიცებდა, რომ ქრისტეს სახით ღმერთი არ განხორციელებულა. არიოზი იმდენად განსწავლული მჭერმეტყველი კაცი იყო, რომ მას ყველა უჯერებდა. მის მიერ

речив, что все ему верили; для разбора созданного им учения при поддержке первого христианского императора Рима был созван первый в истории Церкви Вселенский Собор, на который приехали триста восемнадцать епископов, и все они не могли найти слов, чтобы доказать, что арианство – это лжеучение. Не нашел слов и Святитель Николай, ударивший еретика...

– Это он поэтому святой? – скептически спросила Семирамида. – У меня первый муж, чуть что, сразу всех по морде бил, а святости в нем не было ни на грош...

– Не поэтому, конечно, – засмеялся старичок. – Вот видишь, и я как следует не могу тебе ничего объяснить... Тогда он уже был епископом, а епископ, если кого

the support of the first Christian emperor of Rome – the first Council in the history of the Church, to which three hundred eighteen bishops came to examine the doctrine of Arianism. They all couldn't find the words to prove that Arianism was a false teaching. The St. Nicholas also didn't find the words and he hit the heretic...

– That's why he is so holy? – asked Semiramide skeptically. – My first husband had a habit to beat right in the face, but there was holiness not a penny in him...

– Not so, of course, – the old man laughed. – You see, and I also can't explain anything to you... Then he was a bishop, and the bishop, if he hits anyone, is deprived of his holy order, and the order was for St. Nicholas the most

ჩამოყალიბებული სწავლების განსახილველად – რომის პირველი ქრისტიანი იმპერატორის მხარდაჭერით – ისტორიაში პირველი საეკლესიო კრება მოიწვიეს, ამ კრებას სამას თვრამეტი ეპისკოპოსი ესწრებოდა. მათ – ყველამ ერთად – ვერ შეძლეს იმის დამტკიცება, რომ არიანელობა ცრუსწავლება იყო. ვერც წმინდა ნიკოლოზმა მონახა სიტყვები და ერეტიკოსს გაარტყა. – და ის ამიტომაც წმინდანი? – სეპტიკურად ჰკითხა სემირამიდას, – ჩემი პირველი ქმარი, ვინც ცოტას აწყენინებდა, ყველას სიფათში ურტყამდა, მაგრამ წმინდანი ნამდილად არ ყოფილა. – ცხადია, ამიტომ არა, – გაიცინა მოხუცმა. – აი, ხომ ხედავ, როგორც საჭიროა, ისე ვერ ვახერხებ შენთვის ყველაფერის ახსნას... ის მაშინ უკვე ეპისკოპოსი იყო. თუ ვინმეს

ударит, то его за это лишают священного сана. А для Святителя Николая сан был дороже всего! Твоему-то бывшему мужу, если он кого ударит, что за это было?

- Да ничего ему не было никогда!
- засмеялась асси-

important! And your-ex-husband, if he hit anyone, what was to him for that?

- It was nothing to him for that! - laughed the Assyrian, whom even life with a pickpocket and a bully seemed something funny, compared with

დაარტყამდა, ამისთვის სამღვდელო ხარისხს ჩამოართმევდნენ. წმინდა ნიკოლოზს კი სამღვდელო ხარისხი ყველაფერს ერჩია. შენი ყოფილი ქმარი კი, თუ ვინეს დაარტყამდა, ამით განა რას დაკარგავდა?

- ამის გამო მას არასოდეს არაფერი დაუკარგავს, - გაიცინა ასურელმა ქალმა, რომელსაც ამუამინდელ მღვდომარეობსათან შედარებით თვით ჯიბის ქურდთან და ჩხუბისთავთან ცხოვრებაც კი გართობად ეჩვენებოდა. - მართალია, მასთან ცოტა ხანს ვიცხოვრე. აი, იმას კი, ვინც მიყვარდა, მხოლოდ იმის გამო, რომ ვიღაცას გაართყა...

ვიღაცამ ყელში წაუჭირა და ლაპრაკი აღარ აცალა. სიტყვების მაგიერ ხრიალი აღმოხდა და უეცრად ქალი აქვითინდა. თუმცა ადრე ცრემლი არასოდეს წამოსვლია. თითქოს გუმინ იყო ტიგრანის ბეგრდით, რომელთან განშორებამაც

рийка, которой по сравнению с ее нынешним положением даже жизнь с карманником и драчуном показалась чем-то забавным. – Правда, мало я с ним прожила. А вот любимого моего за то, что он кого-то стукнул...

Ком в ее горле не дал говорить – вместо слов вырывалось клокотание, и вдруг женщина зарыдала, хотя раньше слез у нее не было. Как будто вчера она была рядом с Тиграном, разлука с которым сломала им жизнь... «Дело не в его драке, а в том, что я разрешила убить нашего с ним ребенка!» – резко одернула себя Семирамида. Жизнь могла бы быть совсем иной, – подумалось ей, – и не бомжихой, а принцессой она была бы с тем, кто любил ее и кого любило и сейчас ее сердце до такой

her current position. – However, I've lived with him very little. But my favorite man was so punished only for what that he had hit someone...

A lump in her throat did not let her speak – instead of the words broke out a bubbling, and suddenly the woman sobbed, though she had no tears earlier... As if she was yesterday with Tigran, the separation from him had broken their lives... «It's not because of his fight, but that I let kill our child!» – corrected Semiramide herself abruptly. Her life could be quite different – she thought – and not a homeless life, she could be a princess with whom, who loved her and whom her heart loved so much that the sick old woman suddenly became beautiful, remembering him. And

ცხოვრება დაუმსხვრია მათ... „საქმე ჩხუბში არ არის, არამედ იმაში, რომ მე ჩვენი შვილის მოკვლა დავანებე მათ!“ – მკვეთრად შეაჩერა საკუთარი თავი სემირამიდამ. შეიძლება, ცხოვრება სრულიად სხვაგვარი მქონოდაო, – ფიქრობდა იგი, – და არა უსახლკაროსი; პრინცესასავით იცხოვრებდა მასთან, ვისაც უყვარდა და ვინც თავადაც უყვარდა იმდენად, რომ მის ერთ გასხენებაზე ეს ავადმყოფი დედაბერი უცებ გაღამაზდა. მოხუცი კი თითქოს ყველაფერს ხედავდა, რაც მის სულში ხდებოდა.

– ვხედავ, რომ გამიგე, – უთხრა მან, – მაშინ წმინდა ნიკოლოზს კრებამ იმის გამო ჩამოართვა ხარისხი, რომ ცხოვრებაში ერთხელ დაარტყა ადამიანს, და დაარტყა იმისთვის, რომ ის ადამიანი თავისი მჭერმეტყველებით ამსხვრევდა ადამიანთა სულებს.

– და რით იყო ასე ცუდი მისი სწავლება?

степени, что от одного воспоминания о нем больная старуха вдруг стала красивой. А старичок как будто видел все, что происходило в ее душе.

– Смотрю, ты меня поняла, – сказал он. – Так вот, Свяителя Николая тогда Собор лишил сана за то, что он всего лишь раз в своей жизни ударил человека – за то, что тот ломал людские души своим красноречием...

– А чем уж так плохо было его учение? – спросила ассирийка, мало понимавшая в тонкостях богословия.

– Как тебе объяснить... – задумался ее собеседник. – Христианство – это религия, которая учит тому, чего по всем законам человеческой логики не может быть: что Сам Бог для того, чтобы спасти людей, во Христе со-

the old man seemed to see everything that was happening in her mind.

– I see you understand me, – he said. – So, the Council deprived the St. Nicholas of his order, because he hit a man only once in his life, – for the fact that he broke souls with his eloquence...

– And what was really so bad in his teaching? – asked the Assyrian, who didn't understand the intricacies of theology.

– How do I explain it to you? – thought her companion. – The Christianity is a religion that teaches that in compliance with the laws of human logic can't be, that God Himself in order to save the people united in Christ with human nature. Aria, who thought logically, supposed that it would be cor-

– ჰკითხა ასურელმა ქალმა, რომელსაც ღვთისმეტყველების ნიუანსებისა ბევრი არაფერი გაეგებოდა.

– როგორ აგისხნა?.. – დაფიქრდა თანამოსაუბრე. – ქრისტიანობა – ეს ის რელიგიაა, რომელიც იმას ასწავლის, რაც არცერთი ადამიანური კანონით არ შეიძლება ნამდვილი იყოს: რომ თავად ღმერთი – იმისთვის, რომ ადამიანები გადაერჩინა – ქრისტეში ადამიანურ ბუნებას შეუერთდა. ლოგიკურად მოაზროვნე არიოხს კი ეჩვენებოდა, რომ გაცილებით რეალური იქნება, თუ ვიფიქრებთ, რომ ქრისტეს სახით განხორციელდა ერთ-ერთი სული, უდიდესი – მაგრამ შექმნილი. აი, წმინდა ნიკოლოზი კი გულისთ გრძნობდა იმას, რასაც ეკლესია გალობს ერთ-ერთ საგალობელში: „არა შეუამღვომელი, არამედ თვით უფალი განხორციელებულ ი...“ მაგრამ მან ისეთი სიტყვები ვერ მოძებნა, რომ მისი დროის ყველაზე განსწავლული

единился с человеческой природой. Мыслившему логично Арию казалось, что намного правильнее будет верить в то, что во Христе воплотился лишь один из высших духов, великий, но сотворенный. А Святитель Николай сердцем чувствовал то, что Церковь поет в одном из песнопений: «не Ходатай, не Ангел, но Сам Господь воплотился»... Но не было у него слов, чтобы опровергнуть ученийшего богослова его времени, вот и нанес он пощечину...

– Получается, что от бессилия? – вздохнула женщина.

– От человеческой немощи, в которой совершается сила Божия. Его поступок был так необычен, что привлек внимание всех отцов Собора; они начали еще тщательнее искать

rect to believe that only one of the highest spirits was incarnated in Christ, great, but created one. St. Nicholas's heart felt that what the Church was singing in one of the songs: «Not an Advocate, not an Angel, but the Lord Himself was incarnated»... But he had no words to refute the most learned theologian of that time, that's why he struck a slap...

– From his inability? – sighed the woman.

– From the human weakness, in which the power of God is accomplished. His action was so unusual that it attracted the attention of all the Fathers of the Council; they began to look more thoroughly objections to the heretic and found them. And many of them had a vision from the Lord, after which the St.

ღვთისმეტყველის აზრი უარყო და ამიტომაც უთავაზა მას...

– გამოდის, რომ უძღურების გამო? – ამოიოხრა ქალმა.

– ადამიანური უძღურების გამო, რომელიც ღვთის ძალას გამოაჩენს!.. მისი საქციელი იმდენად უზვეულო იყო, რომ კრების ყველა მამის ყურადღება მიიპყრო. მათ ერეტიკოსის სწავლების წინააღმდეგ პასუხების ძებნა დაიწყეს და იპოვეს კიდევ ისინი. ბევრ მათგანს კი გამოცხადებით ეუწყა ჭეშმარიტება. ამის შემდეგ მათ წმინდა ნიკოლოზი გაამართლეს და სამღვდელმთავრო ხარისხში აღადგინეს.

– ჩემი ხილვებიც უფლისგან იყო? – შემთხვევა გამოიყენა და ჰკითხა ასურელმა ქალმა მოხუცს, რომელმაც ამდენი რამ იცოდა. უამბო მას, რაც მოხდა და ისიც, რაც ამას უძღოდა წინ.

– ოღონდაც მოდი, ნუ გეწყინება, მაგრამ ამას

возражения еретику и нашли их. А многим из них были видения от Господа, после которых Святитель Николай был оправдан и восстановлен в своем архиерействе.

– А у меня были видения от Господа? – воспользовалась возможностью узнать мнение такого знающего человека ассирийка и рассказала о том, что видела, и что этому предшествовало.

– Давай только без обид, но это называется делирий, – улыбнулся старичок. – Думаю, что тебе тогда не повредил бы галоперидол. Но Бог и зло обращает ко благу; выводы ты из всех этих вещей сделала верные, раз перестала пить...

– То есть это не духовные видения? – обиженно спросила Семирамида.

– Давай разберем-

Nicholas was acquitted and restored to his archbishopric.

– And had I visions from the Lord? – took the Assyrian the opportunity to learn the opinion of such a knowledgeable person and talked about what she had saw and what had it preceded.

– Don't be angry with me, but it is called delirium, – smiled the old man. – I think it didn't hurt you haloperidol. But God turns even evil to good; you have done the right conclusions, having stopped to drink...

– Is that not a spiritual vision? – asked Semiramide resentfully...

– Let see, what does it mean –“spiritual”? – laughed her companion. – There is a world around us that we do not see, and it is a great blessing for us, because

დელირია ეწოდება. – გაიღიმა მოხუცმა – ვფიქრობ, რომ მაშინ გალოპერიდოლი არ გაწყენდა. მაგრამ ღმერთი ბოროტებასაც სასიკეთოდ მოაქცევს ხოლმე. ამ ყველაფრიდან სწორი დასკვნები გამოგიტანია, რაკილა სმა მიატოვე.

– ანუ, ეს სულიერი ხილვა არ იყო? – ჰკითხა განაწყენებულმა სემირამიდამ.

– მოდი, გავერკვეთ, რას ნიშნავს სულიერი... – ხმამაღლა გაიცინა თანამოსაუბრემ, – ჩვენ გვერდით არსებობს სამყარო, რომელსაც ვერ ვხედავთ. და ეს უდიდესი სიკეთეა ჩვენთვის, რადგანაც დასნეულებული ადამიანისთვის სახიფათოა სულების სამყაროს დანახვა. ცვლილებები, რომელსაც ადამიანები საკუთარ სხეულში ნარკოტიკის, ალკოჰოლის, შიმშილის და სხვა ამდაგვარი რამეებით აღწევენ, მათ საშუალებას აძლევს, სულიერი სამყაროს ფრაგმენტები

ся, что значит духовные, – засмеялся ее собеседник. – Есть мир рядом с нами, который мы не видим, и это большое благо для нас, потому что человек в поврежденном его состоянии не может без опасности для себя видеть мир духов. Изменения, которые люди производят в своем теле наркотиками, алкоголем, голодом, чем-то еще могут дать им возможность видеть какие-то фрагменты духовного мира, но, как правило, темной его части. Это разрушительно для человека, который имеет грубые грехи; у него может развиться хроническое психическое заболевание. И вообще не нужно искать мистических видений. Разве хоть один раз в Священном Писании говорится, что тот, кто их не имеет, несовершенство

people in a damaged condition can't see the world of spirit without danger to themselves. Changes, that people make in their bodies with the drugs, alcohol, hunger, something else can give them the opportunity to see some fragments of the spiritual world, but as a rule, it is a dark part of it. It is devastating for the person who has gross sins; a chronic mental illness can appear. And there is no need to look for mystical visions. Is it once in Scripture said at least that who does not have them, is imperfect? It says that something quite different is the true value of a human: love for God and neighbor, purity of heart.

He often spoke to them so. He talked about three daughters of a decent, but not a particularly

დაინახონ, ოღონდაც, როგორც წესი – მისი ბნელი ნაწილი. ეს კი სრულიად დამანგრეველია უხეში ცოდვების მქონე ადამიანისთვის. მას შეიძლება ქრონიკული, ფსიქიკური დაავადებები განუვითარდეს. და საერთოდაც, არ გჭირდება მისტიკური ხილვების ძებნა. განა წმინდა წერილში ერთხელ მაინც არის ნათქვამი, რომ ვისაც ხილვები არ აქვს, სრულყოფილი ვერ იქნებაო? იქ წერია, რომ ადამიანისთვის ჭეშმარიტ ღირებულებას სულ სხვა რამ წარმოადგენს: ღვთისა და მოყვასის სიყვარული, გულის სიწმინდე...

იგი არასოდეს დალაპარაკებია ასე. უამბო ასევე ერთი, ცუდი არა, მაგრამ მორალურად არცთუ მდგრადი ადამიანის სამი ქალიშვილის შესახებ. ეს კაცი რომ გაკოტრდა, იმაზე ფიქრობდა, როგორ მოეწყო შეიღებები სადმე, ვინმეს სამეურვეოდ (ანდა – უფრო უარეს

нен? Там написано, что совсем другое представляет подлинную ценность для человека: любовь к Богу и ближним, чистота сердца.

Он не раз так с ними говорил. Рассказывал и про трех дочерей одного неплохого, но не особо морально устойчивого человека, который после того, как разорился, начал думать, как бы ему пристроить их куда-нибудь содержанками, если не похуже... И как Святитель Николай ночью тайно постучал в окно его дома и бросил туда сверток с золотыми монетами. Непутевый отец распорядился ими правильно, выдав замуж старшую дочь, и архиепископ бросил ему через какое-то время второй, устроивший судьбу средней девушки, а затем и третий, который

mentally stable person, who after he ruined himself, began to think how he could arrange them somewhere as concubines, if not worse... And how the Saint Nicholas knocked at the window of his house secretly at night and threw a bundle of gold coins. The unlucky father used it in a correct way: he married off his eldest daughter, and Archbishop threw him the second one in a short time, this arranged the fate of his next girl, and then the third one, that helped the younger daughter...

- The fairy tale - a knock at the window three times and unexpected gift that changes the life in an unrelieved gloom to sunlight! - said Semiramide thoughtfully. - But it's just a fairy tale, can't it be in our

მდგომარეობაში)... როგორ მიუკაკუნა მას კარზე ღამით წმინდა ნიკოლოზმა და ოქროს ფულით სავსე ქისა შეუგდო. გზააბნეულმა მამამ ეს ფული სწორად გამოიყენა: უფროსი ქალიშვილი გაათხოვა. შემდეგ მთავარეპისკოპოსმა მას მეორე ქისა გადაუგდო, რომლითაც შუათანა ქალიშვილის ბედის მოწყობა შეძლო; ბოლოს კი მესამე, რომელიც ნაბოლარას მოახმარა.

- ჯადოსნური ზღაპარია - სამჯერ ფანჯარაზე დაკაკუნება და მოულოდნელი საჩუქარი, ცხოვრებას გაუვალი წყვდიადიდან მზის სხივად რომ გადააქცევს!.. - თქვა ჩაფიქრებულმა სემირამიდამ. - მაგრამ ეს ხომ მხოლოდ ზღაპარია?! განა ჩვენს ჩვეულებრივ ცხოვრებაში ასე ხდება ხოლმე?

- ხდება... - დარწმუნებით უთხრა მას მოხუცმა.

მან იმ უსამართლოდ მისჯილი წარჩინებულის

помог младшей...

– Волшебная сказка – стук в окно три раза и неожиданный подарок, меняющий жизнь из беспросветного мрака к солнечному свету! – задумчиво сказала Семирамида. – Но это лишь сказка, разве так бывает в нашей обычной жизни?

– Бывает, – уверенно ответил ей старичок.

Он рассказал ей и про невинно осужденных вельмож, которых Святитель спас от незаслуженной казни. Они были свидетелями того, как Святитель Николай выхватил меч из рук палача, не дав казнить трех оклеветанных горожан, чья невиновность потом была доказана. Этих сановных людей поразило тогда не только бесстрашие архиерея, остановившего казнь, но и то, как

everyday life?

– Sometimes, – replied the old man confidently.

He told her about the nobles, who were condemned innocently, whom the Saint rescued from an undeserved execution. They witnessed how the St. Nicholas drew the sword from the hands of the executioner, not allowing the execution of three libeled citizens whose innocence was proven later. These high-ranking people struck not only the fearless bishop, who had stopped the execution, but how close to the heart he took their misfortune, and the most surprising – he acted with such power that it was impossible to disobey him.

After some time these nobles needed help themselves: the capital's mayor slan-

ამბავიც მოუყვა, რომელიც წმინდა მღვდელმთავარმა დაუმსახურებელი სასჯელისაგან იხსნა. ყველა გახდა იმის მოწმე, როგორ გამოართვა წმინდა ნიკოლოზმა მახვილი ხელიდან ჯვალათს და ნება არ მისცა, დაესაჯათ სამი მოქალაქე, რომელთაც ცილს სწამებდნენ და რომელთა უდანაშაულობა შემდეგ დამტკიცდა კიდევ. ამ ჩინოსან ადამიანებს მაშინ მარტო მღვდელმთავრის უშიშრობა კი არ აოცებდათ და ამის გამო კი არ აუქმებდნენ სასჯელს, არამედ ისიც, თუ რამდენად ახლოს მიჰქონდა მას გულთან სხვების ტკივილი და – რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია – ის ისეთი ძალაუფლებით მოქმედებდა, რომ მასთან შეწინააღმდეგება სრულიად შეუძლებელი ჩანდა. ვარკვეული დროის შემდეგ დახმარება თავად ამ წარჩინებულებს დასჭირდათ:

близко к сердцу он принял чужую беду и – самое удивительное – он действовал с такой властью, что не послушаться его было невозможно.

Через какое-то время помощь понадобилась уже этим вельможам: столичный мэр оклеветал их перед императором, выдвинув тяжкое обвинение в государственной измене, наказанием за которое была смерть. Несчастные в темнице вспомнили тогда Святителя Николая. «Если бы он был здесь, то и нас спас бы, как тогда горожан!» – подумали они. И хотя святой был далеко от них, невинно заключенные обратились к нему с горячей мольбой, веря, что он услышит их, невзирая на расстояние.

И Святитель Ни-

dered them before the emperor, he put forward them a serious charge in treason, for which death was a punishment. The unlucky prisoners remembered the St. Nicholas. «If he was here he would save us as those citizens» – they thought. And though the Saint was far from them, the innocent prisoners approached him with the earnest prayer, believing that he would hear them, no matter the distance.

And the St. Nicholas really heard them. He appeared in a dream to the emperor and the mayor; it was a new hearing of the case, as a result the officials were not only justified, but also restored to all the rights.

He told also about the perishing people at sea and many other things. The As-

ქალაქის მერმა ისინი იმპერატორის წინაშე დაასმინა და სახელმწიფოს ღალატი დასწამა, რასაც სიკვდილით დასჯა უნდა მოჰყოლოდა. უბედურებმა მაშინ გაიხსენეს დილეგში წმინდა ნიკოლოზი. „აქ რომ ყოფილიყო, ჩვენც ისევე გადაგვარჩენდა, როგორც მაშინ ის ადამიანები გადაარჩინაო“, გაიფიქრეს მათ. და, მიუხედავად იმისა, რომ წმინდა მღვდელმთავარი შორს იყო, უდანაშაულოდ შეპყრობილებმა მას მხურვალე ლოცვით მიმართეს. სწამდათ, რომ მანიძლის მიუხედავად, ის გაიგონებდა მათ თხოვნას.

და წმინდა ნიკოლოზმა ჭეშმარიტად გაიგონა მათი თხოვნა. ის სიზმრად გამოეცხადა იმპერატორსა და მერს. საქმე ხელახლა განიხილეს, რის შედეგადაც წარჩინებულები არა მხოლოდ გაამართლეს, არამედ ძველ ხარისხში აღადგინეს

колай действительно их слышал. Он явился во сне императору и мэру; было новое разбирательство дела, в результате которого сановников не только оправдали, но и восстановили во всех правах.

Рассказывал и о погибавших на море и много всего другого. Ассирийке стало казаться, что Святитель Николай – самый родной из всех, кто у нее есть; особенно впечатлило ее, что, как ей казалось, в том, как он пострадал, защищая веру на Вселенском Соборе, есть что-то схожее с тем, как пострадал Тигран... Что Тигран был всего лишь драчуном, ей было не внушить: она точно знала, что он самый лучший из всех людей, когда-либо живших на свете... Она постоянно молилась Святителю,

syrian began to think that Saint Nicholas was the dearest of all whom she had; she was especially impressed by that fact that there was something similar to the sufferings of Tigran, as she thought, how the St. Nicholas had suffered, defending the faith at the Ecumenical Council... It was impossible to inspire her that Tigran was just a bully; she knew that he was the best of all people who had ever lived in the world... She always prayed to St. Nicholas affectionately, calling him as «Nicholushka». Semiramide thought that he wouldn't be angry with the old sick Assyrian, living in anticipation of death, because of it. She remembered a passage from a book, which her friend, the nun, had given to her; it

კიდევ.

უყვებოდა ასევე ზღვაში დასალუპავად განწირულ ადამიანებზე და სხვა მრავალ რამეზე. ასურელ ქალს ეჩვენებოდა, რომ წმინდა ნიკოლოზი ყველაზე ახლობელი იყო მისთვის ამ ქვეყანაზე. განსაკუთრებით შთამბეჭდავი მისთვის ის იყო, რომ საეკლესიო კრებაზე წმინდა ნიკოლოზის დასჯას – რწმენის გამო რაღაცნაირად ტიგრანის დასჯას ამსგავსებდა... ტიგრანი რომ ერთი ჩვეულებრივი ჩხუბისთავი იყო, ამას არც კი უშვებდა. მან დანამდილებით იცოდა, რომ ის იყო საუკეთესო ყველა იმ ადამიანს შორის, ვისაც კი ამქვეყნად უცხოვრია ოდესმე... ის გამუდმებით ევედრებოდა წმინდა მღვდელმთავარს და სიყვარულით „ნიკალაშკას“ ეძახდა მას. სემირამიდა ფიქრობდა, რომ ამ თავისუფალი მიმართვისთვის იგი არ გაუბრაზდებოდა მოხუც ასურელ

ласково обращаясь к нему «Николушка». Семирамида думала, что не будет он из-за этой вольности сердиться на старую больную ассирийку, живущую в ожидании смерти. Вспомнила давно прочитанный отрывок из книги, которую дала ей в недавнем еще, но уже стертом новыми скорбями прошлом ее подруга монахиня, и отрывок древнего жития, которое читал продавец часов... И ей почему-то стало казаться, что Святитель обязательно сотворит чудо и в ее жизни, похожее на одно из тех, о которых рассказывал ей старичок...

Порой она часами сидела перед небольшой бумажной иконкой (сил стоять не было: ноги не слушались), беседуя с изображенным на ней святым чудот-

was recently, but already new sorrows rub off the past and a fragment of the ancient lives that the seller of watches had read to her... And for some reason it seemed to her that the Saint necessarily would create a miracle in her life too, like one the old man had told her.

She sometimes was sitting for hours in front of a small paper icon (she couldn't stand: her legs didn't obey), talking with the holy Wonder-worker, imaged on it, as with the closest friend, sharing with him the sorrows of her life:

«...Once my favorite man came to me when I was not married yet. It appeared that it was a trial for a fight, and he was condemned to six months in a jail. Then he was released,

ქალს, სიკვდილის მოლოდინში რომ ცხოვრობდა. იგონებდა დიდი ხნის წინ წაკითხულ ნაწიკვებს წიგნიდან, რომელიც მისცა მას ოდესღაც თავისმა დობილმა მონაზონმა. ეს დრო არც ისე დიდი ხნის წინ იყო, მაგრამ მომდევნო ტკივილსა და მწუხარებას გაეფერმკრთალებინა ის. ასევე ახსენდებოდა ნაწიკვები უძველესი „ცხოვრებიდან“, საათების გამყიდველმა რომ წაკითხა... და ქალს რატომღაც ეჩვენებოდა, რომ წმინდა მღვდელმთავარი აუცილებლად მოახდენდა სასწაულს მის ცხოვრებაში – ერთ-ერთ იმდაგვარ სასწაულს, მოხუცი რომ უამბობდა.

ზოგჯერ იგი საათობით იჯდა ქალაღდის პატარა ხატის წინ (დგომის ძალა არ ჰქონდა: ფეხები არ ემორჩილებოდა), მასზე წმინდა მღვდელმთავრის გამოსახულებას ელაპარაკებოდა, როგორც ყველაზე

ворцем, как с самым близким человеком, делясь с ним горестями жизни:

«... Мой любимый приходил, когда я еще не выходила замуж. Оказывается, у него был суд за драку, и ему дали шесть месяцев тюрьмы. Он освободился, пришел и, увидев мою подругу-армянку, попросил ее позвать меня. Но она его обманула, позавидовав мне, и сказала, чтобы он меня не беспокоил: я люблю другого. Она хотела остаться с ним, но он ушел. И это лучшая моя подруга! Зависть – это страшно...»

Другой сердечной болью был умерший сын. «Когда сестра принесла письмо от мамы, я поцеловала сына, отдала из рук в руки сестре (она ждала в коридоре). Что заставило меня совершить такой по-

he came and saw my girlfriend, the Armenian, asked her to call me. But she deceived him, envying me, and said that he had not to bother me because I loved another. She wanted to stay with him, but he was gone. And this was my best friend! Envy – it's dreadfully...»

Another her heartache was the dead son. «When my sister brought a letter from my mother, I kissed my son, gave him to my sister (she was waiting in the corridor). What made me commit such an act: being sober to give the son to another woman with my own hands, even to the own sister? I can't explain it. If I knew I was losing my son forever...» She complained to her friends: «One thing I realized that if you are more fortunate

ახლობელ ადამიანს და ცხოვრების სიმწარეს უზიარებდა:

„ჩემი შეყვარებული მაშინ მოსულა, როცა ჯერ კიდევ არ ვიყავი გათხოვილი, აღმოჩნდა, რომ ჩხუბისთვის გაასამართლეს, ექვსი თვე ციხე მისცეს. რომ გამოვიდა, მოვიდა და ჩემი სომეხი დობილი დახვდა. ჩემზე სთხოვა, დაუძახეო. მან კი მოატყუა. ჩემი შემურდა და ჩემზე უთხრა, მეტად აღარ შეაწუხოო. ვითომ სხვა მიყვარდა. ამ გოგოს მასთან დარჩენა უნდოდა. მაგრამ ის წავიდა. ის ხომ ჩემი საუკეთესო დობილი იყო?! საშინელებაა შური!“

მეორე გულისტკივილი გარდაცვლილი ვაჟი იყო. „როდესაც ჩემმა დამ დედაჩემის წერილი მომიტანა, ვაკოცე ჩემს ბიჭს, ხელიდან ხელში გადავეცი ჩემს დას (ის კორიდორში იცდიდა). რამ მაიძულა ამ საშინელი დანაშაულის ჩადენა: სრულიად ფხიზელმა, საკუთარი ხელით მივეცი შვილი სხვა

ступок: в трезвом виде своими руками отдать сына другой женщине, пусть даже родной сестре?! Я и сейчас не могу этого объяснить. Если бы я знала, что теряю сына навсегда...» Жаловалась на подруг: «Одно я поняла: если ты более удачлива, чем твоя подруга, то автоматически становишься ее врагом. Но если ты совсем внизу, ты ей не нужна, ты ей не соперник. Если родные от нас отворачиваются, то что говорить о чужих людях? Нет слепца большего, чем тот, который не хочет видеть...» Жаловалась она и на отца своих дочерей: «В Ростове он стал играть на скачках. И этим сам все разрушил. У меня начинался нервный срыв. Я знала, какое успокаивающее лекарство мне нужно... И я безрассудно ста-

than your girlfriend, you will automatically become her enemy. But if you're at the bottom, she doesn't need you, you're not a rival for her. If the relatives turn away from us, then what can we wait from strangers? There is no more a blind man than the one who does not want to see...» She complained of the father of her daughters: «In Rostov he played at the races. And he ruined everything. It began by me a nervous breakdown. I knew what a soothing medicine I needed... And I recklessly started to behave in spite to him. He went to the races, and I – to the bottle. He bored me. I haven't seen the money, moreover he was rude to me. I'm not an angel without wings, I'm a human. There is a devil in every man, but it was

ქალს, თუნდაც – საკუთარ დას?! ახლაც კი ვერ ვხსნი ამას“. ემდუროდა მეგობრებსაც: „ერთს მივხვდი: თუ შენს დობილზე მეტად წარმატებული ხარ, ავტომატურად მისი მტერი ხდები. ხოლო თუ ძალიან ქვემოთ დაეშვი, შენს მას საერთოდ არ სჭირდება, შენ მისი მეტოქე არ ხარ. თუკი ოჯახის წევრებიც კი პირს იბრუნებენ შენგან, მაშინ სხვა ადამიანებზე საერთოდ რაღა ითქმის?! იმაზე უარესი ბრმა არ არსებობს, ვისაც დანახვა არ სურს“. იგი თავისი ქალიშვილების მამასაც უჩიოდა: „როსტოვში დოღზე დაიწყო თამაში. და ამით დაანგრიო ყველაფერი. მე ნერვული შეტევები მეწყებოდა; ვიცოდი, რომელი წამალიც დამამშვიდებდა!.. და უგუნურებით, ამას ჯინაზე ვაკეთებდი. ის – დოღზე; მე კი – ბოთლთან. თავი მომაბეზრა. ისიც არ კმაროდა, რომ მისი შემოტანილი ფული არ მინახავს, უხეშადაც

ლა დელა ემუ ნაზლო. Он – на скачки, а я – в бутылку. Он мне надоел. Мало того, что денег я не видела, он еще стал мне грубить. Я не ангел бескрылый, я человек. В каждом человеке сидит дьявол, но во мне его было слишком много...» Иногда, обращаясь к святому, Семирамида начинала философствовать, пытаясь осмыслить свою жизнь: «Я все расскажу: как была растоптана жестокой правдой жизни, как мои мечты и надежды были убиты безжалостной судьбой. Кто защитит погрязшую в грехах и опустившуюся женщину? Очень страшно, когда отворачиваются те, кто был дороже жизни... Зло принимает множество обличий и прибегает к самым коварным уловкам».

Вардия тоже мо-

too much in me...» Sometimes, appealing to the Saint, Semiramide began to philosophize, trying to understand her life: «I'll tell you everything: how I was trampled by the brutal truth of life, how my hopes and dreams were killed by ruthless destiny. Who will protect the fallen woman, mired in sins? It is very scary when turn away those who were dearer than life have turned away... Evil has many guises and resorts to the most treacherous tricks».

Vardia also prayed before the icon, but not so «confidentially» as her daughter did. She believed that one need to ask the Saint for help with veneration, without loading him with unnecessary information. She looked at Semiramide bitterly: the old Assyrian felt

მექცეოდა. მე უფროთ ანგელოზი კი არა ვარ, ადამიანი ვარ. ყველა ადამიანშია ეშმაკი, მაგრამ ჩემში – განსაკუთრებით დიდი ზომით“. ზოგჯერ, როდესაც წმინდა მღვდელმთავარს მიმართავდა, სემირამიდა ფილოსოფოსობას იწყებდა; ცდილობდა, გაეაზრებინა თავისი ცხოვრება: „ყველაფერს მოგიყვები: როგორ გათელა ფეხქვეშ მთელი ჩემი ცხოვრება მწარე სიმართლემ; ჩემი ოცნებები და იმედები როგორ მოკლა შეუბრალებელმა ბედმა; ვინ დაიცავს ცოდვებით დასვრილ და სრულიად დაცარიელებულ ქალს? საშინელებაა, როცა ზურგს გაქცევენ ისინი, ვინც საკუთარ სიცოცხლეზე ძვირფასები იყვნენ შენთვის... ბოროტება მრავალფერი სამოსით იმოსება და ყველზე მზაკვრულ ხერხებს ირჩევს.“

ამ ხატის წინაშე ვარდიაც ლოცულობდა.

лилась перед этой иконой, но не так «запросто», как ее дочь. Она считала, что просить помощи святого нужно с почтением, не загружая его лишней информацией. Ей горько было смотреть на Семирамиду: в глубине души старая ассирийка чувствовала, что, не заставь она ее избавиться от ребенка, вся жизнь дочери была бы иной...

Вардия просила прощения за все, что сделала не так, обращалась за помощью – больше не для себя и дочери, а для внучки: «Она-то ни в чем не виновата! Просто слишком привязана к матери. Ей бы выйти замуж давно, жить нормальной жизнью, а она, не видев ничего в ней, ни за что, по доброй воле делит с нами этот кошмар! Мы-то хоть пожили, всякое повидали, а

at heart that if she hadn't made her to get rid of the child, all her daughter's life would have been different...

Vardia apologized for everything that she had done not right, she asked for help – not for herself and for her daughter, but more for her granddaughter: «She is to blame for nothing! She just loves her mother too much. She could get married for a long time and live a normal life, and she, having seen nothing in it, had to share with us this nightmare willingly! We have lived at least, have seen much, but what is she suffering for?»

The greater the external difficulties were, the hotter the prayers of the women were; her situation seemed to be hopeless.

...Vardia some-

მაგრამ არა ასე „უბრალოდ“, როგორც მისი ქალიშვილი. იგი თვლიდა, რომ წმინდანისთვის პატივისცემით უნდა მიემართა და ზედმეტი ინფორმაციით არ შეეწუხებინა. მისთვის დიდი სიმწარე იყო სემირამიდას ცქერა: გულის სიღრმეში მოხუცი ასურელი გრძნობდა, შვილისთვის ბავშვის მოცილება რომ არ დაეძალებინა, მისი ბედი სულ სხვანაირად წარიმართებოდა.

ვარდია ყველაფერისთვის პატიებას ითხოვდა, რაც კარგად არ გამოუვიდა; უფრო მეტად თავისთვის და შვილისთვის კი არა, შვილიშვილისთვის ლოცულობდა. „ის ხომ არაფერშია დამნაშავე?! უბრალოდ მეტისმეტადაა დედაზე მიჯაჭვული. დროზე უნდა გათხოვილიყო და ნორმალურად ეცხოვრა. ის კი კარგს ვერაფერს ხედავს ცხოვრებაში და საკუთარი ნებით ამ კოშმარის მოზიარე ხდება! ჩვენ ვიცხოვრეთ მაინც და

она-то за что страда-
ет?»

Чем больше были
внешние трудности,
тем горячее были
молитвы находив-
шихся, казалось бы,
в безнадежном поло-
жении женщин.

...Иногда Вардия
автостопом ездила
в Ростов-на-Дону.
Однажды ночью по-
сле молитвы Семи-
рамида и ее дочь ус-
лышали стук в окно
– три раза. Выгляну-
ли – никого не было.
Дела их были еще
хуже, чем обычно,
и благодетель-ста-
ричок куда-то исчез
в последнее время.
Утром Вардия собра-
лась в город. Когда
она стояла на трассе,
проезжавший мимо
нее джип сдал назад.
Из него вышел пред-
ставительный муж-
чина и, узнав, куда
она едет, предложил
подвезти. В городе
он дал ей конверт, в
котором было шесть-

times went hitch-
hiking to Rostov-on-
Don. One night after
the prayers Semira-
mide and her daugh-
ter heard a knock at
the window – three
times. They looked
out, but there was no-
body. Their situation
was worse than usual,
and their benefactor
– the old man – dis-
appeared recently.
Vardia morning got
ready to go to the
city. When she stood
on the road, a passing
jeep stopped. An im-
posing man came out
from it, and seeing
where she went, of-
fered her to bring her
to the city. In the city
he gave her an enve-
lope, in which there
were sixty thousand
rubles and a paper
icon. And he took a
taxi which drove Var-
dia home. And when
the money ran out, he
came to them, helped
to get out of this vil-
lage and to buy a

ყველაფერი ვნახეთ, ის
რადღად იტანჯება?!“

რაც უფრო
მეტი იყო გარე
განსაცდელები, მით
უფრო მსურვალე
იყო ერთი შეხედვით
გამოუვალ
განსაცდელში მყოფი
ქალების ლოცვა.

ზოგჯერ ვარდია
ავტოსტოპით ჩადიოდა
დონის როსტოვში.
ერთხელ ღამით,
ლოცვის შემდეგ,
სემირამიდამ და
მისმა ქალიშვილმა
სარკმელზე სამჯერ
დააკაკუნება გაიგონეს.
გაიხედეს, არავინ
ჩანდა... მათი საქმეები
ჩვეულებრივზე
უარესად და
უარესად მიდიოდა.
ქველმოქმედი
მოხუციც ბოლო
დროს აღარ
გამოჩენილა. დილით
ვარდიამ ქალაქში
დააპირა წასვლა.
ტრასაზე რომ იდგა,
გამვლელმა ჯიპმა
უკან დაიხია. იქიდან
წარმოსადგეი მამაკაცი
გადმოვიდა და,
როდესაც შეიტყო,
საითაც მიდიოდა,
წაყვანა შესთავაზა.
ქალაქში მან ვარდიას
კონვერტი გადასცა,
რომელშიც თექვსმეტი
ათასი მანეთი და

десять тысяч рублей и бумажная иконка. Он взял и такси, которое отвезло Вардию домой. А когда деньги кончились, он приехал к ним, помог выбраться из этой деревушки и купить дом.

С е м и რ ა მ ი დ ა умерла раньше своей матери. Она и дочь были рядом с ней в последние часы. И вот земной путь страдальницы закончился. Вардия грустно посмотрела на отлучившуюся дочь, лицо которой сейчас, как и все последнее время, было умиротворенным, и сказала внучке:

– Я в детстве часто рассказывала ей сказку про восточную царицу Семирамиду. Предание говорило, что она не умерла, а превратилась в голубку. Вот и моя дочка, твоя мама, сейчас освободилась от многих уз этой

house.

Semiramide died before her mother. The mother and the daughter were with her in the last hours. The earthly way of the sufferer was over. Vardia looked sadly at her died daughter, whose face now was peaceful and she said to her granddaughter:

– I often told her in her childhood a tale about the eastern Queen Semiramide. The legend says she isn't dead, she turned into a dove. And my daughter, your mother, now is free from the bonds of this earthly vale of darkness and suffering and went to God.

– But is our life so that it is absolutely not worth living? – asked her granddaughter.

– No, there is a lot of good in this life. One must be able to see it. It usually is so,

ქალაღლის პატარა ხატი იღო. მან ტაქსიც აიყვანა, რომელმაც ვარდია შინ დააბრუნა. ხოლო როცა ფული გაუთავდათ, ის მათთან შინ მივიდა, ამ სოფლიდან წაიყვანა და სახლი უყიდა.

სემირამიდა დედამისზე ადრე გარდაიცვალა. ის და ქალიშვილი სულის ამოსვლამდე მათთან იყვნენ.

და აი, დასრულდა ტანჯულის მიწიერი ცხოვრება. ვარდიამ მწუხარედ დახედა გატანჯულ შვილს, რომლის სახე, როგორც საერთოდ ბოლო დროს, მშვიდი ჩანდა, და შვილიშვილს უთხრა:

– ბავშვობაში ხშირად ვუყვებოდი ხოლმე ზღაპარს აღმოსავლეთის დედოფალ სემირამიდაზე. გადმოცემის მიხედვით, ის არ მომკვდარა, მტრედად გადაიქცა. აი, ჩემი ქალიშვილიც – დედაშენი, ახლა გათავისუფლდა მიწიერი ჭირ-ვარამის წყვდიადისა და ტანჯვისაგან და ღმერთთან წავიდა...

– თუკი ასეთია

земной юдоли мрака и страданий и отправилась к Богу...

- Но разве жизнь такова, что совсем уж не стоит жить? - спросила ее внучка.

- Нет, много хорошего есть и в этой жизни. Просто нужно уметь это видеть. Обычно нам бывает мало того, что мы имеем - сколько ни дай, хочется еще и еще. А нужно уметь быть благодарным Богу за те вещи, которые многие даже и не замечают. Ведь сложно оценить, какой величайшей ценностью являются свобода, отсутствие сильных болей, голода, когда есть крыша над головой...

Внучка посмотрела на бабушку, прошедшую в своей жизни и заключение в Мордовии, и болезни, и скитания, и голодную жизнь, и за-

that what we have is not enough to us - no matter how much we are given, we want more and more. We must be able to be grateful to God for the things that many did not even notice. For it is difficult to assess of what the greatest value are freedom, the absence of severe pain, hunger, when there is a roof over your head...

The granddaughter looked at her grandmother, who had outlived in her past life the conclusion in Mordovia, and disease, and wandering, hunger and began to cry.

- Do not cry, my dear, - she smiled and hugged her. - Now you'll be all right!

However, her heart was restless. She felt that the path of sorrow for her and her daughter was over, but the granddaugh-

ცხოვრება, იქნებ საერთოდ არ ღირს, რომ ვცხოვრობდეთ? - ჰკითხა შვილიშვილმა.

- არა, ამ

ცხოვრებაში ბევრი რამ კარგიც არის. უბრალოდ, ამის დანახვა უნდა შეგვეძლოს. ჩვეულებრივ, რაც გვაქვს, ის არასოდეს გვეოფნის ხოლმე; რაც უნდა ბევრი მოგვეცეს, მეტი და მეტი გვინდა. არადა, ღვთის მადლიერნი უნდა ვიყოთ იმისთვისაც, რასაც ზოგიერთები ვერც კი ამჩნევენ. მართლაც ძნელი დასაფასებელია, რამდენად დიდებული რამ არის თავისუფლება; ის, რომ არ გვაწუხებს ძლიერი ტკივილები და შიმშილი; რომ თავზე ჭერი გვაქვს.

შვილიშვილმა შეხედა ბებიას, რომელმაც თავისი ცხოვრების განმავლობაში ციხეც გამოსცა და მორღოვიაც, ავადმყოფობაც, ხეტიალიც, შიმშილიც და ატირდა.

- ნუ ტირი, ძვირფასო, შენ ახლა უკვე ძალიან კარგად

плакала.

– Не плачь, дорогая, – через силу улынулась та и обняла ее. – Теперь у тебя все будет хорошо!

Однако на сердце ее было беспокойно. Она чувствовала, что путь скорбей для нее и ее дочери закончен, а вот внучке еще много дурного предстоит увидеть в жизни.

Вардия тоже недолго прожила после того, как похоронила дочь. Она и Семирамида умерли в мире с Богом и людьми, а дочь, которая жила с ними, осталась трудиться при храме. Но это уже совсем другая история...

***

Человек, который им помог, – Михаил Иванович Чепель, теперь уже иеромонах Михаил. Он помогал многим людям совершенно бескорыст-

ter maybe would see a lot of bad in her life.

Vardia also lived not very long after she had buried the daughter. She and Semiramide died in peace with God and people and the daughter, who lived with them. She is working at the church now. But that's another story...

* * *

The man who helped them, – Mikhail Chapel, is now Hieromonk Michael. He helped many people completely disinterestedly. The fragment about a knock on the window resembles a fragment of the life of the St. Nicholas, who threw through the window bundles with gold, to save three girls from the moral death. And this time, through the Father Michael, he helped to these three women to

იქნები. – ნაძალადევი ღიმილით უთხრა ქალმა და ჩაიხუტა ის.

თუმცაღა მისი გული შფოთავდა. იგი გრძნობდა, რომ, თუმცა მწუხარების გზა მისთვის და მისი ქალიშვილისთვის დასრულდა, მაგრამ შეილიშვილს ჯერაც ბევრი რამის ნახვა მოუწევდა ამ ცხოვრებაში.

მას შემდეგ, რაც ქალიშვილი დამარხა, დიდხანს აღარც ვარდიას უცოცხლია. ისა და სემირამიდა ღმერთთან და ადამიანებთან შერიგებულები გარდაიცვალნენ. ხოლო ქალიშვილი, რომელიც მათთან ცხოვრობდა, ტაძარში დარჩა და შრომობდა. თუმცა, ეს უკვე სულ სხვა ამბავია...

***

ის კაცი, რომელიც მათ დაეხმარა – მიხეილ ივანოვიჩ ჩეპელი – ახლა უკვე მღვდელ-მონაზონი მიქაელია. ის სრულიად უანგაროდ დაეხმარა ძალიან ბევრ ადამიანს. სტრიქონები – სარკმელზე კაკუნის

ნო. Строчки про стук в окно напоминают фрагмент из жития Святителя Николая Чудотворца, который бросал в окно узелки с золотом, спасая от нравственной гибели трех девушек. И в этот раз через отца Михаила он помог избежать гибели этим трем женщинам.

История изломанной жизнью женщины свидетельствует о том, что Богу дорог каждый человек, как бы глубоко он ни заблуждался в жизни и насколько сильно ни был болен. К счастью, среди нас все еще есть те, кому безразлична чужая беда, кто готов не на словах, а реально помочь страдающим и отверженным, а значит, не все еще потеряно для этого мира...

Закончить эту повесть хотелось бы прекрасными сло-

avoid the ruin.

The story of the fractured life of the woman testifies that God cares for every man, no matter how deep he has been wrong in his life and how much he has been sick. Fortunately, there are among us still those who care about someone, who are not indifferent to the misfortune of the others, who are willing not only in words, but actually to help the suffering people, and thus, all is not lost for this world...

I would like to finish this story with beautiful words of the Metropolitan Anthony (Bloom) about the Saint Nicholas: «When you read about his life, one is astonished that He cared not only about the spiritual life; He took care of every human need, the most humble of human

შესახებ – წმინდა ნიკოლოზის ცხოვრების ეპიზოდს გვახსენებს. მან ხომ სარკმლიდან გადააგლო ოქროთი სავსე ქისა ერთ ოჯახში და ზნეობრივი დაღუპვისაგან იხსნა ის სამი ქალი.

***

ცხოვრებისაგან განადგურებული ქალების ისტორია მოწმობს იმას, რომ ღმერთისთვის ძვირფასია თითოეული ადამიანი, რაც უნდა გზასაცდენილი და დასნეულებული იყოს იგი. საბედნიეროდ, ჩვენ შორის არიან ისეთები, ვისთვისაც სხვისი უბედურება სულერთი არ არის; ვინც ცდილობს, რომ სიტყვით კი არა, საქმით დაეხმაროს ტანჯულებსა და უარყოფილებს. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ამ სამყაროსთვის ჯერ ყველაფერი არ არის დაკარგული...

ამ მოთხრობის დასრულება მინდა მიტროპოლიტ ანტონი ბლუმის შესანიშნავი სიტყვებით – წმინდა ნიკოლოზის შესახებ:

вами митрополита Антония (Блума) о Святителе Николае: «Когда читаешь его жизнь, поражаешься, что он не только о духовном заботился; он заботился о каждой человеческой нужде, о самых скромных человеческих нуждах. Он умел радоваться с радующимися, он умел плакать с плачущими, он умел утешить и поддерживать тех, кому нужно было утешение и поддержка. И вот почему народ, мирликийская паства, его так любила и почему весь христианский народ так его чтит: ничего нет слишком ничтожного, на что он не обратил бы внимание своей творческой любви. Нет ничего на земле, что казалось бы недостойным его молитв и недостойным его трудов: и болезнь, и беднота, и обездоленность,

needs. He was able to rejoice with those who rejoice, he could weep with those who weep, he knew how to comfort and support those who needed comfort and support. And that's why people, the flock of Myra, loved him so much and why the whole Christian world respects him: nothing is too insignificant, to which he would not pay any attention of his creative love. There is nothing on earth that seemed to be unworthy of his prayers and unworthy of his works: disease and poverty, disgrace and fear, sin and joy, hope, and love – all found a response in his deep human heart. And he left us the image of a person who is the radiance of God's beauty, he left us a living acting icon of a genuine man. But he left it

„როდესაც მის ცხოვრებას კითხულობ, გაოცდები, რომ იგი მარტო სულიერზე კი არ ზრუნავდა, არამედ, ზრუნავდა ყოველგვარ ადამიანურ საჭიროებაზე. ყველაზე უბრალო კაცობრივ საზრუნავზე. მას შეეძლო მოხარულთან ერთად ეხარა და მტირალთან ერთად ეტირა. მას ნუგეში და მხარდაჭერა შეეძლო მათთვის, ვისაც ეს ნუგეში და მხარდაჭერა სჭირდებოდა. აი, რატომ იყო, რომ მირონ-ლუკიის მთელმა სამწყსომ ესოდენ შეიყვარა იგი და რატომაა, რომ მთელი საქრისტიანო ასეთ პატივს სცემს მას: არ არსებობდა ისეთი უმნიშვნელო რამ საკითხი, მას რომ თავისი შემოქმედებით სიყვარულით ყურადღება არ მიექცია. არ არსებობს რამ ამ ქვეყანაზე, რისთვისაც ლოცვა და შრომა მას შეუფერებლად მიუჩნევია: ავადმყოფობამაც, სიღატაკემაც,

и опозоренность, и страх, и грех, и радость, и надежда, и любовь — все нашло живой отклик в его глубококом человеческом сердце. И он нам оставил образ человека, который является сиянием Божией красоты, он нам в себе оставил как бы живую, действующую икону подлинного человека. Но оставил он нам ее не только для того, чтобы мы ликовали, восхищались, изумлялись; он нам оставил свой образ для того, чтобы мы от него научились, как жить, какой любовью любить, как забывать себя и помнить бесстрашно, жертвенно, радостно всякую нужду другого человека».

to us not only that we jubilated, delighted, amazed; he left us his image to learn us how to live, to love, to forget yourself and remember fearlessly, sacrificially, joyfully every need of another person».

ჩაგრულობამაც, დამცირებამაც, შიშმაც, ცოდვამაც, იმედმაც, სიხარულმაცა და სიყვარულმაც ჰპოვა ცხოველი გამოძახილი მის ღრმა, ადამიანურ გულში. და მან ჩვენ დაგვიტოვა ხატი იმ კაცისა, ვინც საღვთო მშვენიერების გამონაშუქად გვევლინება. მან ჩვენში ჰქმარიტი ადამიანის ცოცხალი, მოქმედი ხატება დატოვა. მაგრამ დატოვა ეს არა მხოლოდ იმისთვის, რომ გვიხაროდეს, ვზეიმობდეთ და აღტაცებას გგვრიდეს მისი სახება, არამედ, დატოვა ეს ხატი იმისთვის, რომ მისგან ვსწავლობდეთ, როგორ ვიცხოვროთ, როგორი სიყვარულით გვიყვარდეს, როგორ დავივიწყოთ საკუთარი თავი და უშიშარად, თავგანწირულად და სიხარულით გვახსოვდეს, თუ რა სჭირდება სხვას – სხვა ადამიანს“.

Вместо послесловия

Дорогой Алексей Александрович, конечно, ее история меня очень тронула, но главный лейтмотив постоянно звучал в ее словах: «Я всегда молилась Николушке». Даже дойдя до состояния божсей, она имела крепкую веру. Не знаю, кто был тот мужчина, но он вселил и поддерживал в ней фантастическую веру. Они дошли до самого дна: бабушка, мать и внучка спали вместе с собаками, чтобы зимой было теплее. Стекол в доме почти не было, и вместо них была наклеена мутноватая полиэтиленовая пленка.

Это была морозная зима, когда я встретил на дороге бабулечку. Мы ехали быстро, так надо

Instead of an epilogue

Dear Alexey, of course, her story really touched me, but the leitmotif, constantly sounded in her words, was: «I have always prayed to Nikolushka». Even before the state of a homeless person, she had a strong faith. I do not know who that man was, but he inspired and supported in her a fantastic faith. They reached the bottom: the grandmother, the mother and the granddaughter slept with dogs to warm in winter. There were almost no glasses in the windows in the house, and instead of them there was glued a hazy polyethylene film.

It was a cold winter, when I met on the road the granny. We drove fast, as we had to drive from Kuban to Kalmykia and we didn't take traveling companions. Truth-

ბოლოსიტყვაობის ნაცვლად

ძვირფასო ალექსი ალექსანდროვიჩ, ცხადია, მისმა ისტორიამ ძალიან იმოქმედა ჩემზე. მაგრამ მთავარ ლეიტმოტივად გამუდმებით ჩამესმოდა მისი სიტყვები: „მე გამუდმებით ნიკალაშკას ვევედრებოდი!“ მაშინაც კი, როდესაც სრულ უსახლკაროდ იქცა, მან მტკიცე რწმენა შეინარჩუნა. მე არ ვიცი, ვინ იყო ის კაცი, მაგრამ მან ამ ქალის არსებაში ჩანერგა და შეანარჩუნებინა კიდევ ფანტასტიკური რწმენა. ისინი ფსკერზე დაემყვნენ: ბებიას, ქალიშვილსა და შვილიშვილს ძაღლებთან ერთად ეძინათ, რომ ზამთარში არ გაყინულიყვნენ. სახლში თითქმის არცერთ ფანჯარაში არ იყო მინები და დაბინდული პოლიეთილენი ჰქონდათ გაკრული. ყინვიანი ზამთარი იდგა, როდესაც მე ბებიას შევხვდი გზაზე. ჩვენ სწრაფად მივდიოდით: ყუბანიდან

было проехать с Кубани в Калмыкию, и попутчиков не брали. Собственно, так мы пролетели и мимо бабушки, одиноко стоящей и даже не голосящей. Вероятно, потеряла всякую надежду на помощь. Не знаю, что заставило меня остановиться, просто я сказал водителю: притормози, разворачиваемся, поможем бабулечке. Потом добавил: «Что-то здесь не то!» Вид у бабушки был соответствующий, но какой-то аккуратный. По пути разговорились – сказала, что едет в Ростов к кому-то на похороны и, может, раздобудет денежку, так как она и ее близкие полностью нищие.

На трассе Ростов-Ставрополь мы расстались. Отдали ей все наши вкусняшки – жареные пирожки

fully, we flew past the grandmother, standing alone and not even voting. Probably she had lost all hope of help. I don't know what made me stop, I just said to the driver: slow down, turn around, let's help the granny. Then I added: «Something is wrong!» The appearance of the grandmother was appropriate, but neat. On the way we talked and she said that she was going to Rostov to a funeral, and maybe she would procure the money, as she and her family were completely destitute.

On the road of Rostov-Stavropol we parted. We gave her all our sweets – fried pies with different fillings, the money that was called “stock”. The grandmother did not spend a penny, she had all brought home. Then they returned their debts. I asked her about the name, stopped a taxi

კალმიკიაში უნდა ჩავსულიყავით და ამიტომ გამკვლელებს არ ვუჩხერებდით. სწორედ ასევე ჩავუქროლეთ ამ მოხუცებულსაც, მარტო რომ იღვა და არც კი დაუძახია. ჩანდა, რომ დახმარების ყოველგვარი იმედი დაკარგა. არ ვიცი, რამ მაიძულა მანქანის გაჩერება. უბრალოდ მძღოლს ვუთხარი: დაამუხრუჭე და დაბრუნდი, ამ ბებოს დავეხმაროთ. შემდეგ კი დავამატე: „აქ რაღაც რიგზე ვერ არის!“ ბებოს ჩვეულებრივი შესახედაობა ქონდა, მაგრამ როგორღაც ძალიან მოწესრიგებული ჩანდა. გზად გამოველაპარაკეთ, და გავიგეთ, რომ დონის როსტოვში ვიღაცის დაკრძალვაზე მიდიოდა, იქნებ ცოტაოდენი ფულიც ვიშოვო, იმედოვნებდა, რადგანაც ის და მისი ახლობლები სრულიად დატაკები იყვნენ.

როსტოვ-სტრავროპოლის გზატკეცილზე დავშორდით. მივეციით მთელი ჩვენი

ки с разными начинками, деньги из тех, что называются загашником. К чести бабушки, она не потратила ни копейки и все принесла домой. Потом раздали небольшие накопившиеся долги. Спросил, как ее звать. Остановил такси, очень убедительно попросил молодого парня довезти бабулечку как собственную. Парень тоже оказался молодцом, в Ростове не оставил ее и все сделал как положено.

Прошло примерно полмесяца, мороз крепчал, температура непривычно низкая для Кубани – около - 25. Начала болеть душа о бабушке. Где она, что с ней. Куда ехать – толком не знаю, адреса не знаю, только имя и фамилию, а сердце не дает покоя. Вопросов много: откуда она

and asked very convincingly a young guy to drive the granny as his own one. He was a fine fellow and didn't leave she in Rostov, he did everything as I expected.

About two weeks later (the frost was intense, there was an unusually low temperature for Kuban – about - 25), my soul started to ache. Where is my granny, what is with her. I didn't know where to go. I didn't know her address, except the name and my heart couldn't calm. There were many questions: where did she come on the road from, and etc. I put some products: gruels, sausage, cheese, butter, tea, sugar, coffee, crackers, matches, two sacks of potatoes – and send the drivers Dmitry and Sergey to find the grandmother with the family. If it is the will of God – you'll find her. They found

საგზადი – ძალიან გემრიელი რაღაცები: დაბრაწული ღვეზელები ათასგვარი გულსართით, ასევე – მთელი ჯობის ფული. ბებოს სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ გზად კაპიციც არ დაუხარჯავს და მთლიანად შინ მიიტანა. შემდეგ დაეფარეთ დაგროვილი ვალები; სახელი ვკითხვე; ტაქსი გავაჩერე და მძღოლს ძალიან ვთხოვე, რომ როგორც საკუთარ ბებიას, ისე მომსახურებოდა მას. ეს ყმაწვილიც ყოჩადი აღმოჩნდა: როსტოვში არ მიუტოვებია ქალი და ყველაფერი ისე გააკეთა, როგორ საჭირო იყო. დაახლოებით თვენახევარი გავიდა. ყინვა ძლიერდებოდა, ტემპერატურა ყუაბანისთვის უჩვეულო ნიშნულს – -25 გრადუსს მიუახლოვდა. პირდაპირ სული მიწუხდა ამ მოხუცის გახსენებაზე. სად არის, რა დაემართა, სად წავიდე და ვეძებო? – წარმოდგენაც კი არ მქონდა, რა უნდა მექნა. მისამართი არ ვიცი, მხოლოდ – სახელი და გვარი. გული ვერ

вышла на дорогу или перебивалась на пере-кладных и т.д. Наби-раю продукты: каши, колбасы, сыры, мас-ло, чай, сахар, кофе, сухари, спички, два мешка картошки – и отправляю водите-лей Дмитрия и Сер-гея: попробуйте най-ти бабушку с семьей. Если на то будет воля Божия – найде-те. Промучились, но нашли. Ребята сами загорелись помощью. Я напутствовал: постарайтесь, мы тут жируем, а люди с голоду и от холода умирают. Они наш-ли их: деревня бро-шенная, люди боятся выходить из домов, дорог нет, дощатые настилы. Мест-ных жителей очень смущали машины, и люди не хотели идти на контакт, думая, что это какие-то бандиты, но, если не ошибаюсь, тот мужчина, который

her, though they were tormented. The guys themselves were eager to help her. I admon-ished them: do your best, we have every-thing to eat, but peo-ple are starving and dying from cold. They found them: an aban-doned village, people were afraid to leave their homes: there were no roads, only boardwalks. Our cars bewildered the local inhabitants very much and people didn't want to contact with us, thinking we were some bandits, but if I'm not mistaken, the man who admonished them in the faith, gave her address. In the vil-lage were living some invalids, people with deformities and the el-derly. The drivers even felt horror. They re-turned, being shocked by such a picture.

I decided not to leave this family, to find and to buy a house with the registration.

ისვენებს. უამრავი კითხვა მაწუხებს: საიდან გამოვიდა გზატკეცილზე, ან იქნებ გადასვლისას შეემთხვა რამე? ვაგროვებ პროდუქტს: ბურღულს, ძეხვს, ყველს, ცხიმს, ჩაის, შაქარს, ყავას, ორცხობილას, ასანთს, ორ ტომარა კარტოფილს და ვაგზავნი ორ მძღოლს, დიმიტრისა და სერგეის: ეცადეთ, რომ ეს მოხუცი და მისი ოჯახი იპოვოთ. თუ ღვთის ნება იქნა – იპოვით. ბიჭები გაწვალდნენ, მაგრამ იპოვეს. თვითონაც ძალიან უნდოდათ დახმარებოდნენ. მე ვარიგებდი: კარგად ეცადეთ, ჩვენ აქ ვსუქდებით, ხალხი კი შიმშილისა და სიცვიისაგან იხოცება. მათ იპოვეს ეს ოჯახი: სოფელი მიტოვებული; ხალხს სახლებიდან გამოსვლისა ეშინია; გზები არ არის; ფიცრულეებში კითხულობდნენ; ადგილობრივებს ძალიან აფრთხობდათ ავტომანქანები; ადამიანები კონტაქტს ერიდებოდნენ; ფიქრობდნენ, ვიღაც ყაჩაღები მოვიდნენო. მაგრამ, თუ არ ვცდები,

напутствовал их в вере, он и указал адрес. Живут в деревне инвалиды, люди с уродствами и старики. Жуть даже их проняла. Вернулись, потрясенные увиденным.

Решил не оставлять эту семью, найти и купить хоть какой-то домик с пропиской. Промыслительно удалось купить нормальный домик, и даже с участком земли. Накупили угля, дров. Приехали за ними, забрали и перевезли. В комиссионке взяли неплохую мебель. Дом к их приезду был готов. Помогали добрые христианки из грекоармян.

Бабулечка и дочка с благодарностью вспоминают мужчину, который настойчиво говорил о вере и святителе Николае. Удивительно было то, что, чем

I providentially managed to buy a normal house, and even with a plot. We bought coal, wood. We came to them, took them and moved. In a cheap shop we took a decent furniture. The house was ready for their arrival. Some kind Christians helped us.

The grandmother and the daughter remember with gratitude the man who persistently talked about the faith and the Saint Nicholas. What was surprising – the lower they descended and they have lived so for few years, the stronger was their faith and hope. What a wonderful power of the spirit! The author of the story herself just smiled, talking about it, and repeated: I always, always, always believed in Nikolushka. Now the both women are dead because of the severe hardships of life, but the grand-

სწორედ იმ კაცმა, რომელიც რწმენის საკითხებს ასწავლიდა მათ, მიასწავლა მისამართი. სოფელში ხეიბრები, ავადმყოფები და მოხუცები ცხოვრობდნენ. ბიჭებს თავზარი დაეცათ და ნახულით შეძრულები დაბრუნდნენ.

გადაეწყვიტე, ეს ოჯახი არ მიმეტოვებინა, მათთვის პატარა სახლი მაინც მეყიდა და მათზე გამეფორმებინა. მართლაც, ნორმალური სახლის და პატარა ნაკვეთის ყიდვა მოხერხდა. ვუყიდეთ ნახშირიცა და შეშაც. ჩავედით მათთან, წამოვიყვანეთ და გადმოვასახლეთ. საკომისიოში ნორმალური ავეჯი შევუძინეთ. მათი ჩამოსვლისას სახლი უკვე გამზადებული იყო. ბერძენი და სომეხი კეთილი ქრისტიანებიც გვეხმარებოდნენ.

ბებია და ქალიშვილი მადლიერებით იხსენებდნენ იმ კაცს, რომელიც მათ რწმენაზე და წმინდა ნიკოლოზზე ელაპარაკებოდა. საოცარი ის იყო, რომ, რაც უფრო დაბლა

ниже они опускались и жили уже так несколько лет, тем более укреплялась их вера и надежда. Потрясающая сила духа. Сама автор рассказа только улыбалась, говоря об этом, твердила: я всегда-всегда-всегда верила в Николушку. Сейчас обеих молитвенниц нет в живых, сказались жесточайшие невзгоды жизни, но внучка – молодец, работает при храме в одной из кубанских станиц с той же горячей верой в Святого Николая.

Может, и пригодится вам для развития сюжета, как пишут в книгах, все излагаемые события построены на реальных фактах.

С глубокой благодарностью и. М.

daughter is working at the church in one of the Kuban Cossack villages with the same fervent faith in the St. Nicholas.

Maybe you could use this for the development of the theme, all events are based on the real facts.

With deep gratitude. Hiermonk M.

ეშვებოდნენ ისინი და რაც უფრო მეტი წლის განმავლობაში ცხოვრობდნენ ამგვარად, მით უფრო მტკიცდებოდა მათი რწმენა და იმედი. გასაოცარია ძალა სულისა!

თავად ამ მონათხრობის ავტორი მხოლოდ იღიმებოდა, როცა ამ ყველაფერს ჰყვებოდა და ამტკიცებდა: „მე ყოველთვის, ყოველთვის, ყოველთვის მჯეროდა ნიკალაშკასი!“ ახლა ორივე მლოცველი – ცხოვრების უსასტიკესი გაჭირვება რომ გამოიარა – უკვე გარდაცვლილია. შვილიშვილი კი ძალიან ყოჩაღია. წმინდა ნიკოლოზისადმი იმავე შეურყეველი რწმენით აღსავსე ყუბანის ერთ-ერთ სტანიცაში ტაძართან მსახურობს.

შესაძლოა, გამოგადგეთ კიდევ, სიუჟეტის განვითარებისათვის. როგორც წიგნებში წერენ ხოლმე, მთელი ეს მონათხრობი რეალურ ფაქტებზეა დაყრდნობილი.

უდიდესი მადლიერებით ი. მ.

Оглавление

Огонь первой любви	8
Новые испытания	30
Путь на дно	42
Новый брак	52
Испытание богатством	66
Возвращение в подвал	76
Продавец часов	86
Болезнь как надежда	104
На дне	114
Помощь Святителя Николая	122
<i>Вместо послесловия</i>	146

Content

Fire of the first love	9
New trials	31
Way to the bottom	43
A new marriage	53
Test by wealth	67
Return to the basement	77
A seller of watches	87
Illness as hope	105
At the bottom	115
Help of the Saint Nicholas	123
<i>Instead of an epilogue</i>	147

სარჩევი:

პირველი სიყვარულის სახმილი	7
ახალი განსაცდელი	28
ფსკერისკენ	40
ახალი ქორწინება	50
სიმდიდრის განსაცდელი	63
სარდაფში დაბრუნება	73
საათების გამყიდველი	81
ავადმყოფობა – როგორც იმედი	100
ფსკერზე	110
წმინდა ნიკოლოზის დახმარება	116
ბოლოსიტყვაობის ნაცვლად	141

I've read your novel. At first I was reading it, knowing all in advance; then it fascinated me. Actually, it became very interesting to me. I am grateful to you; you have brought your soul in the novel. From an ordinary description of a life it became a very useful novel. Involuntarily one feels, that behind all of the trials of these people stands God. One can't say, that they completely belong to the Church, but the Saint Nicholas the Wonder-worker evidently didn't leave them without his help and he even enlightened them by the light of Christianity through the people, living near.

Hieromonk Michael (Chapel)

წავიკითხე თქვენი მოთხრობა. თავდაპირველად მე მას უბრალოდ ვიკითხულობდი, რადგანაც ვთვლიდი, რომ ყველაფერი წინდაწინ ვიცოდი. შემდეგ მან გამიტაცა, მართლაც ძალიან საინტერესო აღმოჩნდა ჩემთვის. ადამიანის ცხოვრების უბრალო აღწერიდან ერთობ ჭკუის სასწავლებელი ამბავი მივიღეთ. შეუძლებელია, შენდაუნებურად არ იგრძნო, რომ ამ ადამიანების ყველა განსაცდელის მიღმა უფალი დგას. თუმცა საბოლოოდ იმასაც კი ვერ ვიტყვით, რომ მათი ცხოვრება სრულყოფილად გაეკლესიურდა, მაგრამ წმინდა მღვდელმთავარ ნიკოლოზ სასწაულმოქმედს ნამდვილად არ მიუტოვებია, შეეწოდა მათ და ამ ქვეყანაზე მცხოვრებ სხვა ადამიანებთან ერთად განანათლა კიდევ ისინი ქრისტიანობის ნათლით.

მღვდელ-მონაზონი მიქაელი (ჩეპელი)

Fedotov Alexey Alexandrovich Professor of the Ivanovo branch of NOU VPO "Institute of Management" (Arhangelsk), doctor of historical sciences, theologian, candida of theology, member of the Writer's Union and the Union of Journalists of Russia. Author of more than 280 literary, scientific, popular-science and news paper articles. He was awarded with state, Church and public prizes.

ალექსეი ალექსანდროვიჩ ფედოტოვი. მართვის ინსტიტუტის ივანოვოს ფილიალის პროფესორი. რელიგიათმცოდნე. ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი. რუსეთის მწერალთა კავშირისა და ჟურნალისტთა კავშირის წევრი. 280-ზე მეტი მხატვრულ-ლიტერატურული, სამეცნიერო, სამეცნიერო-პოპულარული და საგაზეთო პუბლიკაციის ავტორი. მისი მოღვაწეობა აღნიშნულია სახელმწიფო, საეკლესიო და საზოგადოებრივი ჯილდოებით.

Литературно-художественное издание

Федотов Алексей Александрович

СЕМИРАМИДА

Повесть

Художник Журавлев Владимир Сергеевич

Литературный редактор Иткина Светлана Яковлевна

Литературный перевод на английский язык

Романова Зинаида Алексеевна

Литературный перевод на грузинский язык

Тинатин Гогочашвили

Подписано в печать 03.02.2015 г.

Формат 70х100 1/16. Усл. печ. л. 12,35.

Отпечатано ИПК «ПресСто»

153025, г. Иваново, ул. Дзержинского, 39, оф. 307

Тел.: (4932) 30-42-91, 22-24-07

E-mail: pressto@mail.ru

Издание выпущено при поддержке
Благотворительного Фонда
Святителя Николая Чудотворца
www.nasxa.ru